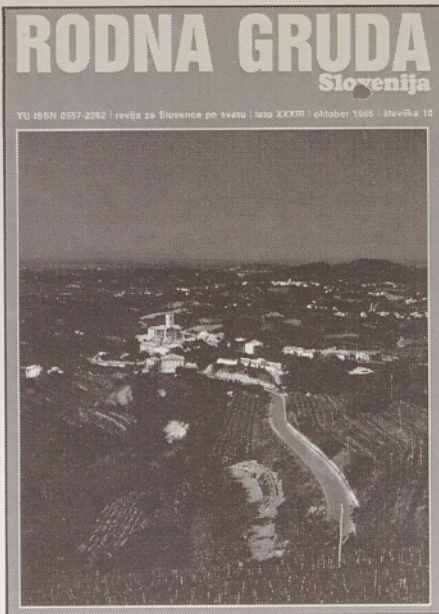

RODNA GRUDA

Slovenija

YU ISSN 0557-2282 | revija za Slovence po svetu | leto XXXIII | oktober 1986 | številka 10

Slika na naslovni strani:
Panorama Goriških Brd
Foto: Angelo Nemeč

YU ISSN 0557-2282 | revija za Slovence po svetu | leto XXXIII | oktober 1986 | številka 10

Trubarjevo življenje in delo	1
Vaša pisma	2
Dogodki	4
Gospodarske novice	6
Obisk v Goriških Brdih	8
Izpolnjena želja četrte generacije	10
Sonce nad Škofjo Loko	12
Uskoki med belokranjskimi steljniki	14
Z inovacijami oplemenitena obrt	17
Po Sloveniji	18
Turistični vodnik	20
Naravni zakladi Slovenije	21
Slovenija v mojem objektivu – Cekljansko	22
Slovenske legende – Privid pastirice Uršule	25
Vaše zgodbe – Utrinki o materinščini	28
Umetniška beseda – Miha Remec: Veliki voz	30
Slovenski klub v Manitobi	33
Naši po svetu	34
Od Porabja do Čedadada	38
Mladi mostovi	39
Materinščina – Imena in priimki	40
Kulturni in naravni spomeniki	40
Slovenski dom	41
Domače viže	42
Filatelija	43

Revija za Slovence po svetu
Magazine for Slovenes abroad
Revista para los Eslovenos por el mundo

Izdaja

Slovenska izseljenska matica
Ljubljana, telefon 061/210-732

Naslov

61000 Ljubljana Cankarjeva 1/II, p.p. 169, Slovenija, Jugoslavija
Telefon uredništva 061/210-716
Telefon uprave 061/210-757

Glavni in odgovorni urednik

Jože Prešeren

Urednik

Ivan Cimerman

Oblikovanje

Janez Reher

Uredniški odbor

Jurij Holy, Zvone Kržišnik, Tadej Labernik, Marko Pogačnik, Jože Prešeren, Meta Vajgl, Matjaž Vizjak

Izdajateljski svet

Mitja Vošnjak (predsednik), Rado Genorio, Andreja Kmecl, Anna Krasna, Milan Pogačnik, Drago Seliger, Mila Šenk

Prevajalci

Alberto Gregorič (španščina), Milena Milojevič-Sheppard (angleščina)

Revija izhaja vsak mesec

Letna naročnina

Jugoslavija 1500 din, Avstrija 170 Asch, Avstralija 13 aus. \$, Anglija 6 Lstg., Belgija 420 Bfr, Danska 80 Dkr, Finska 48 FM, Francija 60 FF, Nizozemska 27 Hfl, Italija 13.000 Lit, Kanada 13 can \$, ZR Nemčija 25 DM, Norveška 65 Nkr, Švedska 60 Skr, Švica 20 Sfr, ZDA – U.S.A. 11 US \$, Južnoameriške države 11 US \$.

Avionska naročnina

Severna Amerika 20 US \$ ali 24 can \$, Južna Amerika 22 US \$, Avstralija 23 aus \$

Plačilo naročnine

Dinarski tekoči račun: 50100-678-45356

Devizni račun: 50100-620-107-140-727001-58963/47

pri LB-GB – Mestna hranilnica ljubljanska. Plačilo je možno z neposrednim nakazilom, s čekom, naslovljenim na »Slovenska izseljenska matica«, v priporočenem pismu ali v gotovini.

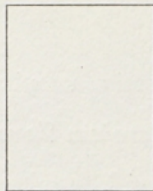

Poštnina plačana pri pošti 61102 Ljubljana

Tisk

ČGP Delo, Ljubljana

Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu št. 421-1/173 z dne 24. VII. 1973

Slovenija
Jugoslavija

Slovenska izseljenska matica

Cankarjeva 1/II p.p. 169
61001 Ljubljana
Slovenija – Jugoslavija

- Prosim, uvrstite me med redne naročnike revije Rodna gruda – Slovenija
- Naročam Slovenski koledar
- I wish to subscribe to the magazine Rodna gruda – Slovenija!
- I wish to order the Slovenski koledar.

Ime in priimek

Name and surname .....

Naslov

Address .....

Kraj in poštna številka

City and Postal Code .....

Država

State .....

Podpis

Signed .....

Slovenija
Jugoslavija

od kod smo doma
where are we from
de donde somos

JANKO MODER

Trubarjevo življenje in delo

Pričakovali smo, da nam bo letošnje Trubarjevo leto prineslo marsikaj koristnega k osvetlitvi časa pred pičlim polstoletjem in k dopolnitvi Trubarjeve vloge v življenju Slovencev. Po časopisju in v revijalnem tisku je izšlo že kar precej člankov, napovedane so izdaje številnih del in ponatisov, posnet je televizijski film po Jančarjevem scenariju (premiera bo jeseni), pripravljajo Javorškovo igro o Trubarju . . .

Že danes (sredi maja) pa lahko poročam o dosti nepričakovani obogatitvi: za veliko noč (aprila 1986) je v Tübingenu izšla sicer drobna (44 strani), pa dragocena knjižica: *Življenje in delo Primoža Trubarja (1508–1586)*, ob štiristoletnici smrti slovenskega reformatorja (*Primus Truber 1508–1586 Leben und Werk*).

To »poročilo v verzih in slikah«, kakor je rečeno na naslovni strani, je napisal in v samozaložbi izdal Walter Döttling, upokojeni župnik iz Tübingena, 29. naslednik Primoža Trubarja na fari v Derendingenu. v Nemčiji je knjižica na prodaj po štiri marke in čistí dobiček je namenjen evangeličanski cerkvi na Slovenskem.

Walter Döttling je bil rojen leta 1912 v Stuttgartu, evangeličansko bogoslovje je študiral v Tübingenu in Erlangenu, v Derendingenu, na nekdanji Trubarjevi fari, je bil dobrih trinajst let (1964–1977), do upokojitve.

In prav teh trinajst let je za nas posebej zanimivih. Ko je prišel na farno, ni imel pojma ne o Trubarju, ne Slovenceh, pozneje pa se mu je prav to dvoje spremenilo v obogatitev in poglobitev življenja.

Sprva je z začudenjem opazoval redke tujce, ki so prihajali v cerkev sv. Gala in ga spraševali o Trubarju, nekdanjem tamkajšnjem župniku. Med temi obiskovalci so bili pogosto profesorji slovenščine iz Ljubljane (na primer dr. Anton Slodnjak) Tako se je začel tudi sam zanimati za svojega davnega prednika v službi, za njegovo delo, za njegov pomen, za njegov rod, za njegovo življenjsko poslanstvo. Ugotovil je, da Trubar ni bil Nemeč, kakor je prvotno mislil, in začel je hoditi po njegovih stopinjah: obiskoval je daljno Slovenijo, sam in s svojimi farani, študiral je Trubarjeve knjige in knjige o Trubarju, se zavzemal za

kar najboljšo kulturno povezavo med Tübingenom in Ljubljano. Leta 1979 je bil v priznanje za to dragoceno kulturno delo odlikovan z redom jugoslovanske zvezde.

In zdaj je ta pesem, cela pesnitev pred nami. Skoraj 200 štirivrstičnih rimanih kitic. Ko me je za veliko noč presenetil z njo, sem najprej s strahom ugotovil, da je skoraj neprevedljiva. Döttlingovi verzi so namreč tisti težko prevedljivi spoj preproste ljudske pesmi križane z razumskim oblikovanjem, ki ima svoj čar in možen obstoj predvsem v izvorniku, vsak prevod pa mora načeti njeno krhko tkivo. V tem spominu na Trubarjeve pesmi.

Ker je bilo eno od Trubarjevih posebnih ljubih opravil pridiganje in ker je tudi Döttlinga v tem zvesto hodil za njim, se je naravno in obenem posrečeno odločil tudi pri pesnitvi o Trubarju za malo daljšo pridigo z nagovorom na svoje nemške farane:

*Hvaležni učiteljem bodite,
ki vas besede božje učé;
spoštujte jih, jim ohranite
zvesto prijateljsko srce!*

Eden takih učiteljev je bil Primož Trubar z Dolenjskega, ki je dosegel čast in pomen slovenskega Lutra. Pesnitev zvesto spremlja Trubarja ob vseh

Nadaljevanje na str. 29

Walter Döttling

Oktobrska številka naše revije je že po tradiciji posvečena minuli turistični sezoni s posebnim pogledom na izseljenske obiske stare domovine, zato boste tudi v tej številki našli nekaj prispevkov o izseljenskih prireditvah, ki so bile poleti v Sloveniji, pa o gostovanjih izseljenskih kulturnih skupin pri nas. Poseben poudarek in pozornost smo letos, kot boste videli, posvetili skupini dveh mladinskih krožkov Slovenske narodne podporne jednote iz ZDA, saj so bili to najmlajši potomci naših izseljencev, ki so odkrivali lepote domovine svojih prednikov, obenem pa so nam pokazali delček tistega, kar so se sami naučili in kar predstavlja v njihovih srcih dediščino slovenskih staršev.

Ob vsem tem pa nismo pozabili tudi na naše bralce z raznih koncev Slovenije, saj smo se napotili pogledat, kaj je novega v Goriških Brdih, obiskali smo nenavadno vas v Beli krajini pa napredno vas Videm ob Ščavnici. Na splošno gledano je bila tudi letošnja turistična sezona za Slovenijo in Jugoslavijo uspešna, čeprav je vsaj v začetku kazalo, da bo gostov manj kot običajno. Nekateri izseljenske skupine so res odpovedale svoje obiske in jih preložile na naslednje leto, namesto njih pa je prišlo toliko več drugih, zlasti posameznikov, ki pač niso mogli brez vsakoletnega pogleda v domači kraj. Točnega števila teh obiskovalcev nikoli ne moremo ugotoviti, vemo pa, da Jatova letala nikoli ne lete v Jugoslavijo prazna, zlasti ne iz tistih držav, kjer živi večje število naših ljudi. Nekakšno merilo za številčno oceno teh obiskov so tudi obiski na Slovenski izseljenski matici, kjer se oglašate ob raznih priložnostih, zlasti pa prihajate poravnat naročnino za naše publikacije. In naši prostori so bili vsak dan stečišče številnih ljudi z vseh strani sveta. Vendar pa vedno znova opažam skoraj isto: tujec pride in odide, bolj ali manj zadovoljen, to pa je tudi vse. Naš človek, tudi če je bil že rojen v tujini, pa pride k nam z odprtim srcem, z zavestjo, da je tu pravzaprav doma.

John Frazee

Perujske posebnosti

Revija Rodna gruda je zelo zanimiva, lepa je tudi njena oprema. Prejemem jo dvakrat do trikrat na leto. Doma sem iz Branika pri Novi Gorici, kjer imam še mamo, dva brata in sestro, s katerimi si redno dopisujem. Prilagam vam nekaj fotografij inkovske kulture, ki je glavna privlačnost perujskega turizma. Znamenito je arheološko mesto Cusco, potem Machu Pichu, ki pritegne mnogo turistov, arheologov, zgodovinarjev in umetnikov z vsega sveta.

Peru je lepa dežela, pestrega podnebja in nadmorskih višin. Indijanci, kmetje živijo tudi na nadmorski višini prek 3.000 metrov. Celu obleko si tkejo in šivajo sami.

Vladimir Pavlica, Sullana, Peru

Iz Tuhinjske doline v Venezuelo

Pošiljam vam denar za naročnino Rodne grude. Kadar jo berem, se mi misli vedno znova vračajo v mojo prelepo Tuhinjsko dolino. Doma sem iz Zg. Tuhinja. Zelo bi bila vesela, če bi se kdaj ustavili v tej prelepi vasi in naredili kakšen posnetek. Tovariško vas pozdravlja zvesta bralka.

Angelca Meglič, Bolivar, Venezuela

Prijatelji prek Rodne grude

Prek Rodne grude smo se seznanili z dvema slovenskima družinama iz Cle-

velanda, ki govore tudi lepo slovensko, čeprav so rojeni v Clevelandu. Ko smo obhajali Vilijevo 84-letnico, sta nas obiskala g. John Drobnič in g. Čič z ženama. S seboj sta prinesla tudi harmoniki in oba sta nam lepo zaigrala. Solze so mi prišle v oči ob tako lepih melodijah, ko sem se spomnila starih časov.

V Rodni grudi sem tudi brala o priznanju, ki ga je dobil Frank Jankovič. Pogosto se ustavi tudi v Mesi, kjer nastopa v tukajšnjem hotelu Evropa.

V spomin na pokojnega Franca Stanovška pošiljam 5 dolarjev. Prezgodaj nas je zapustil.

Pozdravljam tudi Angelo Rant in Jerico Šolar ter moža.

Angela Bischof, Mesa, AZ, ZDA

Še vedno se spominjam

Stara sem bila 14 let, ko sem z bratom Frankom odšla iz domovine, zdaj pa sem stara 75 let, pa se še vedno spominjam rojstnega kraja.

Rojena sem bila v Potočni vasi, v šolo pa sem hodila v Prečno pri Novem mestu. Na obisku sem bila dvakrat, enkrat leta 1975, drugič pa leta 1980 s SNPJ Tour, ko smo bili prav lepo sprejeti od izseljenske matice.

Rodna gruda mi je zelo všeč. Vsem, ki ste odgovorni zanjo, želim še veliko uspehov v prihodnje.

Josephine Virant, Imperial, PA, ZDA

Clevelandski obiskovalki pri Bischofovih v Arizoni

Skupina mladih Slovencev, ki so se udeležili praznovanja obletnice ustanovitve mesta San Carlos de Bariloche.

Odlično urejena revija

Prilagam vam ček za dveletno naročnino Rodne grude ostalo pa naj bo v tiskovni sklad v spomin na mojega pokojnega soproga Joea Klaricha.

Rodna gruda je odlično urejena, vse je zelo zanimivo, slike so izvrstne. Mnogo uspeha in vse najboljše želje vsem sodelavcem in bralcem Rodne grude.

Anna Klarich, Walled Lake, MI, ZDA

Andrejka in Martin Drajzibner ob praznovanju 83-letnice mesta San Carlos de Bariloche v Argentini

SLOVENSKI KOLEDAR '87

Ponovno je izšel bogat zbornik **Slovenski koledar '87**. Lani je bil razprodan, zato pohitite, da ne boste tudi letos ostali brez njega. Koledar je bogato opremljen, v trdi vezavi in s pestro vsebino.

Iz vsebine:

- kako naj Slovenci sprostimo svojo ustvarjalnost za prihodnji razvoj
- arhitekt Jože Plečnik v pariškem centru Pompidou
- kaj se dogaja deset let po potresu v Posočju
- sprehod skozi kraje v samem središču Slovenije
- kako si sešijemo narodno nošo: v pomoč vam bo tudi posebej **priložena krojna pola!**
- o turističnih spominkih na Slovenskem.

O Slovencih po svetu:

- kako doživljajo samoto in osamljenost Avstralci in avstralski Slovenci
- o slovenskih rudarjih v francoskih rudnikih
- kako so naši rojaki doživljali veliki potres v San Franciscu
- ali je »topilni lonec« izgubljena bitka ameriških Sovencev?

In še: skrbno pretehtan izbor leposlovnega branja, zanimiv angleški del, bogata barvna priloga in še marsikaj.

Cena **SLOVENSKEGA KOLEDARJA '87** v tujih valutah je ENAKA KOT LANI in znaša:

ZDA (USA) 6 dolarjev, **Kanada** 7 dolarjev, **Avstralija** 7 dolarjev, **Južna Amerika** 6 dolarjev, **Avstrija** 90 šilingov, **Belgija** 250 frankov, **Francija** 35 frankov, **Nizozemska** 14 guldnov, **Italija** 7000 lir, **ZR Nemčija** 13 mark, **Švica** 12 frankov, **V. Britanija** 3 funte, **ŠVEDSKA** 32 kron.

V tej ceni je všteta tudi poštnina z navadno pošto, letalsko poštnino je treba plačati posebej. Če niste stalni naročnik Slovenskega koledarja, izpolnite naročilnico in nam jo v kuverti pošljite na naslov:

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA, Cankarjeva 1/II, p.p. 169, 61000 Ljubljana, Slovenija-Jugoslavija

NAROČAM SLOVENSKI KOLEDAR '87,
ki mi ga pošljite na naslov:

IME IN PRIIMEK

Ulica

Mesto in poštna številka

Država

Podpis:

Začeli vrtati predor v Karavankah

V torek 12. avgusta so na Hrušici pri Jesenicah začeli vrtati zahodno cev karavanskega cestnega predora, ki bo dolg 7864 metrov. Jugoslovanski del predora bo sicer nekoliko krajši, dolg bo 3450 metrov, zato pa bo njegova gradnja zahtevnejša. Predračunska vrednost celotnega jugoslovanskega dela predora bo znašala okrog 60 milijard dinarjev. Predor naj bi bil zgrajen v 36 mesecih. Zaradi geološko mnogo

ugodnejših razmer, bodo na avstrijski strani z vrtanjem začeli šele prihodnjo pomlad.

Predor bo sodobno opremljen. Na vsakih 850 metrov bodo niše za odstavljane vozil, približno na sredi predora bo možnost obračanja vozil, vsakih 212 metrov pa bodo na razpolago telefoni za klic v sili.

Seveda bo predor razsvetljen in opremljen z različnimi napravami za merjenje koncentracije ogljikovega monoksida, dima, za ugotavljanje požarov itd. Vse te naprave bodo pove-

zane z računalnikom, ki bo avtomatsko vodil in spremljal promet.

Vhod v predor na jugoslovanski strani bo na 620 metrov nadmorske višine, na avstrijski strani pa na 655 metrov višine. Prečni presek predora bo imel 90 kvadratnih metrov površine, cestišče samo pa bo široko 7,5 metra, na obeh straneh pa bosta še 40.85 metra široka pločnika.

Predvidoma bo predor zgrajen 1990 leta in s tem odpravljena zadnja ovira (strmi karavanski gorski prelazi) na gospodarsko zelo pomembni relaciji Srednja Evropa-Bližnji Vzhod.

Ljubljanska banka odpira banko v New Yorku

Svet guvernerjev centralne banke ZDA - Federal Reserve System - v Washingtonu je sklenil, da Ljubljanska banka izpolnjuje vse pogoje za ustanovitev lastne banke v New Yorku. S tem je zaključen postopek pridobivanja različnih soglasij in preverjanja kakovosti matične banke, ki je trajal dobro poldrugo leto.

Izdaja pozitivnega sklepa sveta guvernerjev pomeni izreden uspeh ne samo za Ljubljansko banko, njene temeljne banke in ustanovitelje, temveč tudi za Jugoslavijo v celoti.

S tem je po eni strani izraženo zaupanje v jugoslovanski poslovni sistem, po drugi strani pa se odpirajo pomembne perspektive nadaljnega razvoja Ljubljanske banke, s tem pa tudi slovenskega in jugoslovanskega gospodarstva. Prav s temi cilji, posebej pa še zaradi zagotovitve dodatnih možnosti in boljšega financiranja jugoslovanskega izvoza, bo LBS banka v New Yorku tudi ustanovljena.

Devizni presežek

V letošnjih prvih treh mesecih je imela Jugoslavija v devizni bilanci 348 milijonov dolarjev presežka. Ti podatki Narodne banke Jugoslavije prihajajo z zamudo, ker je naša centralna banka v skladu z novimi deviznimi predpisi podatke o deviznem prilivu in odlivu od izvoza oziroma uvoza blaga in storitev v tem letu obdelovala po novi metodologiji, za kar je bilo potrebno obdobje prilagajanja.

Od prodanega blaga v tujini je v prvem trimesečju v našo državo prispele dve milijardi 347 milijonov dolarjev, od storitev pa 352,3 milijona dolarjev. Skupno smo ustvarili izvoz v vrednosti 2 milijardi 699 milijonov dolarjev. Blagovni nakupi v svetu so nas

Ob 400-letnici smrti očeta slovenske knjige Primoža Trubarja je bila na Raščici na Dolenjskem 30. junija slovesna premiera igre Jožeta Javorška ŽIVLJENJE IN SMRT PRIMOŽA TRUBARJA. Po premieri je predstavnik slovensko-avstralskega literarno-umetniškega krožka (SALUK) Jože Zohar (na sliki desno) izročil dolarski prispevek za obnovo Trubarjeve domačije in muzej.

v tem času stali 2 milijardi 143 milijonov, storitve pa 208 milijonov, kar skupaj zneso 2 milijardi 351 milijonov dolarjev.

Presežek priliva nad odlivom v znesku 348 milijonov dolarjev so uporabili za krepitev deviznih rezerv in določeno zmanjšanje dolga tujini.

Osemnajst tisoč novih delovnih mest

Po ocenah Gospodarske zbornice Slovenije je bilo v minulih petih letih uresničenih 172 skupnih programov, ki so 18 tisoč delavcem omogočili delo. V teh programih so združili 83,2 odstotka sredstev sklada, namenjenih za združevanje, oziroma 24,7 milijarde dinarjev. Tako je samoupravno združevanje dela in sredstev kot eden izmed dejavnikov za spodbujanje hitrejšega razvoja manj razvitih dokazalo svojo upravičenost in uspešnost.

V Sloveniji je še vedno živo prepričanje, da bi bili ti rezultati boljši, če bi združeno delo kot nosilec razvoja in združevanja imelo večjo vlogo. V praksi je namreč še vedno veliko preprek, od počasnosti vladajoče birokracije do lokalizmov in razdrobljenosti interesov, da ne govorimo o tem, kako posamezni programi obležijo po predalih tudi zato, da bi se denar medtem drugje obračal.

Kipar France Gorše umrl

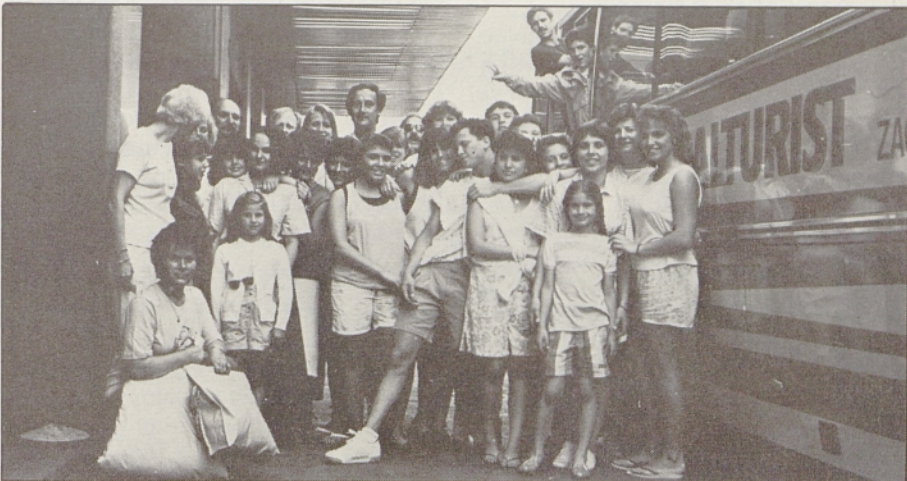
V soboto 2. avgusta je na Golniku v Sloveniji v 89. letu starosti umrl znani akademski kipar France Gorše. Rodil se je leta 1897 v Sodražici na Dolenjskem. Bil je učenec znamenitega hrvaškega kiparja Ivana Meštrovića. Do leta 1946 je deloval v Sloveniji, nato odšel v Ameriko. Leta 1973 se je naseлил v Svečah na avstrijskem Koroškem, uredil svoj atelje in lastno galerijo. Profesor France Gorše je bil nemiren duh, vendar prežet z mislijo ustvarjanja. Njegove številne razstave so bile kar na treh kontinentih.

Prvo pomembno delo po naročilu iz Slovenije je dobil leta 1971 – križev pot v novi cerkvi v Poljanah v Poljanski dolini. Prav tako je oblikoval križev pot v Teznem pri Mariboru. V Kostanjevici na Krki je bila letos odprta retrospektivna razstava njegovih del.

Pogreb tega velikega umetnika je bil v soboto 9. avgusta na pokopališču v Svečah.

V juliju in v avgustu je bila v Kranju 5. poletna šola slovenskega jezika, ki se je letos udeležilo 43 učencev iz več držav z vsega sveta. Naš posnetek je z otvoritve šole, učence pozdravlja ravnatelj šole Vladimir Pivk. Daljšo reportažo o letošnji poletni šoli bomo objavili v naslednji številki.

Hrvaška izseljenska matica je v okviru letošnjega 20. FESTIVALA MLADINSKE KULTURNE FEDERACIJE HRVATSKE BRATSKE ZAJEDNICE organizirala številna potovanja svojih društev po Jugoslaviji. Na svojem potovanju so si ogledali tudi Slovenijo. Tako je skupina VESELI HRVATI, Junior Tamburitza iz Wellanda, Ontario, Kanada, 1. julija obiskala tudi Ljubljano, Bled in Bohinjsko jezero. Na sliki: VESELI HRVATI pred hotelom Slon v Ljubljani na svojem veselem potovanju.

Primorski izseljenci so se 26. julija srečali v Kobaridu, v hotelu Matajur, od koder je tudi naša slika, ki prikazuje Gelbove iz Argentine s svojci. Z desne sedijo: Ivan Gelb, Marjana Gelb, Karina Panario, Andrejka Markočič, Dragica Markočič, Stanko Markočič, Rado Reja in Alda Reja. Več o tem srečanju boste prebrali v naslednji številki Rodne grude.

Kooperacija TAM-IVECO

Minilo je že več kot leto dni, odkar je TAM z mednarodnim združenjem proizvajalcev gospodarskih cestnih vozil IVECO podpisal dolgoročno pogodbo o kooperacijskem sodelovanju oziroma o poslovno-tehničnem sodelovanju. Rezultati so že leto dni po podpisu te pogodbe zadovoljivi. V pogodbi je predviden najmanjši obseg medsebojnih menjav v vrednosti 10 milijard italijanskih lir. Sedanji obseg poslovanja pa kaže na to, da bo vrednost medsebojnih dobav precej večja. IVECO na podlagi te pogodbe dobavlja TAMU tovornjake in vlečna vozila iz svojega najtežjega programa, vrhunskega kakovostnega razreda, TAM pa kot protivrednost osemvaljne zračno hlajene dieselske motorje, vzmeti, črpalke, ulitke in številne druge sestavne dele, ki jih izdeluje sam ali pri svojih kooperantih (Fabrika vagona Kraljevo, Pobjeda Tešanj, Prvi partizan Titovo Užice in drugi). Motorji TAM so prvi motorji tujega proizvajalca, ki jih kupuje IVECO.

TAM bo letos izvozil za približno 40 milijonov dolarjev. K temu uspehu bo prispeval posel s Saudsko Arabijo, za katero so izdelali v zelo kratkem času 490 turističnih avtobusov. V tem času so krepko povečali tudi mednarodno menjavo po kooperacijskih pogodbah, sklenjenih s KHD in IVECO. V Italiji, Avstriji, Turčiji in na Poljskem je povpraševanje po TAMOVIH izdelkih vedno večje.

Livarna LTH širi zmogljivosti

V projekt »Jugo-Åmerika« je vključeni 40 slovenskih organizacij združenega dela, ki so kooperantske posle do Crvene zastave že doslej dobro opravljale. Med njimi je tudi livarna Loške tovarne hladilnikov, ki izdeluje za Crveno zastavo odlivke iz aluminijeve legure. Pri izvozu 60 tisoč vozil juga 55-A, ki jih bo Zastava izvozila v ZDA, mora škofjeloška livarna proizvesti okrog 750 ton odlitkov. Ker pa delajo še za 35 drugih odjemalcev, so njihove zmogljivosti zadnje čase prezasedene. Posel s Crveno zastavo jih je prisilil tudi v modernizacijo zmogljivosti v višini 500 milijonov dinarjev. Proizvodne zmogljivosti bodo povečali z nakupom novega stroja za odlivke pod visokim pritiskom. Poleg tega bodo kupili še 1000 tonsko stiskalnico ter dva stroja za odlivke srednje tonaže. Po tej naložbi bo Livarna LTH, ki je verjetno ena najbolj zaposlenih livarn v Jugoslaviji, odpravila ozko grlo v proizvodnji pa tudi kakovost bodo lažje zadržali.

Preveč domačih naročil

V Litostroju so ob pregledu naročil za leto 1986, ki so za to delovno organizacijo neke vrste barometer uspešnosti tekočega gospodarjenja, ugotovili, da struktura naročil ni ravno ugodna. V srednjeročnem planu imajo namreč

zapisano, da morajo eno tretjino proizvodnje izvoziti na konvertibilni, eno tretjino na klirinški, eno tretjino pa na domači trg. Polletni rezultati pa kažejo, da jim manjkajo predvsem naročila s konvertibilnega trga, tudi klirinški izvoz kaže stagnacijo, medtem ko so naročila z domačega trga narastla na blizu 70 odstotkov. Letos planirajo, da bodo iz vseh programov, in sicer programa vodnih turbin, malih elektrarn, črpalk, žerjavov, cementar, dizelskih motorjev, reduktorjev, talnih transportnih sredstev in oblikovalne opreme, letos kupcem posredovali 22.525 ton proizvodov, kar naj bi prineslo 47 milijard dinarjev celotnega prihodka. Naročil za prihodnje leto – proizvesti načrtujejo 22.840 ton proizvodov – imajo doslej podpisanih za 14.150 ton, zato jih čaka do izpolnitve plana še veliko dela.

Nova jadrnica

Predvidoma oktobra bo begunjski Elan splavil svojo največjo jadrnico. Skoraj 13 metrov dolga jadrnica (Elan 43) bo namenjena predvsem tujim čarterskim družbam. V Begunjah računajo, da bodo že leta 1987 naredili 20 takih plovil, ki se jim bo cena vrtela med 200 do 220 tisoč nemških mark.

Nova jadrnica bo za svojo dolžino sorazmerno lahka. Opremljena bo tehtala 7,6 tone. To je v bistvu prvi pogoj za čartersko uporabo, kjer lažje plovilo omogoča boljše manevriranje v lukah. Z notranjo razporeditvijo prostorov bo Elan v bistvu ponujal nič manj kot 32 različnih variant.

Emova transportna novost

Strokovnjaki celjskega Ema že nekaj časa načrtujejo proizvodnjo kotalnega prekucnika, kakršnega so na zahodu začeli izdelovati šele zadnja leta. Prve kotalne prekucnike so izdelali že lani, letos naj bi jih naredili že 20. Polovico so jih že prodali. Pri nas se za to novost najbolj ogreva naftna industrija, zbiralci sekundarnih surovin, komunalci in predelovalci klavničnih odpadkov. Pri razvijanju novega proizvoda je Emo sodeloval tudi s tovarno avtomobilov TAM, saj kontejnerje namočajo na Tamova vozila. Najbolj zanimiva je prav kombinacija Emovega kontejnerja z najtežjim Tamovim tovornjakom. Žal pa težkih tovornjakov TAM še ni pričel izdelovati serijsko, zato sedaj še ne morejo zadovoljiti vseh kupcev. Emovi prekucniki so zanimivi tudi za izvoz.

V tovarni pohištva Lipa v Ajdovščini (foto: Janez Zrnc)

Meblovi lesni stroji

Večina držav, ki ima razvito lesnopredelovalno industrijo, je razvila tudi proizvodnjo lesnoobdelovalnih strojev. Naše lesarje so šele pred leti uvedene spremembe pri trgovanju prisilile, da so se začeli bolj opirati na lastno znanje, ki se jim je nabralo predvsem v obratih za vzdrževanje stojev. Tu je tudi nastal zametek proizvodnje lesnoobdelovalnih strojev in opreme za obdelavo lesa. Meblo je med 52 izdelovalci lesnoobdelovalnih strojev pri nas med uspešnejšimi. V nekaj letih so njegovi strokovnjaki razvili vrsto za lesarje zanimivih strojev. Izdelujejo pa jih v kooperaciji z drugimi delovnimi organizacijami, na primer z Vozili, Tikom, Iskro, Gostolom in Salonitom. Nadaljnji program razvoja lesnoobdelovalnih strojev predvideva, da bo začel Meblo izdelovati tudi elektronsko vodene stroje in opremo. Končni cilj pa je izdelava visokoavtomatiziranih strojev z racionalno uporabo elektrone in povezovanje različnih strojnih sklopov v tehnološke celote z računalniki.

Letos zaključene melioracije

Do konca letošnjega leta bodo zaključene melioracije in druga dela pri urejanju Vipavske doline za kmetijsko proizvodnjo, ki so jo načrtovali za srednjeročno razdobje 1981–1985. Doslej je urejenih 26 polj na skupni površini 3716 ha. Trenutno potekajo dela na šestih poljih. Na petih urejajo odvajanje vode, na površini 136 ha pa potekajo namakalna dela. Prav tako poteka pospešeno gradnjo zadrževalnik Vogršček, iz katerega bodo namakali okoli 5400 ha polj. Doslej so v melioracije vložili 5,6 milijarde din. Zadrževalnik Vogršček, ki bo dokončan novembra letos, bo veljal 1,42 milijarde din.

Jugoplastika – izvoz v ZDA

Tovarna obutve v Benkovcu, ki posluje v sestavi delovne organizacije DIO sozd Jugoplastika v Splitu, se je dogovorila za nove izvozne posle oziroma za prodajo 34.000 parov modne ženske obutve v ZDA. Obutev tega proizvajalca se bo tako prvič pojavila na tem trgu. Z znano italijansko firmo Simod iz Pescare je ta tovarna obutve iz Benkovca pred kratkim sklenila pogodbo o krojenju in šivanju 330.000 parov zgornjih delov za obutev Adidas.

NAGRADA BREZ ŽREBANJA!

Naročniki RODNE GRUDE pridobivajo nove naročnike

Uredništvo RODNE GRUDE razpisuje nagradni natečaj za pridobivanje novih naročnikov med Slovenci po svetu. Vsak stari naročnik, ki nam bo pridobil

DESET NOVIH NAROČNIKOV S PLAČANO NAJMANJ ENOLETNO NAROČNINO

bo brez žrebanja prejel nagrado

ATLAS SLOVENIJE

edinstveno knjigo, ki je pred kratkim prišla na knjižni trg, doslej najboljšo slovensko delo, ki nam prikazuje Slovenijo z zemljevidi, fotografijami in besedilom, kot še nobena tovrstna knjiga doslej. Atlas vas pripelje tudi v najmanjšo slovensko vas in zaselek.

Slovenci na tujem, člani in sodelavci slovenskih društev, obiskovalci slovenskih prireditev, sodelujte v akciji za pridobivanje novih naročnikov RODNE GRUDE, razširjajte krog vaših in naših prijateljev!

Nagradna akcija za ATLAS SLOVENIJE traja do konca leta 1986. Cene letnih naročnin Rodne grude za posamezne države so objavljene v vsaki številki. Naslove novih naročnikov nam pošiljajte skupno v pismu ali na zbranih dopisnicah, ki jih najdete v vsaki številki revije. Naročnino pa nakazujte, kot je navedeno v reviji. Za nagrado bomo lahko upoštevali samo plačane naročnine. Če načrtujete obisk domovine, lahko naslove in naročnino osebno izročite na naši upravi in prevzamete nagrado.

**Naš naslov:
RODNA GRUDA
Slovenska izseljenska matica
Cankarjeva 1/II
61000 Ljubljana
Slovenija – Jugoslavija**

Obisk v Goriških Brdih

Vinska klet Dobrovo – »Hiša kvalitete«

Kadar se srečujejo ljudje med seboj in bi si radi zaupali najlepša doživetja, svoja pričakovanja in skrbi, kadar stopajo zaljubljeni v trajne zaveze, kadar se srečujejo veliki možje z vsega sveta in odločajo o njegovi usodi, kadar so mali ljudje žalostni, ker ne morejo spremeniti svojega življenja, ob žejji delu – sežemo po kozarcu dobrega vina. A kje ga dobiti? Slovenija slovi po svetu tudi na tem področju. Kdo še ni slišal za vinorodne Slovenske gorice, Haloze na Štajerskem, za Dolenjsko, Vipavsko dolino in za Goriška Brda na Primorskem? Prav sem, v Goriška Brda, smo se napotili tokrat, na obisk v Kmetijsko zadrugo Goriška Brda ali natančneje, na ogled in pokušino vin v zadrugi kleti Dobrovo.

ZADRUŽNA KLET DOBROVO, GORIŠKA BRDA

Stodvajsetim kilometrom od Ljubljane do Nove Gorice jih je treba pristiati še 23, ko se ob bistri reki Soči vzpne do trga Dobrovo, ki predstavlja osrčje Goriških Brd. Kamorkoli se ozreš, povsod razkošje vinogradov, nasadov češenj, breskev, sliv, smokv. Rdeča zemlja, sveže prekopana, diši kot bogata kri, ki napaja najzlahtnejše sorte vinske trte, kar jih poznamo na Primorskem. Vasice in zaselki, razsejani po gričih, nudijo pogled na takšno lepoto, da te preprosto zaboli v prsih, in ne moreš odmakniti pogleda. Zrak je nabit s svežim ozonom, vonjem dozorevajočih češenj, zemlja diha s polnimi pljuči in grozdi visijo v bogatih rojih, kot čebele okoli matice v sončen dan. Da le ne bi bilo toče!

PREDNO GRE VINO V SVET

Iztok Mikulin je strokovnjak, enolog, in našo radovednost poteši z osnovnimi podatki. Zadruga ima v svoji posesti 2000 ha

Enolog Izток Mikulin ob najstarejših plemenitih vinih v vinoteki Dobrovske kleti

vinogradov. Pridelujejo, negujejo in stekleničijo samo tisto vino, ki ga pridelajo na območju Goriških Brd. Okoli 60 odstotkov je belih, 40 pa so črna vina. Med belimi so najslavitejša: rebula, beli pinot, tokaj, sauvignon, malvazija; med rdečimi pa merlot, cabernet, barbera in refošk. V kleti Kmetijske zadruge Goriška Brda v Dobrovi lahko spravijo 1800 vagonov grozdja, ki vsebuje 18.000.000 litrov vina. Klet posluje tako, da ostaja vedno določena količina starega vina na zalogi. Leta 1986 so zaradi znanih vremenskih težav pridelali le 850 vagonov grozdja, k sreči pa so imeli zaloge iz let 1983 in 1984, saj sta bili takratni letini bogati, poprečno pa spravijo v klet 1.300 do 1.400 vagonov novega grozdja. In kako poteka ves proces?

»Vino dozori ob različnih časih, odvisno od sorte. Bele sorte v januarju, rdeče pa kasneje, saj rabijo določen čas staranja, da razvijejo svojo značilno aromo, nekako do aprila in maja. Pri zasebnikih v hrastovih sodih, ki držijo od 500 do 600 litrov, dozori prej. Pri večjih količinah pa rabi vino za zorenje daljši čas.«

V dobrovski kleti zaposlujejo 60 ljudi, ki so razdeljeni na tri večje skupine. V *stekleničnem oddelku* so največ zaposlene ženske, *kletarji* in *vzdrževalci* pa so pretežno moški.

ČE JE BOGATA TRGATEV

Zadruga ima okoli 1300 kmetov – koope- rantov, ki so združeni v svoji temeljni organizaciji združenega dela in so člani delovne organizacije KZ GORIŠKA BRDA. Po pogodbi se zavežejo, da oddajo zadrugi vse tržne viške, doma zadržijo le do 350 litrov vina na odraslega družniškega člana. Še ko je vino v kleti, je njihova last, vse dokler ga ne prodajo in si ne razdelijo

V teh velikanskih sodih zori kapljica za polnitev steklenic

izkupička. Ko kmetje pripeljejo grozdje, običajno s traktorjem, je Dobrova kot dehteča nevesta, saj so kolone čakajočih na odvzem dolge tudi kilometer in več. Ob prevzemu izmerijo sladkorno stopnjo, na zadrugnem svetu se dogovorijo, kakšna bo to leto cena, kmetje dobijo akontacijo. Poračun sledi po prodaji. Kmetje pravično dobijo svoj delež in so za čimvečji pridelek zelo zainteresirani.

Kmetijska zadruga ima različne dejavnosti. Odkupujejo sadje, živino, nekatere zdravilne rastline. Imajo tudi storitvene dejavnosti, servise, mehanične delavnice. Posebna enota skrbi za gnojivo, trte, škropivo in zaščitna sredstva. V enoti Gostinstvo skrbe za tri lokale.

Za vinogradnike pa je zelo pomembna pospeševalna služba, ki deluje na področju vinogradništva, sadjarstva, živinoreje in poljedelstva.

IZJEMNA KLIMA, KI IMA SLABOSTI

Goriška Brda so po svoji geografski legi (Dobrovo 150 m nadmorske višine) pod vplivom blage sredozemske, delno kontinentalne in alpske (dolina Soče se vzpne do Julijcev) klime. Topel zrak in obilo sonca nudi smokvam možnost, da rodijo dvakrat v letu, po drugi strani pa se značne gnote stepejo med seboj in nastanejo nevihte s točami. Lani je toča trikrat oklestila rastlinje! Italijanska meja je blizu in s sosedji se dogovarjajo, da bodo zgradili radarski sistem z raketami, s katerimi bodo razganjali nevarne oblake, od Vidma do Trsta, kjer so vinorodna območja.

MLADI VSE BOLJ OSTAJAJO DOMA

Primorci, med njimi Brici, so se nekoč, v času fašizma, množično izseljevali iz teh prelepih vasic. Danes mladi ostajajo doma. Industrija šepa, kmetijstvo je spet cenjeno. Mnogi med 7000 prebivalci, ki žive na tem območju, se vozijo v službo v An-hovo, Novo Gorico, Šempeter. Z Novo Gorico jih povezuje nova, moderna cesta. Mejni prehod z Italijo v Neblem je le tri kilometre oddaljen od Dobrove. Kmetje tostran in onstran meje so si prijatelji, drugačni časi so dandanes in spoznanja sodobne tehnike in poljedelstva so obojem v korist. Dvolastniki, ki jim meja reže kmetijo, pa orjejo tako, da obračajo na našem, pa na italijanskem, zemlja se ne briga za politiko.

VINA Z GORIŠKIH BRD SO OSVOJILA SVET

Z generalnim direktorjem Srečkom Marašom, ki vodi delovno organizacijo Kmetijske zadruge Goriška Brda, smo dopolnili vtise o mogočni kleti. Ponaša se s tisočletno tradicijo pridelovanja najboljših vin. Nekdanji dvorci in gradovi, v katerih so živeli grofje, so okamenele priče o gospodarstvu, ki ga je mogočalo plemenito vino.

Srednjeveški gospodi se je na plečih viničarjev-kolonov dobro godilo. Nova doba je zahtevala novo tehnologijo in drugačen odnos do kmeta. Leta 1954 so začeli graditi moderno Zadružno klet, katere zmožljivost je od samih začetkov do danes štirikrat narasla.

Od posameznih sort vina je najpomembnejša zlata rebula, ki predstavlja več kot polovico celotne proizvodnje. Sledijo sorte tokaj – friulano, beli pinot – chardonnay in sauvignon. Med rdečimi sortami prevladuje merlot, sledijo cabernet in briški rose.

Na tržišče pošiljajo vino največ v steklenicah, ki drže 1 liter, 0,75, 0,70, 0,35 in 0,20 litra. Za posamezne izjemne kupce, predvsem za izvoz, prodajajo plemenita vina tudi v odprtem stanju. Tako so za združenje Wineresearch iz ZDA ustekleničili merlot, na steklenici pa piše: HIGHEST QUALITY, DRY RED TABLE WINE 700 ml, alc. 12.0%. GOLD MEDAL SELECTION.

Nagrad in medalj kar mrgoli! Sodelujejo na vseh pomembnejših mednarodnih sejmih v Münchnu, Ljubljani, italijanski Gorici, Zagrebu, Novem Sadu in v Avstriji. Na lanskem mednarodnem vinskem sejmu v Ljubljani so prejeli devet medalj in sicer: za zlato rebulo – zlato medaljo, za tokaj – zlato medaljo, za beli pinot – chardonnay – srebrno medaljo, za merlot – dve veliki zlati in eno zlato za cabernet – eno veliko zlato in dve zlati.

Vino prodajajo po vsej Jugoslaviji in tujini. Izvažajo v Združene države Amerike, Veliko Britanijo, Zahodno Nemčijo, Avstrijo in Italijo. Odlikuje jih svežina in živahnost in lastnost, ki jo označujejo s suhostjo (»dry wine«). Bela vina so zelenorumene barve in harmoničnega okusa, rdeča pa odlikuje barva dragocenega kamnina rubina.

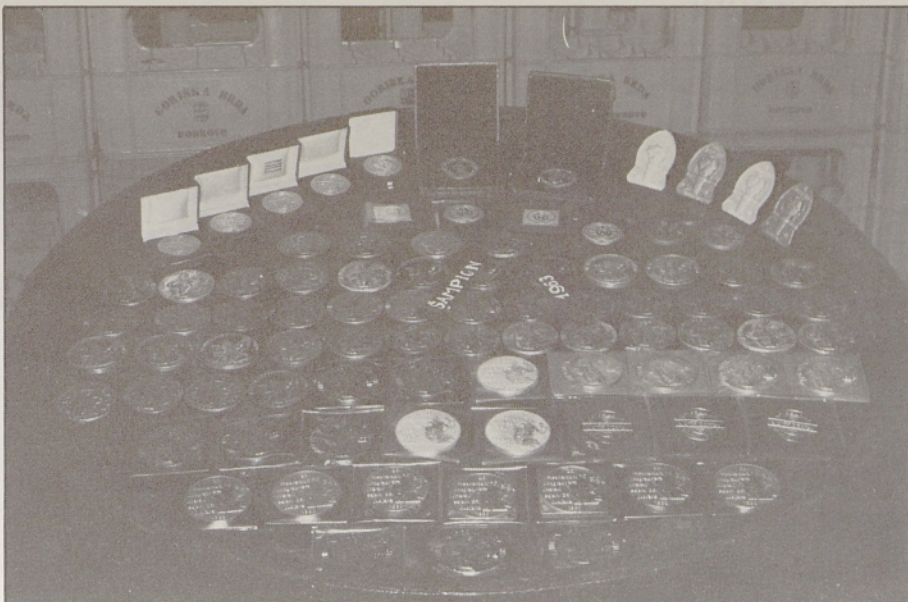
Mednarodna organizacija za ocenjevanje kvalitete je zadružno klet v Dobrovi nazvala »Hiša kvalitete«.

Bistrina misli se malce zamegli. Med pripovedovanjem, obiskom kleti se naseli v žile nekaj žlahtnega, opojnega, kar dvigne misel v vesele sfere.

V prodajalni, ki je ob vhodu v vinsko klet, smo dobili vzorce vin v lepi embalaži.

Drago Lipicer iz Šmartna v Brdih se vrača iz vinograda

Bogata zbirka medalj je le del vseh priznanj za klet v Dobrovi

BOLJŠE NE MORE KAZATI KOT LETOS

Na poti v dolino se ustavimo v Šmartnem. Domačin Drago Lipicer se vrača s škropilnico iz vinograda in za hip pomisliš, da je podoben vesoljcem, ki hodijo po mesecu. A njegov svet je trden vinograd: »Le en hektar ga imam, briško rebulo sem nasadil. Samo od trte živim, živine nimam nobene. Mladi se vozijo v Meblo, v Novo Gorico, midva z ženo pa sva doma. Od osem do desetkrat moram škropiti letno, 100 trt sem letos zamenjal, ker so se postarale. Škropivo, gnojenje, okopavanje, ej, veliko je dela s to kapljico! A to je ljubezen, veselje, ki ni nikdar poplačano. Letos odlično kaže. Ko bi imeli tiste rakete, ki se z njimi vojskujejo po svetu, pripravljene, da bi razstreljevali grozeče oblake, ki nosijo točo . . . bi mnogo mirneje spali . . .«

KLET Z ŽLAHTNO KAPLJICO

Najlepši vtis od vsega pa je naredila na nas klet s sodi, ki držijo do 50 hektolitrov vina

in čudovita zbirka arhivskih vin od leta 1957 dalje. Sladokusci z vsega sveta lahko kupijo enkratne primerke. Ko stopiš med sode – velikane, te objame pobožen hlad in občudovanje. Zaloga prejšnjih let je tu, srce zadruga, okoli 800–1300 vagonov pridelka, od tega ga stekleničijo 800 vagonov. Pajčevina zapreda čudoviti MUZEJ VIN.

Vino ni ženska. Vsako leto je boljše. Vsako leto je 30% več vredno. Kralj kleti je tokaj iz leta 1961, vreden okoli 5.000 do 6.000 din. Letnik 1982 pa ima arhivsko ceno okoli 1.000 din. Prvovrstno ima svojo ceno! Če potujete po dolini Soče, se oglasite v Dobrovi. Nikoli vam ne bo žal!

KZ »GORIŠKA BRDA«, Dobrovo, telefon: (065) 55-131.

Središče trga Dobrovo v Goriških Brdih

Izpolnjena velika želja četrte generacije

Krožek 77 iz Clevelanda in krožek 26 iz Chicaga na turneji po Sloveniji

Tako kot slovenski otrok sanja, da bo nekoč obiskal sorodnike v Ameriki, si tudi v Ameriki rojeni potomec Slovencev želi spoznati deželo svojih starih staršev, staršev, dedkov in babic. Nekak klic krvi nas vleče, da spoznamo svoj izvor in se šele nato, ko vemo, kam spadamo, uspešneje spopademo s svetom.

Skupino 29 Američanov iz krožka 77 v Clevelandu in krožka 26 S.N.P.J. iz Chicaga s spremljevalci smo nestrno pričakovali, saj so dogodki v Sredozemlju in Černobilu v Rusiji povzročili, da je svoje potovanje odpovedalo mnogo skupin, ki bi sicer pripotovale v Evropo. Naši pogumni otroci so v spremstvu staršev in predstavnikov turistične agencije Kollander World Travel srečno prispeli in se povezali s predstavniki Slovenske izseljenske maticе, turistična agencija Kompas pa jim je ves čas bivanja nudila svoj avtobus in vodnico.

Med gosti je bil Edward Hribar, predsednik S.N.P.J. z ženo Janino, hčerko Michelle in sinom Eddijem, hkrati pa je bil E. Hribar tudi napovedovalec tega pevskega in plesnega ansambla dveh ameriških mest, ki so prvič nastopali v takšnem sestavu. Direktorica prireditve je bila Marie Pivik, ki je tudi dirigirala in pripravila otroke iz Clevelanda za pevske in plesne nastope, Bojanka Premrl pa je s svojim znanjem slovenščine izvežbala v pesmih nastopajoče iz Chicaga. Brez harmonikarja Joesa Lacha seveda ni minil noben nastop, ne pevski, ne plesni. Da bi vse bolje steklo, pa je pomagal Alfred W. Žitnik.

SEDEM NEPOZABNIH DNI

Že v prejšnji številki Rodne grude smo opisali na kratko pot, ki so jo po Sloveniji v sedmih dnevih prevozili, prepeli in preplesali naši potomci tretje in četrte generacije ameriških Slovencev.

Po sprejemu, ki ga je priredila Slovenska izseljenska matica, so se gostje naselili v prelepem termalnem kopališču sredi Dolenjske – v *Dolenjskih Toplicah*. Mir, tišina in čudovit zrak pa niso nemirnežem dali priložnosti, da potešijo svojo radovednost. Ucvrli so jo v Ljubljano in pohajkovali, obiskovali sorodnike in nakupovali spominke.

Prvi nastop je bil v Kočevju. Na postaji nas čaka slavnostni odbor: Nonet iz Željna – v narodnih nošah, dvojčka – harmonikaša Jože in Stane Veble, pa neuničljivi veseljak, znanec s piknikov v *Kočevju* – Cveto Križ, Stane Jajtič, predstavnik Slov. izs. maticе in drugi. Prijazne pevke nas povabijo v Željne, kjer nas pogostijo z domačo slivovko in pecivom, nato pa hajd do Rudniškega jezera, kjer je bil predviden piknik. Pesem nas že dviga v pristrčne sfere, pečeno meso prijetno diši. Anton Štimec nas pozdravi v imenu krajevne skupnosti Rudnik–Šalka vas, tu je še podpredsednik občinske skupščine Kočevje Danilo Škulj, Irena Pavlič in drugi. Temni oblaki izpolnijo grožnjo, dež se ulije in mesarski mojster France Tušek mora mesene dobrote z našo pomočjo spraviti pod kap. Veselje se nadaljuje s plesom v restavraciji Jezero in Nonet je neumoren.

NASTOP KOT NA KOČEVSKEM PIKNIKU

Pod večer se odlično razpoloženi odpeljejo na glavni trg mesta Kočevje, kjer se zbere vse, kar leze in gre. Velikanska množica čaka. Zastopnik predsednika skupščine občine Kočevje Danilo Škulj, sekretar SZDL Alojz Šešek, predsednik občinske zveze borcev Ignac Karničnik, ej, kdo bi jih vse naštel! Vsi izrekajo dobrodošlice in žele srečno nastopajočim. Teško bi dejali, kdo je bolj zablestel, eno je gotovo: naši mladi Clevelandčani in oni iz Chicaga prepevajo kot za stavo, nastopajo tudi Kočevci iz osnovne šole pa Belokrajci v narodnih nošah . . . Michelle in Edie Hribar zablestita s plesno točko, Alicia Franchi navduši z modernim baletom in ljubko drznostjo (balet pleše že od 7. leta). Vse se strne v en sam aplavz.

Naslednje jutro Ljubljana, kratek ogled z avtobusom in obisk *Idrije*. Ogled muzeja in gradu ter razstave slovith idrijskih čipk. Prijazni Zorko Velikonja jih sprejme v imenu občine, pa razgledani vodnik Bavdaž in Julij Pavšič, tajnik krajevne skupnosti Idrija, neumorni mladenič, ki poskrbi za prijetno počutje. Nepozaben je okus domačih specialitet v gostilni Nebesa (Heaven po angleško), žlikrofov in juhe. Tudi bolnica Franja, kjer so se zdravili ranjeni partizani, pritegne goste. Nastop je spet požel priznanje in povratek v Dolenjske Toplice je sproščen, igriv.

Podčetrtek in srečanje kulturnoumetniških skupin. Nastop krožkov 26 in 77, pa

Posnetek z nastopa na izseljenskem pikniku v Škofji Loki

Takole sta zaplesala Michelle in Eddy Hribar in s svojim nastopom navdušila.

veselo srečanje otrok, ogled lekarne v samostanu v Olimju dajejo dnevu svojevrsten pečat. Vodja folklorne skupine Mitja Žitnik je imeniten. Ravnatelj osnovne šole Rudi Filej odkrije samosvojo pot in vrsto dejavnosti otrok.

Šmarješke Toplice, prenočitev, drugo jutro Gorenjska z biserom – *Bledom*, o katerem sanja vsak slovenski Amerikanec, da ga nekoč obiše. *Bohinjsko jezero*, kamor prispejo nato, se kosa po lepoti z blejskim, otroci se srečajo s taborniki in sprejme jih Prešernov slap Savice.

Petek je poseben dan. Avtobus popelje goste v *Pišce na Bizeljskem*, ki so jo televiziji in turisti proglasili za najbolj urejeno, najlepšo slovensko vas. To je bilo veselje, ko so se vozili z lojtrskimi vozovi in jedli vse vrste kmečkih dobrot, kot je 'ajdov štrudel' in potico. Prijazna ženica jim prinese domača jabolka in ribez. Kraljica jedi je bila 'pehtranova potica'. Tu je še kisló mleko, domače vino za odrasle in – juhej naprej! Povratek v *Šmarješke Toplice* je bil prezgoden. Vsi bi radi še ostali, tako lepo je bilo! Marjana Ogorevc, ki vodi turistično društvo v Pišecah, si zasluži posebno priznanje, prav tako delavci iz osnovne šole, ki so pripravljali nastop.

Skoraj neverjetno gostoljubnost so pokazali v hotelu v Šmarjeških Toplicah, saj so celo v poznih večernih urah pripravljali druge jedi, ker gostje niso vsi marali – rib.

ENOGLASNO ZADOVOLJSTVO

Turneja je bila ena najlepših, kar jih je bilo kdaj pri nas! so si bili vsi edini. Po njej pa so izjavili:

Edward Hribar: »Ideja o združitvi krožkov 77 in 26 se je porodila v SNPJ. Žena Janina je organizirala prodajo sladkarij, naredili smo potice, štrudel in jih prodajali ob srečanjih društev ter v prodajalnah, vsak petek in soboto. Bilo je mnogo dela pri knjigovodstvu in zbiranju denarja. Otroci so zbrali 6500 dolarjev, kar je lepa vsota. Nekaj so dali tudi starši.«

Janina Hribar: »Vesela sem, da nastopata moja dva otroka, tudi moža rada vidim pri napovedovanju na odru. Za slovenski

Med kratkim počitkom – družina predsednika SNPJ Edwarda Hribarja

jezik, ki ga govorita oba starša, ni hudo, jaz sem Poljakinja in govorim doma angleško . . . Tura je bila zelo dobro organizirana in gostoljubnost vaših ljudi velika, plesalci in pevci so sicer še neizkušeni, a ti nastopi so za njih dobra šola. Tudi prehrana in prenočevanja so bila izvrstna. Zdaj se mnogim skupinam iz SNPJ odpira enaka možnost, ki smo jo odkrili prvi mi. Pridejo lahko v Slovenijo in odkrijejo svoje korenine ter z nastopi dokažejo, kaj vedo in kdo so.«

Joe Lach, harmonikar: »Nikoli še nisem s takšnim užitkom igral kot tokrat, čeprav igram harmoniko že 50 let. Nekoč sem imel tudi svoj lastni orkester JOE LACH ORCHESTRA. Prvič sem v Sloveniji, mati mi je mnogo pripovedovala o njej. Zdaj vidim, da je resnica, tisto o čudežni lepoti! saj sem videl svet. Dobro, da nastopajo tako mladi, bodo nadaljevali, kjer smo mi ostali ali bomo nekoč prenehali. Skoraj vse melodije, ki sem jih tukaj slišal, sem nekoč že spoznal, mi smo jim dali le ameriški prizvok.«

Bojanka Premrl: »Ne morem se ločiti od Slovenije, ostala bom še avgusta. Mislim, da smo otroke le naučili peti po slovensko, čeprav mnogi ne znajo prav izgovoriti vseh besed in pojejo le melodijo. Slovenska beseda najdlje živi prav v pesmi, zato moramo to tradicijo nadaljevati.«

In kdo so bili mladi pevci in plesalci: Za krožek 77 iz Clevelanda so nastopali: Michelle Bartunek, Laura Streck, Lisa Streck, Karoline Kathleen in Kevin Žitnik. Za krožek 26 iz Chicaga pa: Adena in Alicia Franchi, Michelle in Eddie Hribar, Marko in Monica Premrl.

Sklepni nastop je bil seveda na 31. izseljenskem pikniku v Škofji Loki, kjer so prav tako poželi v svojem zelo dolgem nastopu zaslužno priznanje.

Člani Krožka 77 (SNPJ Circle 77) pa so nato nadaljevali pot po Italiji, Švici, Avstriji in Bavarski, kjer so si ogledali najlepše kraje in dopolnili svoja življenjska doživetja iz Slovenije.

Nastopa Alicia Franchi, članica krožka št. 26 iz Chicaga.

V prijetnem pikniškem razpoloženju – harmonikar Joe Lach, Bojanka Premrl, Ella Samanich in Alenka Šilc

Sonce nad Škofjo Loko

31. izseljenski piknik minil v veselem tonu

Že ob vznožju gradu smo se srečali z znanici iz Avstralije, ki so nasmejani opazovali nastop folklorne plesne skupine iz Stare Loke. Jože Matkovič iz Geelonga v Avstraliji je poskušal vse ujeti v svojo novo kamero. Pevke iz kočevskega pevskega Noneta so nam prijazno mehale, kača razigranih gostov z vsega sveta se je vila na grad.

Mesto Škofja Loka je bilo že od zgodnjih jutranjih ur na nogah, saj jim je Pihalni orkester Škofja Loka zaigral spodbudno budnico.

Letos je bil piknik manj hrupen, bolj domač in pristrčen, saj smo nekako lažje obvladovali manjšo množico, ki se je zgrinjala na grad zlasti v hladu, pod večer, ko je bilo najbolj veselo z ansambлом Ivana Ruparja.

Program, ki se je začel že ob enih, so letos osvojile skupine, ki so lahko dalj časa pele vse pesmi, ki so se jih naučile za to veliko priložnost. Mladinski pevski zbor krožka 77 iz Clevelanda in krožka 26 iz Chicaga je imel na pikniku svoj veliki finale, saj je zaključil svojo sedemdnevno turnejo po Sloveniji. Svojeviti ton so dale prireditvi neumorne sestre Budja s Švedske. Tudi Pevski zbor dr. Bogdan Derč iz Ljubljane je iz dna srca izvalil najlepše. Vokalni kvartet Spev iz Škofje Loke jim je odpel po svoje. Ženski Nonet iz Kočevja se je zbral v narodnih nošah in starosvetne slovenske narodne pesmi so privabile poslušalce, da so jim pritegnili. Pristrčno mladost so izrazili z uvežbanimi plesi tudi folkloristi iz Osnovne šole Peter Kavčič iz Škofje Loke.

Kdo bi naštel vse govornike in tiste, ki so se iskali in pozdravljali križem kražem po prizorišču!? Predsednik Slovenske izse-

ljenske matice je povabil naše izseljence z vsega sveta k sodelovanju in jim zaželel veder, srečen piknik. Nekaj tehtnih besed je spregovoril Jože Žohar, predstavnik SALUK-a, Slovensko-avstralskega literarno-umetniškega krožka, ki izdaja svojo revijo SVOBODNI RAZGOVORI:

»V daljni Avstraliji, kjer živim že dobrih 18 let, nas je, domnevam, okrog 30.000 Slovencev oziroma Avstralcev slovenskega porekla, to pa je že kar za eno lepo mesto. Razsejani smo po velikem avstralskem kontinentu in smo, kljub majhnemu številu v primerjavi z drugimi etničnimi skupinami, med seboj zelo dobro organizirani in povezani. Priznani smo in enakovredni drugim narodnostim. Imamo številna društva, cerkve, svoje sobotne šole, slovenske sporede na radiu in televiziji, izdajamo svoja glasila.

Otroci v višjih razredih osnovne šole si lahko izberejo slovenščino kot izpitni predmet. In še bi lahko našteval. Skratka, delavni smo, imamo vse možnosti za ohranjanje svoje slovenske identitete, svoje slovenske zavesti, k čemer nas navsezadnje spodbuja tudi vlada sama z njenimi željami in namerami, da bi bila avstralska družba multikulturna ter pravična do vseh in pluralistična, ne pa nekaj prisilni 'topilni lonec'. Obstaja želja, da bi dane možnosti in ugodnosti čimbolj izkoristili, da bi slovensko zavest v Avstraliji še okrepili in dvignili na višjo raven kajti tako kot je to pomembno za nas, je tudi za matično domovino . . .«

V okviru prireditev so se Škofjeločani, ki jim gre vse priznanje za brezhibno organizacijo – saj je v ta namen deloval poseben odbor za organizacijo piknika – priredili tudi nogometno tekmo med Sloven-

skim akademskim klubom iz Celovca in nogometnim klubom Loške tovarne hladilnikov (LTH) iz Škofje Loke.

VTISI IN SODBE O PIKNIKU

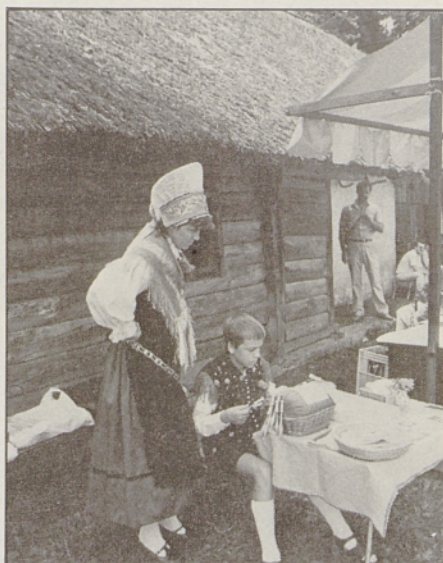
Obiskovalci piknika so sami spregovorili o svojem počutju in vtisih.

ELLA SAMANICH: »Lahko rečem, da sem jaz ustanovila krožek 77 v Clevelandu, ki pravkar poje na odru. Bilo je novembra 1950. leta in v zahodnem delu Clevelanda sem bila znana kot društvena delavka, tako sem poznala starše otrok, ki so pristali na to, da bodo sodelovali in nam dovolili delo z njimi. Poklicala sem vodje štirih društev in bili so veseli, da jim je nekdo priskočil na pomoč pri delu. Organizirala sem ples, ročno delo, pozimi bowling, poleti pa smo igrali baseball. Za ročna dela smo dobili mnoga priznanja in nagrade. Kljub 75 letom sem še vedno aktivna. S 70 leti sem se naučila igrati na harmoniko in na tej turneji krožkov 77 in 26 tudi občasno nastopam. V septembru imamo našo konvencijo, kjer sem delegatka društva 84 SNPJ, srečali se bomo v mestu Warendale v Pensilvaniji. Sedmič sem v Sloveniji in uživam. Obiskala sem Bled, Plitvice, najlepši pa je Šentjošt nad Vrhniko, rojstni kraj mojih staršev Neže in Janeza Kavčiča. Današnji piknik je zame 'pokaži kaj znaš', saj igram pred mnogimi gledalci.«

Cecilija Hlebanja, Washington, DC: »V Jugoslavijo sem pripotovala na 28. svetovni kongres vegetarijancev, ki je bil v Dubrovniku od 23. marca do 4. aprila. Sicer nisem vegetarijanka, udeležila pa sem se kongresa zato, ker vedno rada izvem kaj novega, saj so bili tam čudoviti ljudje z vsega sveta. Rojena sem bila v južni Dako-

Prijetna, »folklorna« dobrodošlica pred škofjeloločko občino

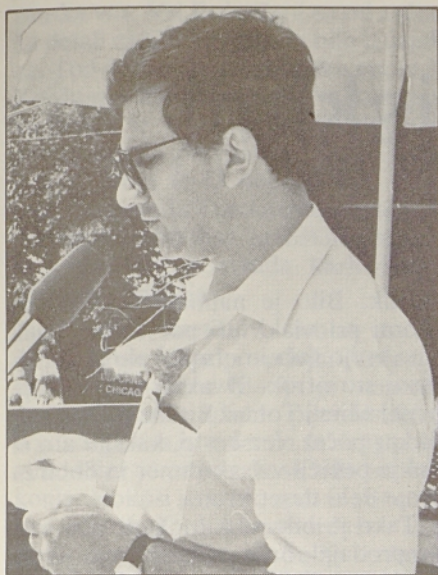

Klekljarske spretnosti so na pikniku pokazali tudi najmlajši

Cecilija Hlebanja iz ZDA je ostala Gorenjka

Jože Žohar je goste piknika pozdravil v imenu Slovensko-avstralskega literarno-umetniškega krožka.

Franc Iskra je prinesel pozdrave Slovenskega kluba Jadran v Melbournu.

V imenu Slovencev v Malmöju je pozdravil dolgoletni društveni delavec pri Planiki Ivan Pucko.

ti, moji starši pa so z Jezerskega, stara sem 71 let. Otrok nisem imela, skrbim pa za tri otroke v Južni Ameriki, ki jim pošiljam vsak mesec denarno podporo, revni so in tako se bodo lahko izšolali. Dva sta v Kolumbiji eden v Čilu. Na pikniku sem danes prvič. Čudovito, lepo se počutim,« je povedala v lepi slovenščini, ki se ji pozna celo gorenjski naglas.

Sestre Budja s Švedske: »Na Švedskem smo 18, 20 in 22 let, vsaka po svoje. Poročene smo s Slovenci, ali bolje, dve sva še. Kot sestre Budja nastopamo na pikniku prvič. Pred devetnajstimi leti sem nastopala v Škofji Loki. Da bi obdržali številno obiskovalcev, bi morali vsebino piknika po vseh teh letih malce spremeniti. Delam kot frizerka, izučila sem se v Škofji Loki.«

Gabrijela Budja: »Delam v trgovini in nastopam s sestrama po raznih prireditvah slovenskih izseljencev. Avguščina pa se je odločila, da bo študirala humanistične vede na fakulteti, vendar smo nerazdružljive.«

Avguščina: »Na Švedskem sem 22 let.

Študiram francoski, nemški, angleški in švedski jezik. Sledila mi je tudi Olga, bivša lastnica frizerskega salona. Pred 17-imi leti sem bila prvič v Škofji Loki, danes pa smo PRVIČ skupaj kot trio Budja. Čudovito se počutimo! Toliko starih znancev smo srečale tukaj. Doma sem iz Bučkovec v Slovenskih goricah. Študiram v Landskroni na jugu Švedske, blizu univerzitetnega mesta Lunda, kjer nameravam nadaljevati študij. Švedska me bo obdržala zase, ker pa imamo tam toliko rojakov, bom svoje pridobljeno znanje razdala mednje.«

Jelka Budja, poročena Karlin: »Osemnajst let smo skupaj. Mož je Slovenec, doma iz Stare Loke. Nastopale smo že v Kamniški Bistrici in Kočevju in na RTV Ljubljana. Otroci so stari med 17 in 23 let, državljanstvo imamo švedsko, po srcu pa smo še vedno Slovenci.«

Marija Pivik, krožek 77 SNPJ, ZDA: »Pred odhodom iz Amerike so televizija radio in časopisi na veliko govorili o nesrečni Evropi in nevarnostih, ki čakajo ameriške turiste. Zmotili so se! Imeli smo

čudovite dneve. V moji skupini je odpovedalo 40 ljudi. Svojo pevsko skupino sem dolgo pripravljala. Že v Idriji sem se učila orgle in dobila veselje do petja, otroke učim že 16 let. Moj učitelj je bil Ivan Rijavec, in njemu se imam zahvaliti, da sem se dokopala leta 1970 do svoje lastne plošče, na kateri je 12 slovenskih pesmi. V Clevelandu sem bila prva, ki se mi je posrečilo izdati Slovenian Melodies. Sodelovala sem tudi pri orkestru Slogar z Edijem Kenikom. Petje sem poučevala tudi odrasle, po različnih organizacijah. Zaradi vsestranske aktivnosti sem leta 1980 dobila naziv »Žena leta« v Clevelandu, naslov mi je podelila United Slovenian Society. Včasih tudi komponiram in pišem besedila kot je skladba »Domači zimski večer«. Vesela sem uspeha mojih učencev na turneji po Sloveniji in pristrskega odziva na 31. izseljenskem pikniku v Škofji Loki.«

I. C.

Trio sester Budja iz Landskrona

Dr. Mirko Jurak, univ. profesor in član izvršnega odbora SIM, v pogovoru s stipendistko SIM iz Kanade Kelly Neill.

Rojakinja iz Argentine Maria Kalebich v razgovoru z novinarko Dela Dragico Bošnjak

Uskoki med belokranjskimi steljniki

»Oh, Bojanci, selo na vidiku, u tebi sam izabrala diku.«

Kakor da umira poletje. Tiha slovesnost z odtenki rjavkastih barv. Daleč v nepreglednih hrvaških gozdovih je molk in vas Bojanci sredi ogromne travnate jase je kakor izumrla. Makadamska cesta je razrita od nalivov. V vasi je nekaj razpadajočih slamnatih hiš. Tudi nekaj novih in veliko sadnega drevja: jabolk, hrušk in sliv. Kmetje sušijo seno. Na pravoslavnem pokopališču pa so visoke trave in osamljeni grobovi. Po poti gre Milka Kordić, visoka, vzravnana lepota, in sonce neusmiljeno pripeka. Čez čas se zasliši brnenje motorja in v vasi se znajde fičo, zavije v breg, pred veliko in lepo domačijo. Od nekod pritečejo otroci. Potem je spet mir. Popoldanski mir v stari uskoški vasi. Simon Kordić, triinštiridesetletni kmet, prava uskoška korenina, prinese liter kiselkastega vina. Obraz se mu razpotegne v prijazen, prijateljski nasmeh.

POPOLDNE

Prijatelj, ki me je pripeljal k Simonu Kordiću, se odpravlja domov. Še malo in že sem udomačen. Štirinajstletna Kordićeva Lili me gleda manj nezaupljivo. Pride tudi Simonova žena in stari, malo naglušni Simonov oče. Seditmo in se gledamo. Pa pravim: »Kako ste, junaki?« To pravim kar tako, iz nekakšne zadrege. Pijemo vino in zdi se mi, kakor bi se nenadoma odgnila zavesa davnine.

Po nekaterih izročilih naj bi vas Bojanci naselil uskoški general in kranjski deželni glavar Jurij Lenkovič v 2. polovici 16. stoletja z uskoki srbskega porekla iz Ruglje v Bosni in opuščene krajiške vasi Bojne, po kateri naj bi dobili ime. Sprva naj bi se tu naselile le štiri družine, Mirosavac, Kordić, Radojčić in Vrlnič: od teh je prva že davno izumrla, ostale tri pa so se razmnožile. Ko smo seštevali priimke, smo jih našli kar deset. Deset uskoških priimkov. Saj so se po tradiciji in starem ljudskem izročilu smeli Bojanci poročati le z nevestami pravoslavne vere. Če ni bilo prave neveste doma, so šli ponjo v drugo pravoslavno vas, v Marindol, Miriče ali Pavnoviče in v Žumberak.

»Zdaj je vse drugače,« pripoveduje Simon Kordić. »Zdaj nima vera več nobene vloge. Mladi se poročajo kakor nanese, in v zadnjem času se je preselilo v našo vas že precej Slovenk. Tudi stari običaji počasi izginjajo. In stare narodne pesmi. Popkovina z našimi predniki je že zdavnaj pretrgana. Ostali smo nekakšna posebnost in integralni del skupnosti, v kateri živimo. Osebnost sem prepričan, da smo Črnogorci z reke Bojane. Slišal sem od starejših ljudi, da hranijo v ljubljanskem muzeju bronast zvon, ki so ga prinesla s sabo prva plemena, ko so bežala pred Turki. Na tem zvonu pa je zapisano Sandžak.«

Popoldansko sonce je razobešeno po travnatih pobočjih in steljnikih. Oglašajo se traktorji in kosilnice. Grabljic je vse več. Otava pa raste v stoge. Daljšajo se tudi popoldanske sence in kmetje gonijo živino na pašo. Če je huda žeja, se ljudje še nekako odžejajo. Težje pa je za živino. V Bojancih nimajo vode: le dva, za silo mokra kala, ki ob hudi suši usahneta, in nekaj vodnjakov. To je samo ena od mnogih nevšečnosti prebivalcev te samotne vasi.

»Toda tako je že od nekdaj,« pripoveduje triinosemdesetletni Ilija Vrlnič, takole na pogled pravi Črnogorec, in dodaja: »Vidite, pa smo se vseeno ohranili skoraj petsto let. Ko sem bil še mlad, je bilo v naši vasi 65 hišnih

števil. Bilo je najmanj 600 ovc in skoraj pri vsaki hiši par volov. Imeli smo svojo šolo in obiskovalo jo je najmanj sto otrok. Dvakrat na teden je prišel učitelj Tomaž Bitenc iz Dragatušja kar počez, čez hoste, kakšno uro in pol je pešačil v vsako smer in dobil za svoje delo deset kron.

Tako je bilo včasih. Tudi sam sem preprodajal buše. Gonil sem jih iz Karlovca ali Ogulina v Metliko. Zdaj pa sva z ženo sama. Otroci pridejo le po šunko in kokoši. Pridejo, da se nagledajo zelenih gozdov in nadihajo čistega zraka.«

In res, če pogledamo statistične podatke, ki jih je zbral Mladinski raziskovalni tabor na Vinici leta 1979, je v razpredelnici »število prebivalcev« zapisano, da so imeli Bojanci leta 1869 273, leta 1979 pa le še 94 prebivalcev.

VEČER

Bojanci so široka razpotegnjena vas. Delijo se v Dolnje in Gornje Bojance. V vasi je še osemindvajset domačij. Okoli dvajset vaščanov pa se pelje vsako jutro na delo v Črnomelj ali na Vinico. »Žalostno je,« pravijo vaščani, »da smo Bojanci tako pozabljeni in tako odrezani od sveta. Nimamo delavskega avtobusa, niti kombija. Nimamo vodovoda, nimamo ceste, nimamo šole, ne trgovine. Ničesar nimamo.« In vendar so bili Bojanci parti-

zanska vas. Vsi Bojančani so od začetka delali za OF in v vasi ni bilo izdajalca. Tod čez so šle partizanske enote iz Korduna v Žumberak. Na vaškem pokopališču je grobnica padlih domačinov in drugih partizanov. Ko so Italijani 4. julija 1943 napadli vas, jo je uspešno branila Tomšičeva brigada. V vasi je bila bolnica hrvaških partizanov, pa tudi komanda karlovškega vojnega področja.

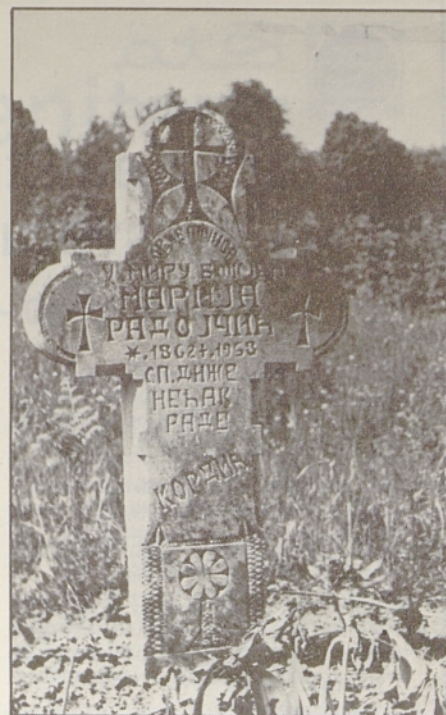
Ilija Vrlinić, častitljiv, sivolas starec, pripoveduje in pripoveduje. Večer je že. Njegova žena Marija je narezala šunke, krasnih rdečih paradižnikov, domačega sira in prinesla že drug polič vina. Hlev je odprt, da se sliši hrzanje konja. Kokoši se selijo spat in sonce je nad Mirno goro krvavo rdeče. Ilija malo zastoka, ker ga bolijo kolena, vse ga boli, od starosti in vsega hudega. Nikoli pa ne bo pozabil, kako so nekega zimskega večera vdrli v hišo Italijani.

»Moji sinovi so bili partizani in kar pričakoval sem ta obisk. Ženi sem rekel. Ne odpiraj vrat. V rokah sem držal bombe in se zaletel skozi vrata med tiste prestrašene črnosrajčnike. Bil sem brez gat, v sami sraci, bos. Padal sem po obrovih in se kotalil v dolino. Za mano pa toča krogel, policijski psi. Smrt se mi je prikazovala. Pa sem le pribežal do Belčejevega vrha štiri kilometre daleč. Tam pa so mislili, da se mi je zmešalo. Komaj sem jih prepričal, da so vsi hudiči za mano. Ko pa sem gledal proti Bojančcem, sem videl, da gori naša domačija. Nič nisem jokal. V lozi smo poskrili že vso živino in hrano in mislil sem si: »Kar naj gori, samo da je glava cela.«

Vseh tragedij, ki so jih doživeli Bojančani med zadnjo vojno, ne moremo popisati. Dvainosemdesetletni Sime Kordić je 2. avgusta 1942 videl na lastne oči, kako so mu na domačem travniku zgodaj zjutraj Italijani preruševali sina, ki bi se moral javiti svoji partizanski enoti. Tekel je na travnik in ga pobral. Italijani so onemeli. Odnesel ga je v hišo. Toda ni mu bilo več pomoči.

Te hude stvari so se dogajale v začetku vojne, pozneje so bili Bojanci varno osvobojeno ozemlje. Dobili so celo naziv »Mala Moskva«, to pa zato, ker je vas zares izjemna strateška točka. Od vseh pomembnejših prometnih zvez je oddaljena po pet kilometrov, to pa je bilo za dobro organizirano varnostno službo kar dovolj, da se niso dali presenetiti.

Posteljem si na senu in dolgo poslušam noč. Bojančani pa odženejo pse h koruzi in zakurijo ognje. Tako je, kakor v turških časih, ko so kmetje kurili kresove. Zdaj jih kurijo, da odženejo

divje svinje in drugo divjad, ki je v teh krajih prava nadloga.

JUTRO

Umijem se v rosi. Jutro je sveže in spočito in v vasi se je začelo novo življenje.

Že včeraj mi je pripovedoval Čedomir Vrlenić, delegat krajevne skupnosti Vinica, o velikih naporih, ki jih vlagajo v posodobitev svoje vasi. Toda počasi gre vsa ta preobrazba in še dolgo bo trajalo, da bodo Bojanci vas, kot bi morala biti. Pa so zares zapuščeno in prazno šolo preuredili v večnamenski prostor in še kaj je novega. Še zmerom pa imajo težave z odkupom poljskih pridelkov, z avtobusom in tudi cesto, ki je še vedo makadam.

Nekoč je neki novinar zapisal, da so Bojanci prinesli s seboj svojega boga, ki sedaj z njimi izumira. To trpko misel hočejo Bojanci preklicati. »Stoletja smo kljubovali vsem nevarostim, ki so nam grozile in taki bomo ostali še naprej.«

Zdaj je že dan. Psi cvilijo od veselja, da se je nehala naporna noč v njihovi službi. Na stari razpadajoči kovačnici piše »Kombijska postaja«. Zaman čakam na prevoz. Poslovim se od prijateljev in peš odidem po makadamski cesti. Povsod so steljniki, breze, hrasti, leščevje. Po tej poti so prišli tudi Bojanci pred mnogimi stoletji in tu so pognali svoje korenine.

Tovarna elektrotermičnih aparatov »ETA« slovi po svetu

Leta 1987 praznuje 40 – letnico

Štirideset kilometrov od Škofje Loke, kraja izseljenskih piknikov, je v kotlini Cerkljansko – škofjeloškega pogorja, ob pritoku reke Idrijce zraslo mesto Cerklje, ki šteje okoli 2000 prebivalcev. Osrednje podjetje tega kraja je tovarna elektrotermičnih aparatov »Eta«, ki zaposluje 1800 ljudi. Njihov program zajema na področju »bele tehnike« tri glavne skupine izdelkov: *grelne plošče, cevna grela in kapilarne termostate.*

GRELNE PLOŠČE: Rabimo jih največ za štedilnike. Eta jih izdeluje v milijonskih serijah in več izvedbah. Njihove odlike so: mala poraba električne energije, kratek čas kuha-

nja, enakomerna razdelitev toplote. Izdelujejo standardne, hitrogrelne in avtomatske grelne plošče. Velike grelne plošče imajo dimenzije 300 × 300 mm, 400 × 400 mm in 370 × 170 mm, moči od 2500 do 5000 W.

CEVNA GRELA: Vgrajujemo jih v najrazličnejše stroje in naprave kot so: akumulacijski in pretočni bojlerji, pralni stroji domačih in tujih proizvajalcev vseh tipov, pomivalni stroji, friteze, električni štedilniki, in fra sevalniki, termoakumulacijske peči, klima naprave, radiatorji, peči za savne, likalniki in druge gospodinjske naprave. ETA lahko izdeluje cevna grela po dostavljenih

načrtih in skicah kupca po dogovoru ali dostavljenih vzorcih. Pri naročanju cevnih grel mora kupec posredovati sledeče podatke: namen uporabe, vrsta in najvišja temperatura medija, ki ga bomo ogrevali, skico, načrt grela z vsemi dimenzijami in električnimi priključki, priključna moč in napetost grela, ali je predviden temperaturni regulator.

KAPILARNI TERMOSTATI: Uporabljamo jih za regulacijo temperatur v tekočih trdnih in plinastih medijih. Izdelani so za izmenično napetost 250 V 16(4) A. Temperaturno območje obsega od 0° do 350 0° Celzija. Čutila imajo premere 3, 4, 6, 8 in

Montaža avtomata za točkasto varjenje pri termostatu

15 mm, dolžina kapilar pa je med 370 do 3000 mm.

Ostali proizvodni program zajema termoelemente za varovanje plinskih naprav, največ plinskih gorilnikov. Kapilarne termostate, varovalke in omejitelne vgrajujemo v zaščitna ohišja in regulacijske plošče kot regulacijske komplete pri regulaciji kotlov, boilerjev in drugih termičnih naprav. Izdelke izvažajo v Vzhodno in Zah. Nemčijo, Rusijo, Češko, Madžarsko in oskrbujejo ves slovenski in jugoslovanski trg.

TURIZEM: »ETA« pa vključuje še drugo, turistično dejavnost. Sredi Cerklje stoji hotel »Eta«, B kategorije, ki nudi garsonjere z 2 do 5 ležišči, eno in dvoposteljne sobe, plavalni, pokriti bazen, trim kabinet, savno, avtomatsko kegljišče in bogato ponudbo za različne dejavnosti: ribolov, lov, izlete v hribe in drugo. Pozimi je privlačen smučarski center Cerklje na Črnem vrhu, ki ima na višini 1294 m sedežnico, dolgo 1114 m, vlečnici dolžine 900 m in 629 m ter 1500 m dolgo tekaško progno.

Naslovi: TOVARNA ELEKTROTERMIČNIH NAPRAV »ETA« Cerklje. Telefon: (065)-75-030, teleks: 34319 YU ETA. Hotel »Eta« Cerklje, telefon: (065) – 75-111, teleks: 34319 YU Eta.

Z inovacijami oplemenitena obrt . . .

Obiskali smo povratnike Remiceve v Dobletini

Herman in Irena Remic sta vrsto let delala na tujem (v ZR Nemčiji) in si s privarčevanim denarjem po vrnitvi domov v Savinjsko dolino uredila samostojno obrt. Herman se je za ta korak odločil že prej, ko je še v Nemčiji opremil tovarne z avtomatiko.

Remica sta si uredila in opremila delavnico najprej na domu pri Hermanovih starših. Obrt je najprej odprl Herman Remic. Začetek je bil sicer skromen, vendar si je Herman z dobrim delom kmalu pridobil precej naročil in z leti jih je bilo že toliko, da zgolj sam s svojimi delavci ne bi zmožgel vsega dela, zato je obrt odprla še Irena.

Oba sta potlej lahko zaposlila 10 delavcev. Mlada obrtnika sta se povsem pravilno odločila za kooperacijo z industrijo. Vrsto let sta največ delala za Gorenje, zadnji čas pa delata le še za tovarno Tomos v Koprju, medtem ko sta vso tehnologijo že lani izročila Gorenju. Za tovarno Tomos izdelujeta vsa stikala za motorna kolesa in žage pa tudi ventile. Ker so to izdelki po njihovi izvirni zamisli, sta jih dala patentirati.

Irena v glavnem skrbi za prevoze, ki jih je veliko, saj je treba kar trikrat v tednu v Koper, to pa sedaj v zimskem času nikakor ni lahka naloga. Herman pa skrbi za nemoteno proizvodnjo, ob tem pa se še pogloblja v inovativno delo. Industrija, s katero sodelujeta – prej Gorenje, sedaj pa tovarna Tomos – je zadovoljna z njunimi izdelki in v tem pogledu ni težav. Herman Remic ne skriva, da ima poleg izkušenj in znanja tudi veselje do inovacijskega dela. Njuna proizvodnja za industrijo je poprej sodila med uvozne artikle (stikala in ventili), danes pa jih Remica izdelujeta doma in pri tem je pomembno, da kvaliteta njunih izdelkov ne zaostaja za uvoženimi.

»To, kar dobim od inovacijskih dosežkov, je najin najbolj zanesljiv denar,« ugotavlja Herman. Od njunih inovacij imata seveda še večjo korist industrija in gospodarstvo nasploh, ker si s tem prihranita dragocene devize.

Remic je prepričan, da bi lahko naši obrtniki s svojimi izvirnimi zamislimi veliko več, kar sodi v uvoz, izdelali

doma in tako zapolnili vrzel, ki še vlada na trgu. Pogoj za to pa je seveda, boljše tehnološka opremljenost njihovih delavnic.

Herman Remic se med slovenskimi obrtniki uvršča med uspešne inovatorje.

Vse delo v Remicevi obratovalnici je mehansirano.

Herman Remic je človek, ki vedno snuje kaj novega; njegov delovni čas se začne pred sedmo uro zjutraj, konča pa pozno v noč. Pravi, da sedanji čas ni dober za obrtnika in njegovo obrt, saj mu visoke obresti in druge dajatve izničijo njegov dohodek in tako kljub pridnosti, nima sredstev za razširjeno reprodukcijo. Z devizami je tudi vedno težje in le redki so obrtniki, ki še lahko uvozijo kak stroj. To nikakor ni prav, saj si s tem žagamo vejo, na kateri sloni naše gospodarstvo. Če bo obrtnik zgolj živoraril, ne bo doprinesel svojega deleža k večjemu izvozu. Ne bi smeli pozabljati, da je obrt dopolnilna veja industrije.

In ko pogovor nanese na položaj naših zdomcev, ki se želijo vrniti domov in si urediti obrt, Herman meni, da pogoji niso slabi. Seveda pa se zdomec mora najprej temeljito seznaniti, katero proizvodnjo bo razvijal in predvsem, kakšne stroje bo pri tem potreboval doma. So primeri, ko so zdomci potrošili veliko denarja za nakup strojev, ki jih sedaj doma ne morejo koristiti in so tako brez haska. Ob tem pa na trgu še marsikaj primanjkuje, kar bi zdomci s pravnimi stroji lahko izdelovali. Zato zdomcem priporoča, da že prej obiščejo obrtna združenja, kjer bodo dobili nasvete in napotilo, v tem pogledu pa si veliko obetamo tudi od republiškega komiteja za drobno gospodarstvo.

Remica ugotavljata, da je za obrtnika zelo pomembno, da se otrese drage in zamudne administracije. V svoji delavnici sta Remica že lani uvedla informacijski sistem s pomočjo računalnika. Tako gredo vse njune fakture skozi računalniški sistem. »Le, če se bo obrtnik otresel tega zamudnega dela, se bo lažje posvečal tehnologiji proizvodnje, kar je zanj in za gospodarstvo najbolj pomembno.«

Zanimivo je, da je Remic sam izdelal celotno montažno linijo za stikala in nasploh, sam ima v rokah vse priprave za proizvodnjo polizdelkov.

V Remicevi delavnici je trenutno zaposlenih osem delavcev. Delo je vse mahanizirano, plače so dobre, imajo urejen sistem družbene prehrane, skratka, ljudje se pri strojih dobro počutijo.

Na 33. mednarodni regati, ki je bila v juniju na *Blejskem jezeru*, je sodelovalo nad 500 veslačev iz 11 držav. Tudi tokrat so ponovili svoje uspehe domačini, člani veslaškega kluba Bled, ki so zasedli prva mesta v četvercu brez krmarja pri članih in mladinskem dvojcu brez krmarja.

Na republiški delovni akciji Trebče 1986 na *Bizeljskem* so letos spet delali brigadirji na območju, ki ga je prizadela toča leta 1982, poleg tega pa še pozeba in toča 1985. leta. Sanacija vinogradov obsega sajenje novih trt, rekonstrukcijo in popolno obnovo. Podjetje Slovin mora po pezebi posekati 20 hektarov vinogradov. Kooperanti nameravajo obnoviti 120 ha vinogradov. Brigadirji so delali v Pišecah in Drenovcu, prebivali pa so v Bistrici ob Sotli.

Na Ukancu ob *Bohinjskem jezeru* so odprli za letošnjo sezono prenovljeni avtokamp, ki ga upravlja Alpetourova temeljna organizacija Hoteli Bohinj. V kampu je nova recepcija, restavracija in objekt s sanitarnimi prostori z mrzlo in toplo vodo.

V *Bregah* so se sredi julija zbrali na občnem zboru člani Konjenskega kluba Posavje in si ogledali teren, kjer naj bi zgradili konjeniški hipodrom. Na zboru je sodelovalo veliko rejcev konj iz Krškega polja in Bizeljskega. Če bodo uspeli rešiti vse formalnosti v zvezi z zemljiščem, bo prvo tekmovanje že to jesen. Tako bodo pridobili prostor tudi za tradicionalne kmečke prireditve, kakršne so bile svoj čas v Leskovcu.

V *Črenšovcih*, *Kobilju* in *Lendavi* imajo člani čebelarstva zadruga, v katere je včlanjenih 140 čebelarjev, ki imajo skupaj 2200 panjev. Na razstavi sredi julija so člani Zveze čebelarstva društev Lendava predstavili zgodovino čebelarstva, panje, pripomočke in čebelje izdelke. Radi bi videli, da se jim pridruži več mladih čebelarjev.

Aktiv kmečkih žena in deklet pri Kmetijski zadrugi *Gornja Radgona* je poskrbel za to, da ne bi običaji, ki so jih gojili po slovenskih vaseh v času žetve, povsem zamrli. V ta namen so pripravili tekmovanje žanjic, ki je bilo konec julija v Spodnji Ščavnici na Štajerskem. Žanjice so žele s srpi, kosci kosili s kosami, prireditve pa je bila svojevrstna turistična atrakcija, ki jo prirejajo tudi drugod po Sloveniji.

V občini *Gornja Radgona* je 209 obrtnikov, od tega se jih 154 ukvarja s proizvodno in storitveno dejavnostjo, 21 z gostinstvom in 34 z avtoprevozništvom. Zaposlujejo 300 delavcev. Z obrtno dejavnostjo se torej ukvarja 511 občanov, s popoldansko obrtjo pa 110. Celotni prihodek vseh pa je bil lani 707 milijonov dinarjev, kar predstavlja 3,5 odstotka skupnega dohodka radgonske občine za leto 1985. Obrtno združenje v Gornji Radgoni je 14. julija odprlo svoje nove prostore.

Tovarna glinice in aluminija *TGA Kidričevo* v *Kidričevem* je dobila za svojo modernizacijo največjo vsoto v Sloveniji: mednarodna finančna korporacija MFC ji je odobrila kredit v znesku 32 milijonov dolarjev. Ta vsota bo zadoščala za uvoz nujne specialne opreme, v letu 1988 pa nameravajo začeti s poskusno proizvodnjo v novi hali C. Z rekonstrukcijo bodo povečali pro-

dukcijsko primarnega aluminija od dosedanjih 45.000 na 70.000 ton letno. Z novo opremo bodo občutno zmanjšali izločanje škodljivih plinov, ki onesnažujejo prostrana rodna polja, sredi katerih stoji tovarna. Posodobitev obeta 2.300 zaposlenim delavcem boljši kos kruha.

V občini *Kočevje* bodo dodelili zasebnikom še 1.800 hektarjev družbene zemlje, ker šepa proizvodnja mleka in živinoreja. Za poljedelstvo so namenili 356 hektarjev družbenih površin. Družbena govedoreja pa bo skoncentrirana na 4.101 hektaru zemljišč. Za združeno proizvodnjo na družbenih površinah so namenili 1.851 hektarov površin. Ustanavljajo usmerjene kmetije, ki zajemajo od 30 do 100 hektarov zemlje in predstavljajo glavno prizadevanje v srednjeročnem obdobju 1986–1990.

Vinogradniška skupnost *Lendava*, ki posluje pri Kmetijski zadrugi Lendava, je tudi letos pripravila ocenjevanje vin lanskega pridelka. Bilo je 27 vzorcev. Največ točk, 17,57 je dobil vzorec zelenega silvanca, pridelek Janeza Göncza iz Lendave, laški rizling Jožeta Muhra iz Lendave je dobil 17,45 točk. Mešanico belih vin rizlinga in šipona so najvišje ocenili Mihaelu Trajberju iz Lendave, dobil je 17,31 točke, Ferdo Horvat je dobil za modro Frankinjo 17 točk.

Knjižnica v *Lendavi* ima po zadnjih podatkih 54.124 knjig, od teh 33.601 slovensko oz. hrvaško in 20.523 madžarskih. Lani so dobili in kupili 3420 knjig, od katerih jih je 2368 slovenskih, 944 v madžarskem in 108 v hrvaškem jeziku.

Na petem republiškem tekmovanju v znanju fizike v Ljubljani so letos osvojili učenci iz *Murske Sobote*, kjer obiskujejo Srednješolski šolski center, prvo nagrado. Dobila sta jo Igor Zrinski in Mihec Mesa-rič. Peto nagrado pa sta dobila dijaka iste šole Tonček Žižek in Ivan Škrlec. Njihov mentor je bil Edo Dečko. Društvo matematikov, fizikov in astronomov Slovenije je te učence prvega letnika nagradilo z obiskom letne šole na Bledu. Ta prizadevanja bodo obrodila bogate sadove pri iskanju bodočih strokovnjakov.

Na Filozofski fakulteti v *Ljubljani* se je letošnjega 22. seminarja slovenskega jezika, literature in kulture udeležilo 130 slušateljev z vsega sveta. Predavalo jim je okoli 40 predavateljev. Seminarja pa se niso udeležili le študentje, med njimi je bil avstrijski konzul z ženo, nekaj univerzitetnih profesorjev, prevajalcev in novinarjev. Predavanja so zajemala sodobna dogajanja, zgodovino, jezikoslovje, likovno umetnost, film in drugo.

Na Visoki ekonomsko-komercialni šoli v *Mariboru* se je konec julija končala trideseturna poletna šola samoupravljanja, ki jo je obiskovalo petnajst slušateljev iz ZDA, Kanade, Francije, Turčije, Poljske, Velike Britanije in Madžarske. Za študente ekonomije z vsega sveta so od 1975. leta organizirali na tej šoli že dvajset seminarjev, ki jih je obiskalo več kot petsto slušateljev. Študentje so bili v Mariboru od šest tednov do dveh mesecev, v tem času pa so bili tudi na praksi v delovnih organizacijah.

V občini *Metlika* so lani odkupili od

kmetov 350 ton pšenice, pridelek pa je znašal 3,5 tone na hektar, v družbenem sektorju pa 4 tone. V letošnjem letu so nameravali nažeti 540 ton tržnih viškov, vendar bo zaradi dežja pridelek občutno manjši. Cena za uro dela kombajna znaša 14.400 dinarjev, za manjši kombajn pa 9.600. Kmetje menjavajo pšenico za koro-vo v razmerju 1:1,3 kilograma, za kilogram pšenice pa so dobili 82 dinarjev. Največ požetih površin bodo zasejali z ajdo, ki dozori jeseni.

Za tiste, ki gradijo, pa je razveseljiva vest, da je maloprodajno skladišče metliškega Mercatorja postalo največja belokranjska trgovina z gradbenim materialom, stavbnim pohištvo in keramiko. Letos imajo dovolj zaloga cementa, lani pa jim ga je primanjkovalo.

Na letošnjem poletnem devetem mednarodnem gledališkem festivalu v *Miljah* so sodelovala gledališča iz Belgije, Francije, Avstrije, Danske in Jugoslavije. Miljski festival je odprt za sodobna avantgardna iskanja, kakršno goji dansko gledališče »Comedievoguen« in italijansko gledališko gibanje »Teatro ragazzi« ter za iskanja, ki so opazna v belgijskem gledališču Du Tilleul. Za miljski festival so bile razprodane vse predstave, kar dokazuje kulturno raven in prizadevanja domačinov za tako pomembno prireditve.

Plesalke in plesalci novoustanovljene folklorne skupine KRES iz *Novega mesta*, ki je obnovil starodavne dolenske narodne noše, so gostovali v juliju na devetdnevni turneji ob azurni obali v Franciji. Svoj nastop so zaključili v Monte Carlu. Skupino je vodila Branka Moškon, požela pa je veliko priznanje, ki je odmevalo po francoskih časopisih. Mladi folkloristi z Dolenske si obetajo še več mednarodnih nastopov.

Ansambel »Fantje z vseh vetrov« iz *Novega mesta* je dobil na Otočcu drugo zlato ploščo, obeta pa se jim še tretja. Z vseh vetrov so zato, ker so doma v Dragutušu, Logatcu, Vrzdencu in Logarski dolini, od koder je njihov vodja France Kramer. Večkrat so že nastopali v Italiji – v Števerjanu so bili kar petkrat prvi, v Avstriji, ZR Nemčiji, nazadnje pa bodo letos gostovali v ZDA in Kanadi.

Goriške strojne tovarne in livarne GO-STOL iz *Nove Gorice* načrtujejo za leto 1986 za 450.000 dinarjev novih investicijskih naložb. Največ jih bodo dali za usklajevanje proizvodnih zmogljivosti v strojegradnji 260.000.000 din, za rekonstrukcijo livarne 120.000.000 din, za preureditev kotlarne 40.000.000 in za plinsko postajo kisika 30.000.000 din. V avgustu so dobili v Gostolu nov računalnik DPS 7 model 507, ki spada v razred srednje velikih računalnikov francoske podružnice Honeywella, ki nastopa na tržišču z imenom Bull System. Firma Honeywell Information System Italia je sovlagatelj v tovarno Elektronske industrije Honeywell v Nišu.

Gradbeno industrijsko podjetje Pionir iz *Novega mesta* je sklenilo s predstavniki mesta Zagreba samoupravni sporazum, po katerem bodo Zagrebčanom zgradili 1000

stanovanj v naseljih Malešnica, Špansko in Susedsko polje. Vrednost tega posla je 15 milijard dinarjev. Pri financiranju del bo pomagala ljubljansko-zagrebška banka. Pod vodstvom predsednika kolektivnega poslovnega organa Slavka Gustiša dobiva Pionir pomembna naročila, ki zagotavljajo delo.

V občini **Piran** se dogovarjajo o prostorski ureditvi v obdobju 1986–2000. Na območju Seče bodo razširili Formo vivo do morja, v sečoveljskih solinah predvidevajo školjkarstvo samo do ustja Dragonje, na Krogu predvidevajo razvoj turizma in kmetijstva, v Luciji bodo gradili infrastrukturne objekte, prvotni zazidalni načrt na območju krajevne skupnosti Raven-Padna-Nova vas bodo v Ravnu razširili do zadržnega doma. Sprejeli so še sklepe o graditvi objektov zdravstvenega varstva, o italijanski skupnosti kot enakopravnem subjektu, ki živi in dela v občini, o dokončanju obnove Tartinijeve hiše in o prostorski ureditvi Portoroža. Posebni varstveni ukrepi bodo veljali za zgodovinske spomenike.

Pridelovalci pšenice v **Pomurju** naj bi po republiškem načrtu oddali letos 31.155 ton tržnih presežkov pšenice, ta količina pa je manjša do 15 odstotkov. Pridelovalci posevkov niso povsem zaščitili pred boleznimi, plevelom. Zaradi visokih cen gnojil jih spomladi tudi niso dobro gnojili. Tudi cene niso bile spodbudne, saj so za prvi kakovostni razred pšenice dobili 83,50, za drugega pa 82,50 dinarjev, brez prevoznih stroškov.

Toča, ki je padala v **Pomurju** tri dni v juniju, je povzročila največ škode v kmetijstvu, ocenili so jo na okrog 200 milijonov dinarjev. Najbolj je prizadela Motvarjevce, Pordašince, Čikečko vas, Križevce na Goričkem, Kuštanovce, Otočce, Mačkovec in Stanjevec, Martinje in Ženavlje. Pustošila je na poljih koruze, pšenice in sladkorne pese, sadnega drevja in vinogradov.

Na 32. mednarodnem vinogradniško-vinarskem sejmu v Ljubljani so dobila vina iz **Primorja** številna visoka priznanja. Vina je ocenjevala mednarodna komisija 40 strokovnjakov, vzorcev je bilo na stotine iz 20 držav. Najvišje mesto med primorskimi vini je dosegel merlot iz koprskе kleti, letnik 1985, ki je dobil veliko zlato medaljo. Vinski kleti Vina Koper in Tok Vina Kras so prejeli visoka priznanja za koprski refošk, kabernet, merlot I, koprčan in merlot II, malvazijo, kraševac, teran in teranton. Kmetijski kombinat Vipava in Goriška brda sta prav tako prejela mnogo medalj in priznanj za sauvignon, rose, kabernet, laški rizling, tokaj, pinot, tokaj in rebulo.

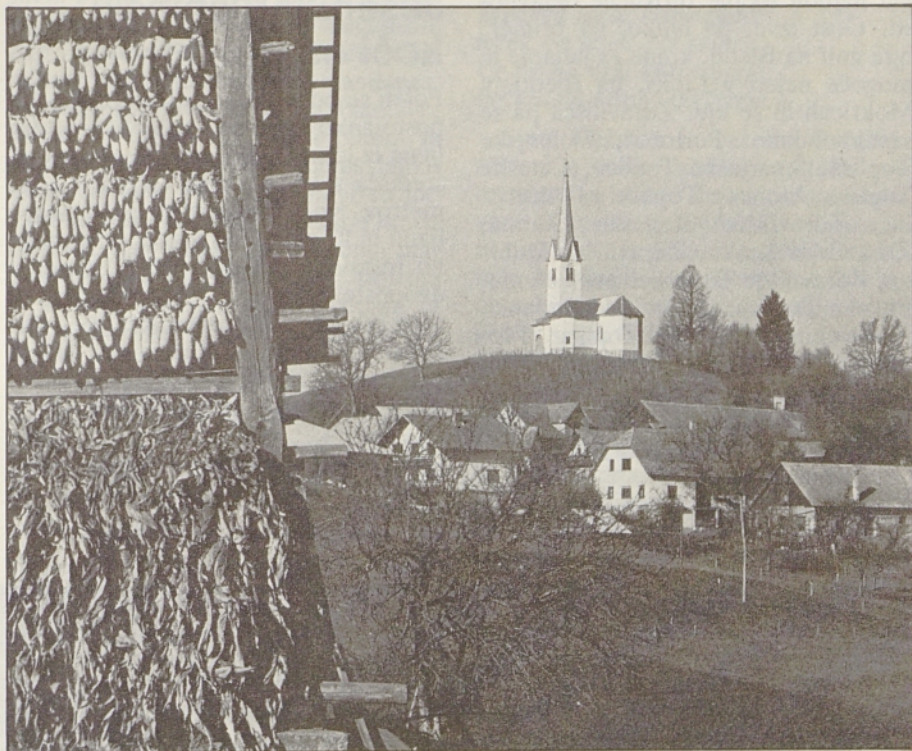
V počastitev občinskega praznika občine **Ptuj** je bila od 27. julija do 10. avgusta vrsta prireditev in sicer: republiško šahovsko prvenstvo, padalski pokal na letališču v Moškanjih in v Podlehniku ter karting dirka za državno prvenstvo na kartodromu v Hajdošah, konec avgusta pa je bil 9. tradicionalni ženski rokometni turnir sosednjih občin Hrvaške in Slovenije, ki so pobratene. V Bišu, ki spada v krajevno skupnost Trnovska vas, pa so slovesno proslavili 110. letnico gasilskega društva.

Krajevna skupnost Gorišnica je organizirala v Forminu gasilsko slavlje, na katerem so proslavili 50-letnico gasilskega društva in odprli novi gasilski dom.

Turistično društvo Ribnica je letos pripravilo za tradicionalni ribniški sejem, ki bo v septembru v **Ribnici**, mnoga presenečenja, od znanih izdelkov 'suhe robe' do vseh vrst starih, že pozabljenih jedi, ki jih bodo dobili gostje na pokušino. Prireditev bodo popestrili tudi s festivalom humorja in nagradili najboljše pisce besedil in karikaturne. Posebna atrakcija bo prikaz starih

V knjižnici Cirila Kosmača v **Tolminu** sta novogoriška fotografa Sergej Ciani in Marjan Bažato pripravila razstavo o potresu, tragediji, ki se je pripetila pred desetimi leti v Breginjskemu kotu. Ciani je predstavil Breginjski kot pred potresom, Bažato pa iste kraje po potresu. Slike so na dostojni umetniški višini izrazile okrutno igro narave in usodo primorskega človeka v igri naravnih sil.

Kulturna skupnost **Trebnje** na Dolenjskem je ob desetletnici izhajanja publikacije SAMORASTNIŠKA BESEDA izdala

Jesen na Dolenjskem (foto: Janez Zrnc)

običajev iz posameznih krajevnih skupnosti, največ iz ribniške in kočevske občine.

Na območju **Slivnice** so junijska neurja povzročila veliko škodo, ki znaša 450 milijonov dinarjev. Neurje je zajelo Ledino, Orehovo, Podgoro, Mestni vrh, Drožanje, Prešno Loko, več predelov Slivnice, predvsem Ribnike. Plazovi so zasuli ceste in voda je odnesla prst z asfaltom. Občinski izvršni svet je dodelil iz skromnih sredstev 800.000 din za blažitev odprave posledic neurja.

V **Slovenj Gradcu** so sredi julija zaprli šesto jugoslovansko razstavo domače in umetne obrti z namenom, da bi od množičnega izdelovanja predmetov, ki si ne zaslužijo naziva 'umeten, umetnost', prešli h kakovostnemu, izvirnemu, temelječemu na večstoletni slovenski tradiciji posameznih vasi in pokrajin. Iz **Pomurja** so razstavljali štirje, vsi so za svoje izdelke prejeli znak kakovosti, trem pa je žirija podelila naziv 'mojster domače obrti'. Ta naziv so prejeli: Janko Zabavnik iz Ljutomera – za svoje pletarske izdelke, Jože Jakob iz Beltincev za dovžnjake in lončar Franc Zelko iz Mačkovec. Jože Duh, pletar iz Ljutomera, je prejel znak kakovosti.

zbirko ŽIVLJENJE VE ZA POT, v katerem objavljajo piščoči iz trebanjske občine. Vsi, ki berejo Samorastniško besedo, so se zavzeli za to, da bi prerasla v regijsko, dolensko revijo; sodijo, da bi se nadalje razvijala v okviru Dolenjskega muzeja v Novem mestu, kjer bi izhajala večkrat letno, ne le enkrat kot doslej.

Na mednarodni razstavi otroških likovnih dejavnosti v New Delhiju v Indiji, posvečeni pesniku Shankerju je prejel Teo Gorjan iz **Turnišča**, kjer obiskuje osnovno šolo, medaljo in diplomu za svojo risbo PRED ZAJČJO KLETKO. Priznanja in diplome so dobili tudi drugi ustvarjalci iz Slovenije, izročili pa so jim jih v Kulturnem domu Ivana Cankarja v Ljubljani.

V **Velikem Gabru** na Dolenjskem je podružnica tovarne Polikem, kjer izdelujejo čistilna sredstva za čiščenje kuhinj, tovarni živil, mesnic, sanitarij, dvoran za večje ustanove, bolnišnice, tovarne. Svoje tržišče nameravajo razširiti tudi na druga območja Jugoslavije.

USTAVITE SE!

Splošno združenje gostinstva in turizma Slovenije je izdalo prospekt Slovenije, ki grafično ponazarja, v katerem kraju so različne turistične dejavnosti, in sicer: hoteli, kampi, marina, zdravilišča, kulturne znamenitosti, lov, ribolov, jahanje, golf, podzemeljske jame, nacionalni parki in jezera. Pregledni prospekt, ki ga je izdelala propagandna služba Kompas-Jugoslavija, zajema najbolj iskane turistične dejavnosti. Gost izve, da lahko, na primer, igra golf na Bledu, konje za jahanje je mogoče najeti v Lipici, na Bledu, v Mokricah in še kje. Zdravilišča pa se vrstijo takole: Portorož, Dolenjske Toplice, Šmarješke Toplice, Čateške Toplice, Atomske Toplice v Podčetrtku, Zdravilišče Rogaška Slatina, Zdravilišče Laško, Zdravilišče Dobrna, Zdravilišče Topolšica pri Velenju, Ptujске Toplice, Zdravilišče Radenci, Banovci in Moravske Toplice. Prospekt je izšel v angleškem, nemškem, francoskem in italijanskem jeziku, dobite pa ga v turistični agenciji Kompas Jugoslavija in v turističnih birojih.

Priročnik za turistično informacijsko službo 1986

Služba za informacijsko dejavnost pri Turistični zvezi Jugoslavije je izdala PRIROČNIK ZA TURISTIČNO INFORMACIJSKO SLUŽBO 1986. Zajema enajst poglavij, iz katerih izvemo vse najpomembnejše podatke o jugoslovanskem turizmu za posamezna področja (hotelirstvo, kampi), dodani so tudi predpisi. Priročnik je izšel na 308 straneh v 2.200 izvodih in je brezplačen. Naročite ga lahko pri: Turistična zveza Jugoslavije, 11000 Beograd, ul. Moše Pijade 8/IV. Telefon: (011) 325-992 ali (011) 339-041.

Turistični koledar za leto 1987

Center za turistično in ekonomsko propagando in Časopisno podjetje Delo-Gospodarski vestnik, sta izdala turistični koledar za leto 1987. Oblikoval ga je Studio merketing Delo, fotogra-

fije pa je posnel Joco Žnidaršič. Natisnjen je na formatu 67 × 48 cm, zajema 6 listov. Cena izvoda je 1.950 din. Na koledarju je odtisnjen slovenski turistični znak Slovenije z lipovim listom. Naročila sprejema: ČGP Delo, TOZD Gospodarski vestnik, 61000 Ljubljana, Titova 35. Telefon: (061) 318-255, (061) 319-255.

Jeseni v Planinski koči na gozdu

Poleti so odprli prenovljeno planinsko postojanko Kočo na gozdu, ki je oddaljena iz letnega in zimskega športnega središča v KRANJSKI GORI 8 kilometrov. Koča ima šest sob z 18 posteljami in 25 skupnimi ležišči ter sodobno restavracijo s 100 sedeži. Cena v dvoposteljni sobi za osebo na dan v času od junija do septembra za polni penzion 4.000. Informacije: Hotel Kompas, 64280 Kranjska gora, Borovška 106. Telefon (064) 88-661.

Slovenija – kje je to?

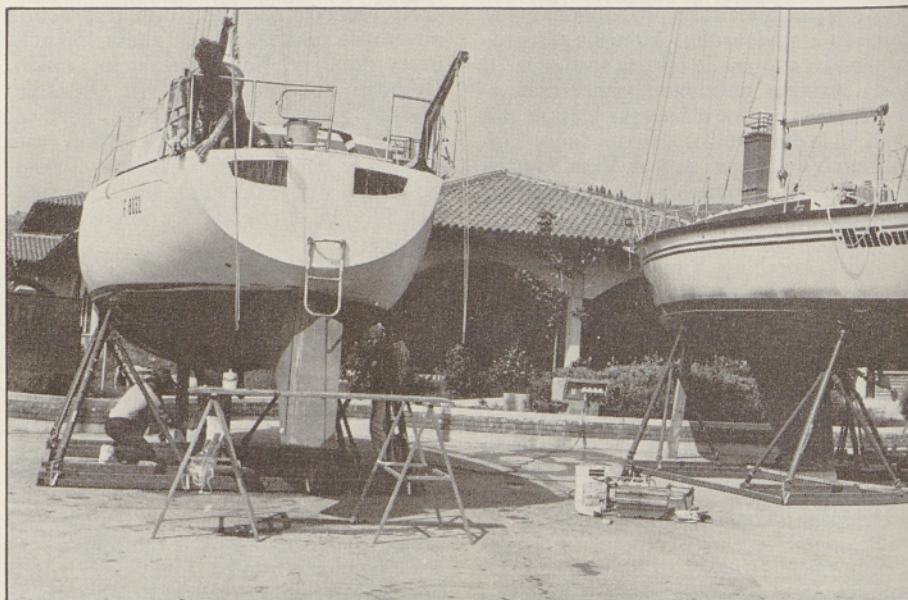
Plakat – zemljevid sveta s napisom: SLOVENIJA – KJE JE TO? je izdal Center za turistično in ekonomsko propagando pri Gospodarski zbornici Slovenije v formatu 135,5 × 94,5 cm in predstavlja originalno angleško verzijo zemljevida sveta. Iz področja Slovenije je vrisana puščica, ki vodi do legende, v kateri je besedilo o Sloveniji. V desnem spodnjem kotu je manjši

zemljevid s posebno oznako Slovenije in Jugoslavije.

Zemljevid je izšel v 5000 izvodih, primeren je za opremo pisarn delavcev, ki poslujejo s tujino, v vseh slovenskih domovih, ki imajo tako pred seboj Slovenijo – doma, v turističnih agencijah in predstavništvih v tujini. V večjih količinah ga lahko naročite na: Centralni zavod za napredek gospodinjstva, 61000 Ljubljana, Kardeljeva 2. Telefon: (061) 212-166.

Oskrbovanje turističnih jaht

Delovna organizacija Emona Commerce, Obala Koper, je v lanskem maju osnovala oddelek za oskrbo turističnih jaht. Poleg tega oddelka je na jugoslovanski obali, od Izole v Sloveniji do Budve v Črni gori 18 brezcarinskih (duty free shops) prodajaln in poseben oddelek, ki oskrbuje tovorne in potniške ladje. Lastniki jaht lahko dobijo posebne 6-dnevne preskrbovalne pakete, ki jih lahko naročijo v vseh brezcarinskih prodajalnah in neposredno na njihov naslov. Te prodajalne so na slovenski obali v Izoli, Piranu in Marini Portorož.

Marina v Portorožu ima servis za vse vrste jaht. Večina jih prezimuje v posebni navezi nedaleč od središča mesta. Foto: Ivan Cimerman

PETER SKOBERNE

Jezersko-solčavska ovca

Med slovenske naravne posebnosti v širšem pomenu besede uvrščamo tudi nekatere pasme domačih živali, ki so jih rejci vzgojili v naših krajih. Med najbolj znanimi je kranjska čebela, bohinjska cika in jezersko-solčavska ovca.

Napotimo se do vznožja Kamniških ali Savinskih Alp, kjer je bilo eno izmed središč reje jezersko-solčavskih ovac in si oglejmo to znamenito pasmo ovce. Njena odlika je izredna prilagodljivost na življenjske pogoje v Alpah, kjer je razmeroma veliko padavin, gorski teren in razgiban in paša skromna. Zato nas bo blejanje spremljalo na planinskih izletih vse do najvišjih visogorskih trat.

Jezersko-solčavsko pasmo ovac najlaže spoznamo po izbočenem, grbastem profilu glave. To značilnost je pridobila izvirna domača ovca s križanjem z bergamaško pasmo, medtem ko je padovanska pasma vplivala na boljše kakovost volne.

Med prilagoditvami izstopajo čvrste, sabljaste noge, ki omogočajo hojo in celo plezanje po strmih kamnitih

tratah. Posebnost pasme je tudi v tem, da se ovce mrkajo skozi vse leto. Jagnjeta imajo navadno dvakrat letno, pogosto pa tudi dvojčke (glej sliko!).

Jezersko-solčavska ovca je zaradi svojih lastnosti omogočila ovčerejo tudi v gospodarsko manj zanimivem gorskem svetu. Nekdaj je bila ta panoga na območju Kamniških ali Savinskih Alp, predvsem pa na Solčavskem mnogo bolj pomembna kot dandanes. Ovce so pasli vse do vrha Planjave, Brane in Grintovca. Tudi planin je bilo precej več kot jih danes lahko sploh slutimo. Poti in stanovi so namreč izginili, celo stajsko rastje ne izdaja več lege nekaterih odročnih planin, ki so pustile sled svojega obstoja le v starih listinah. Delo v dolini in gozdarstvo sta prevzela delež ovčereje.

Huda nadloga so bili nekoč tudi medvedi. V Alpe so navadno zašli le samotarji in povzročili več pokolov med ovcami. V stari vpisni knjigi na vrhu Strelovca (1764 m), romantičnem vrhu v grebenu med Logarsko dolino in Robanovim kotom, je več

zapisov domačinov, prisrčnih utrinkov iz tedanjega časa. Tako je ena izmed ovčje-medvedovih pesmic tudi tale, zapisal pa jo je stari Janez Dežman 15. 6. 1969.

*»Ovce iščem, se jezim,
ker nikjer jih ne dobim.
Medved tacar kosmatinec,
težek bo jesen kot svinec.
Če ne bo vzel kdo trofeje,
bo kmalu konec Ovčereje.«*

Stari Dežman je besedo Ovčereja zapisal z veliko začetnico, tako pomembna je bila ta dejavnost za Solčavane. Čeprav se medvedja nevarnost ni povečala, je pomen ovčereje v zadnjih desetletjih močno upadel. Ne le, da se je zelo zmanjšalo število ovac, precej so jih tudi križali z merino ovcami. Kakovost volne se je sicer nekoliko zboljšala, zato pa sta se zmanjšali plodnost in odpornost. Rejci so še v zadnjem hipu spoznali nevarnost, da bi izgubili značilno pasmo naših planinskih pašnikov in že usmerjajo rejo v ohranjanje jezersko-solčavske pasme.

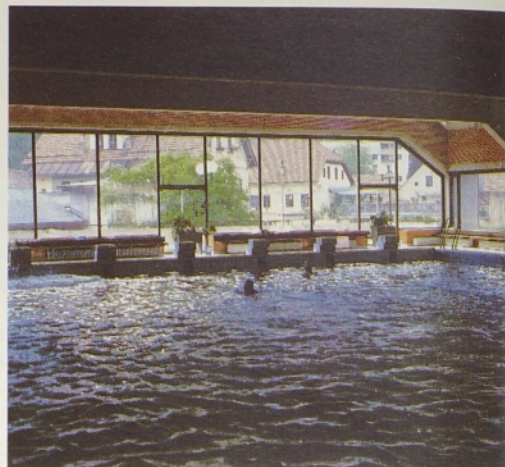

slovenija v mojem objektivu

Cerkljansko

- 1
Panorama Cerknega
- 2
Plavalni bazen v hotelu Eta v Cerknem
- 3
Bolnišnica Franja pri Cerknem (del)
- 4
Poletje v Cerkljanskih hribih
- 5
Smučarski center Cerkno-Črni vrh

2

RODNA GRUDA

english section

130327

RODNA GRUDA, Magazine for Slovenes Abroad, Cankarjeva 1/II, 61001 Ljubljana, Slovenija, Yugoslavia | Tel. (061) 210-716
 Published by Slovenska izseljenska matica, Ljubljana | Editor: Jože Prešeren | English Translations: Milena Milojević-Sheppard,
 M.A. | RODNA GRUDA is published monthly. Numbers 8 and 9 are published together as a double issue. | Yearly subscription
 for overseas countries is 11.—U.S., 13.—Canadian or 13.—Australian dollars. | Payment can be made direct to our Account
 No. 50100-620-107-140-727001-58963/47 at Ljubljanska banka, or by international money order, or by check — payable to
 »Slovenska izseljenska matica« — in a registered letter.

Business News

“GALLIA“ GLASSWARE WINNING THE HEARTS OF AMERICANS

Not many people are aware of how much skill, knowledge, accuracy, hard work and love go into the creation of cut-glass products. Only glass-workers, from blowers to polishers and cutters, could tell us a lot more about the work involved. This time, at the Boris Kidrič Glass-Works at Rogaška Slatina, we talked to Karli Holeški, who is responsible for creating the first specimens for a later series, as well as some unique products.

“This is the kind of work which you go on learning all your life”, Karli Holeški told us enthusiastically. “There are always new methods, new technologies, new patterns and new forms. For instance, the Gallia series has been on the market for almost thirty years. “Who knows that 24 different

operations have to be carried out in the manufacture of this series, that 24 different people work to produce just one product in the Gallia series, and that for its production as many as 24 grinding-stones are needed?”

The cut-glass products of the Rogaška Glass-Works are all the more sought after on the American market. Karli Holeški became convinced of this when he demonstrated the art of glass-cutting in the largest stores of Los Angeles, Denver, Portland, New York, San Diego and elsewhere. Demanding customers, who know what good quality means, ask for cut-glass with the “R” registered trade-mark. They know that products marked in this way have been made exclusively by craftsmen from Rogaška Slatina. Of all the glassware he has ever made, Karli Holeški is proudest of the last vase which he polished and cut for Comrade Tito.

which, with its whole range of cultural events and tens of thousands of visitors daily, reminds one of a real factory of culture. The photographs of Plečnik’s works were complemented by models of different kinds. At the entrance one encountered a life-size model of Ljubljana’s famous Triple-Bridge (“Tromostovje”) and of the Gregorčič monument, together with the original plans, as well as certain artistic items made by Plečnik: chairs, candelabras, candle-holders, etc.

The exhibition was most concerned with Plečnik’s work in Ljubljana, but it also included his work at Vienna and Prague. The exhibition was accompanied by the projection of films and slides, as well as by organized discussions about the exceptional creative power of the architect Jože Plečnik, and about his place in the European architecture of the Twentieth Century. There was a great deal of interest in and praise for the exhibition, which has certainly resulted in a major increase in the fame of architect Jože Plečnik outside the borders of Slovenia.

The exhibition, with the official title “Jože Plečnik — Architect, 1872—1957” was officially closed at the Pompidou Centre in Paris on May 26th, but it will soon be on show at Avignon, Barcelona, London, Milan, Zürich, Venice, Vienna, etc.

At the end of its journey the exhibition will come to Ljubljana, where it will stay permanently. Where the exhibition is to be housed

The Plečnik Exhibition at Paris

The Plečnik Exhibition at the Georges Pompidou Cultural Centre in Paris, which was prepared by the Centre for Industrial Design (Centre de Création Industrielle) in cooperation with the Republic of Slovenia and the City of Ljubljana, was ceremonially opened on March 12th of this year. The authors of the ex-

hibition were François Burkhardt, one of the four directors of the Pompidou Centre, the Viennese architect Boris Podrecca, and the art historians dr. Damjan Prelovšek and Lojze Gostiša from Ljubljana. Together, they established the exhibition at an important position in the imposing Pompidou Centre,

ed has not yet been decided. According to one of the proposals, it could be housed in the buildings of Plečnik's "Žale". These are the original buildings of Ljubljana's

City Cemetery, which have lost their original function since the new cemetery buildings were completed.

Darinka Kladnik

Šentjernej - Town of Cocks and Horses

»Lepšega ptiča ni, kot je petelin,
lepšega kraja ni, kot je Šentjernej!«

(*"There is no more beautiful bird than
a cock,
And no more beautiful place than
Šentjernej!"*)

That's how the song goes. In the local dialect it rhymes nicely, and can be often heard in the area around Šentjernej. Similar songs can be heard elsewhere, in one form or another. However, it is only the people of Šentjernej who sing in praise of a cock together with their town. This is because the cock is the symbol of the town, and can be seen on its more important buildings, as well as on ceremonial documents which are presented on various occasions, on various touristic souvenirs and elsewhere. Cocks are proud birds, handsome and ready to fight, and so are the people of Šentjernej proud of their town. Everybody loves the place where he or she was born, but it is of course true that the praise of some places is sung more than the praise of others.

Šentjernej lies on the old main road which runs between Novo mesto and Brežice, and then on to Zagreb. The houses of the old part of the town are more or less huddled together, whereas in recent years the town has somewhat spread out and become the centre of the eastern part of the commune of Novo mesto. The town of Šentjernej has about 1000 inhabitants, who earn their daily bread mainly in two more important industrial plants.

The latter belong to two of "Iskra"'s basic organizations of associated labour ("Upori" and "Hipot") and to one basic organization of associated labour which is part of the Novo mesto Industry of Motor Vehicles ("IMV"). There are some jobs for the active population of Šentjernej, who don't earn their living as farmers, in the various crafts and trades, in commerce and other activities.

In the vicinity of the town, beneath the towering Gorjanci mountains, is good flat agricultural

land, which consists of hop-fields, fields planted with crops of various kinds, orchards and meadows. This all goes to show how some of the people of Šentjernej earn their daily bread. Apart from industry, general farming and the services sector, we mustn't forget viticulture and forestry. The Gorjanci mountains are still covered with fine forests, whereas on the lower slopes the grapevine grows very well.

The centre of Šentjernej consists of a big market-square, upon which stand a sculpture by Dolinar (known as "Dolinarjev spomenik") and a sculpture of a cock. We have already written about the cock. Concerning Dolinar's sculpture, this is a representation of a Slovene man who is hitting a wolf — the symbol of Italian Fascism. The latter did a lot of harm in this part of Dolenjsko in the last war, but nevertheless the people put up a very brave and determined resistance. Šentjernej was the head-quarters of the district committee of the Liberation Front for the former six communes. Already in 1942 many of the active inhabitants had taken to the woods, and joined the partisans, and in the summer of that year they were able to drive the Italian Fascist troops out of Šentjernej. However, on October 21st, 1943 a tragic event took place: the Fascists shot 23 unarmed villagers, including several children. This event is recorded, too, by the monument at the end of the village, in the direction towards Drča.

The Church of St. Jernej is an obvious landmark. Its history has been an important one, as has been proved by recent archaeological findings. The latter have confirmed that the church was originally of Romanic architecture. The tower dates from the year 1641, whereas the arches of the main body of the church were rebuilt in 1827. The church has a fine marble altar, from the abandoned church of the monastery at Kostanjevica, as well as interesting wooden sculptures and a picture by Metzinger.

As far as history is concerned, remains dating back to the Neolithic and Roman periods have been found at Šentjernej, which means that this area has been inhabited for several thousand years. In the area where the town of Šentjernej stands there used to be a wood. At the beginning of the 12th Century the Draškovecars of Višnja gora, and the Sichersteins of Spannheim divided up this wood between them-

Concert of the symphonic orchestra in Postojnska jama (Postojna Cave), which was broadcasted by Eurovision, too (photo by Janez Zrnc).

selves, cut it down, changed the course of the Kobilski Stream, and established next to it an agricultural and craft settlement, with a military presence, together with the church of St. Michael. The parish of St. Jernej was established. It is mentioned in written records for the first time in the year 1249. The settlement of Šentjernej suffered a great deal at the time of the Turkish raids, during which the church and vicarage were burnt down.

There is one other point of historic interest about Šentjernej: during the years 1546—1547 the founder of the Slovene written word, Primož Trubar, the four-hundredth anniversary of whose death we are commemorating this year, was mayor of the town.

Nobody would be surprised if the people of Šentjernej had adopted the horse as their symbol. The breeding of horses has a long tradition here, connected with the famous horse-races. The first horse-races at Šentjernej are supposed to have taken place at the beginning of the 19th Century, at the time when the inventor of the ship-screw Josip Ressel was living in Slovenia. The first written records about horse-races at Šentjernej, however, date from the year 1885, so that last year the people of Šentjernej were able to celebrate one hundred years of horse-racing.

The first races took place on the main road. In 1891 they were moved to some nearby fields where, several decades later, a real horse-racing ground was laid out. The people of Šentjernej were also the first to hold horse-races after the Liberation. These races have been held year after year ever since, except in 1956 when exceptionally no races took place. For the centenary celebrations, in 1985, the hippodrome was renewed, new stables were built and various other items of work were carried out. Thus Šentjernej will always remain one of Slovenia's big horse-racing centres.

The saying goes, that Man cannot live by bread alone. Cultural activities in Šentjernej are most actively promoted by the school, which bears the name of the national hero Martin Kotar. Šentjernej also has a library, a periodically open cinema, and other events. Šentjernej has become, from the cultural point of view, perhaps most famous for the annual, and in future biannual, meetings of vocal octets from all parts of Slovenia, which is held at

Šentjernej. These competitive meetings are recorded by the cameras of Ljubljana's Radio-Television Centre, and every so often an L. P. record of the songs is produced.

The cock, the house and a Slovene song: these are the three symbols of Šentjernej, an interesting

town beneath the Gorjanci Mountains, which represents a mixture of the traditions of the past with rapid progress in industry, agriculture and other fields. It is, however, a pity, that the former pottery industry, for which, too, Šentjernej used to be famous, has died out.

80th Anniversary of the Death of Slovene poet, Simon Gregorčič

*Njo le bom ves čas življenja
ljubil iz srca globin:
ljuba moja je Slovenija,
jaz pa slave zvest sem sin.*

*Only her will I love all my life,
From the depths of my heart:
My love is Slovenia,
and I am faithful son of Slavdom.*

It was one hundred and twenty years ago, in 1864, that the Slovene paper "Slovenski glasnik" (The Slovene Herald) of Celovec (Klagenfurt) published a collection of 13 poems by the young poet Simon Gregorčič, which he had given the title "Iskrice domorodne" ("Patriotic Sparks"). Among them was the poem: "Eno devo le bom ljubil" (Only one maiden will I love). These patriotic poems were published at the time of the general awakening of the Slovene national consciousness, when the so-called reading-circle movement ("čitalnice") was at its height. They quickly became very popular with all nationally-conscious people in Slovene lands and crown-lands under Austria and Hungary, since they reflected very well the feelings of these people. Of course, it is true that these poems, which Simon Gregorčič had written one year before, when he was 19 years old, had been influenced by contemporary and older forms of patriotic lyrical poetry. Nevertheless this was a new kind of poetry which was distinguished by its poignancy and sincerity, as well as by new images and symbols, which were connected with the places which Simon Gregorčič knew, the beauty of the Alpine world on either side of the clear River Soča.

It was the wish of his mother, and the result of domestic circumstances, that Simon Gregorčič took to the priesthood. Due to this self-sacrifice on his part, and his exceptionally sensitive nature, he

frequently experienced mental suffering and deep emotional upheavals, which are reflected in some of his most beautiful, characteristically "Gregorčič-like" poems. People came to love him as a poet and as a man of feeling, showing sympathy particularly for all the oppressed and the suffering.

He was born in the village of Vrsno, and studied in the sunny town of Gorica. He spent five of the happiest years of his life at Kobarid (1868—1873), where he served his curatehood. It was then to Rihenberg (today, the village of Bramik) that he was transferred, as a punishment for his too outspoken views, from Kobarid. There he underwent hard times, but also experienced beautiful moments, since it was here that he wrote some of his most deeply-moving poems.

Here, too, he was when his first proper collection of poems, "Poezije", was published. Copies of this collection were very soon sold out, and the collection acquired the name "The Golden Book". It was at Gradišče above Prvačina that, in 1882, he acquired a modest living as vicar. He bought a house and a vineyard, and wanted to become a farmer-poet, but due to illness and other difficulties he retired, and went to live in Gorica, where he lived from 1903 until his death, on November 24th, 1906. At the time he was 62 years old. Thus his life ended in the town which had given him his education, and which he had become particularly fond of, as even at the time, partly due to his work, the town of Gorica had become more of a Slovene town. Slovene Gorica organized for him a magnificent funeral, and the Italian citizens of Gorica also showed great respect, on this occasion, for the "Nightingale of Goriško"

(Goriški slavček). The funeral procession accompanied his coffin all the way along the Soča River Valley to Kobarid, where it rested overnight at the church. The next day he was buried, with all respect and much sadness, on the little green hill above the River Soča, at the church of St. Lovrenc, where he had desired to be buried with his forefathers. In 1908 a monument was erected next to his grave, in the form of a boatman, which, in the Second World War, even the Fascists did not dare to touch.

The house where he was born, at Vrsno, is now a museum, which is frequently visited by Slovenes of all ages, and particularly by school-children. In the market-place in the middle of the town of Kobarid stands, since 1959, a monument to Simon Gregorčič, the work of the sculptor Šavínšek. The sculpture expresses tenderness and at the same time it expresses the spiritual and Orpheus-like strength and determination of the most popular lyrical poet of the Slovene nation.

Some people may ask, what does Simon Gregorčič as a poet mean to us today, eighty and one hundred years after his times, when the world seems to be turning in quite a different way, and there is no lack of pessimistic forecasts for the future. What, today, do the poems "Pastir", "Soči", "Kmetski hiši", "Človeka nikar!" and many other mean to us? All his poetry, which is so close to the heartfelt feelings of individuals, nations and the human race, can, still today, awake and arouse in us feelings such that one's heart rises in a common experience of Nature, in the understanding of life's ups and downs, of joy and sadness, and spiritual depth. At the same time we become more aware of our Slovene history.

Anniversaries and jubilees are the right occasion for a general, but at the same time intimate, encounter with the poet and his art. In this way we experience this occasion, and we realize that this art helps to provide emotional stability. It consoles us, and gives us courage for the future. Gregorčič's poetry has remained topical after his predictions came true. For it has a lot to say to modern man, who is threatened by the unlimited arms race and general destruction. The verses which our parents and grandparents knew by heart are still pertinent today:

»Za vse je svet dovolj bogat
in srečni vsi bi bili,
ko kruh delil bi z bratom brat
s prav srčnimi čutili!«

(*"The world is rich enough for all,
and all would be happy
If brother were to share bread with brother
with real heartfelt feelings!"*)

Gregorčič's humanitarian thought is clear and full of insight, and, if you look at it from a somewhat different point of view, full of pugnacity and rebellion. For this reason it is not strange that his poems have accompanied Slovenes on their historic path from the times of the Reading-Circle Movement up until today. During the period of the Fascist occupation of Primorsko, Gregorčič's "mila zvezda" (kind star) shone over the people of this region, and led them faithfully. The partisan hero Vojko liked to recite to his fellow-fighters the "Hajduk's Will", and other exhorting and encouraging poems by Simon Gregorčič.

When any anniversary or jubilee takes place concerning Simon Gregorčič, the artistic and ethical significance of his work resounds forth among all Slovenes, wherever they live. When the centenary of his birth occurred during the Second World War, the occasion was celebrated by all in the liberated territory and among the partisan brigades. And in Argentina his collected poems were published by our Primorsko emigrants living there, in 1944. The eightieth anniversary of Simon Gregorčič's death is again an occasion for us to gather together with the "Nightingale of Goriško". May his melodious poetry, with its beauty, message about real ethical values, which are based on work, honesty and mutual respect, once again win our hearts, here in Slovenia, outside our borders and among our emigrants living abroad.

In the past, several anniversaries concerning Simon Gregorčič have been marked at Kobarid, and it was from Kobarid that the proposal came to mark the eightieth anniversary of his death, which coincides with the four hundredth anniversary of the death of the father of the Slovene written word, Primož Trubar. In this important year, all Slovenes from the Primorsko region, and in particular those from the towns and villages known to Gregorčič, are to mark this anniversary. The conference of the Socialist Alliance of Working People of the Commune of Tolmin has set up a general committee for this purpose. Apart from this, there is a committee of honour, which is headed by the poet Ciril Zlobec. Numerous cultural events will take place in various parts of the Gorica and Tolmin communes. The main ceremony will take place on Sunday, November 23rd at Kobarid, or in its vicinity. The main speech will be given by Ciril Zlobec, and the first performance will be given of a musical work dedicated to the memory of Simon Gregorčič, and composed for the occasion by August Ipavec. The singing-groups and orchestra of RTV Ljubljana will take part. One of the main events, out of a total of twenty or so, will be a meeting of poets from both sides of the border, to be held at Vrsno on September 13th.

Contributions towards the fulfilment of these plans can be made to the Regional Cultural Community of Tolmin (YU — 65220 TOLMIN), whose bank account number is 52030-646-24688.

Tomaž Pavšič

An Australian Book about Slovenes

Draga Gelt — *"The Slovenians from the earliest times" (Illustrated story of Slovenia). Coordinating Committee of Slovenian Organizations in Victoria (first published in 1985). 210 pages, with illustrations, 31 cm.*

This book by Draga Gelt is a welcome addition to existing literature concerning the history of Slovenes, particularly since it has not been written by a professional historian. Before taking a more critical

look at the book, let us briefly examine its contents. The book deals with a number of very different fields concerning the past history of Slovene lands, from archaeology and the "pure" history of Slovenes, to ethnology and a shorter survey of Slovene literature.

The chapters have brief and interesting titles. Thus the first chapter, entitled *Before the Slavs*, deals with the history of the southeastern Alpine and pre-Alpine regions in

prehistoric times and at the time of the Roman Empire, with numerous illustrations of relics and excavations. In Chapter II, *Origin of Slavs*, there is a description of the original homeland. In Chapter III, *The New Land*, there is a description of the Slovene Duchy of Carantania and of the famous ceremony of installation on the Prince's Stone (the ducal installation). This ceremony was of great interest to Thomas Jefferson, when he was working on the Declaration of Independence.

Chapter IV, *Christianity and the Slovenians*, deals with the historic relations between Slovenes and the western Christian tradition. In this way Slovenes were able to survive as an independent ethnic group. Particular attention is paid in this chapter to the historic role of Duke Kocelj, and the holy brothers Cyril and Methodius. In Chapter V, *New ways for new times*, we are acquainted with the feudal division of Slovene lands. The basic characteristics of the Feudal Order itself are also described. Then follows a short description of the political distribution of Slovene lands, mainly between the German feudal families (the Slovene Littoral was in the hands of the Venetians). In Chapter VI a description is given of characteristics of the Middle Ages in the history of the Slovenes: the struggle of the Hapsburgs for domination (with a short interlude for the Counts of Celje), the Plague and the Turkish Raids. Chapter VII is entitled *Nationalism and the Struggle for Freedom*. Here we are acquainted with the Peasants' Revolts, the reformation and counter-reformation, and the bearers of culture (although some of them were of German origin): with Valvasor and Schönleben. In Chapter VIII, *More Wars*, the turbulent period of Napoleon's military activities in the Alpine, Adriatic and Posavje regions is described. The result of the long-lasting Franco-Austrian Wars was the establishment of the Illyrian Provinces, which were subject to direct rule from Paris. Chapter IX, *The Hunger for Knowledge*, contains a description of early efforts to improve the Slovene language, and to establish a secular literature. It also contains a description of the development of industry in Slovenia, up until the middle of the nineteenth century, and somewhat more, including particular remarks on the construction of the Southern Railway between Vienna and the

Sea. In Chapter X, *A Light on the Horizon*, there is a short description of the period of Metternich's absolutism, of the revolutionary year 1848 and the programme of "United Slovenia", making particular mention of Prešeren and Baraga (among Slovenes) and Gaj (among Croats), with his Illyrian movement. In Chapter XI, *New Beginnings*, the break of Slovenes with Austria is described, as well as pre-World War II Yugoslavia and the Second World War. In Chapter XII, *Mosaic of Tradition*, the author moves from history to the wonderful and idyllic world of ethnology through all Slovene lands. The emphasis is on national costume, architecture, everyday customs, holidays, etc.

Appendices I—VI contain a short description of Slovene literature, from its very beginnings up until

today, with particular emphasis on the publication of a translation of the Freising Monuments. For a better understanding of the historical background, some commentaries by A. L. Kuhar on the oldest Slovene texts are given, in abbreviated form. In Appendices III—V there are historical texts, which arose with respect to the Slovene-Bavarian ecclesiastical relations in the 9th Century. Included also are two maps, which indicate the position of Slovenia in Europe, and that of the territory of S. R. Slovenia in the Yugoslav Federation. The book also includes an exhaustive list of geographical references and a careful list of the sources of all the illustrations, with acknowledgements.

If we conclude with some critical remarks, the greatest value of this book by D. Gelt is that it attracts

Sv. Lovrenc below Vrsno in the valley of the River Soča (photo by Janez Zrnec).

readers by means of its numerous illustrations, many of which have been published for the first time in Slovene history. Here we can see how carefully the author has worked her way through a large pile of material, both in Yugoslavia and in foreign institutions. Of course, this history is described only briefly, and the text has had to be adjusted to the wide choice of pictorial material. We can say that the basic data is presented correctly and accurately, so that they can serve as a valuable contribution to the Slovene reader, particularly to Slovenes living abroad. Experts, too, will be glad of this book. Perhaps the real attraction of the work is that it has been written by a Slovene, but in English. Thus a fusion has occurred between Slovene thought and the Anglo-Saxon method of expression. The style of the writing is also consistently witty and attractive.

Of course we have a few critical remarks about the book, too. The use of completely Slovene historical names such as Karantanija somewhat mar the text. In our opinion, it would be better to use the usual historical expressions, such as Carantania. On the other hand, the exclusively Slovene historical expressions enrich the English text. In the case of Valvasor's and other German works (e. g. indications of place-names) the German names, too, are consistently given, which is correct with respect to the source, but it is a pity that the author did not decide to use consistently the modern German spelling, e. g. on

page 51, Rudolfswert would be better than the archaic form Rudolphswert. There is also an error in respect to the portrait of Katarina Celjska. This portrait does not date from the year 1437 (as somebody might conclude according to the Arabian numerals which make up the year), but is a Baroque representation of this famous historical personality from Celje. While mentioning the counts of Celje, the following might be said: the feudal family of German birth was really ours, as far as their seat was in the Slovene town of Celje. However, for the outside world this family was always known as Cilli (Zili, Cilia, Zilia, etc., with respect to the time at which the record was made: viz., for instance, the beginning of the letter of Herman II., on page

61: Wir Herman Graf je Zili).

As has already been mentioned, in the case of a book of this kind, it is important to bear in mind the whole English-speaking world, not just our readers of Slovene origin in America, Australia, etc. However, these are details which certainly do not reduce the value of this book for people of Slovene origin throughout the world, who like to listen to the story of ancient times in the old homeland. Since D. Gelt has written this book with great endeavour, and with the desire that the Slovene tradition should continue among our emigrants in the future, we can be sure that she has achieved her aim. She is certainly only to be congratulated.

Davorin Vuga

página en español

CONJUNTO NACIONAL
POPULAR DE OTTAVIO BRAJKO
— MELODIAS COMO VINOS
NOBLES —

El conjunto popular de OTTAVIO BRAJKO es bien conocido por los compatriotas de todo el mundo, en parte por intermedio de los discos y casets, pero mucho más por el gran número de actuaciones. Este ya ha actuado hasta ahora durante cuatro veces en Estados Unidos de Norte América y Canadá, además también dos veces en Australia.

El conjunto fue creado por el acordeonista Ottavio Brajko, de éste ya hace dieciocho años atrás. El mismo, es además director artístico del citado conjunto, el cual ya en sus comienzos tuvo la intención — en un sentido estrictamente musical — de interpretar tanto las melodías alpinas como las del litoral. Uniendo ambas consiguió realmente excelentes resultados.

En las melodías interpretadas por este conjunto se oyen sin embargo el rumor de los agradables vientos marinos, se huele el aroma del jamón serrano y la nobleza de los vinos del litoral y de la costa. Al mismo tiempo se siente que en las canciones están amalgamados los sentimientos del hombre del litoral — el cual está fuertemente ligado al mar, a las sierras del Carso, al valle

de Vipava, Posočje — en general con todo el territorio que conforma nuestra patria.

Además del director del conjunto — Ottavio Brajko que toca el acordeón — son miembros del mismo: Silvio Boštjančič en guitarra-tenor, Florjan Miculinič en guitarra-bajo, cantan: Zvonko Pavšič y Nadja Bizjak, enlace del programa: Ivan Bizjak.

Durante sus actuaciones en el extranjero el conjunto de Ottavio Brajko ha conquistado un gran número de admiradores y amigos. Esto lo ha conseguido gracias a sus canciones y melodías. Las mismas han despertado los corazones de los compatriotas eslovenos de todas partes donde ha actuado.

SUELDOS OBREROS

Ljubljana. En los primeros cinco meses del año en curso, un sueldo medio obrero — en Eslovenia — era de 92.878 dinares. El mismo, comparado con el del año pasado — en la misma época — es 121,3 % mayor. El valor real del sueldo obrero ha aumentado en un 18,6 % según datos del Centro de Estadística de la Rep. Soc. de Eslovenia. Para la misma época del año los sueldos básicos para los empleados y obreros de comercio han sido de 103.608.— dinares «per capita». A causa del gran aumento que han

Last August Grammy's Winner — Frank Yankovic was among those visiting Slovenia on a Kollander Tour. His visit was full of festive occasions for him and the passengers who travelled in his group.

sufrido los sueldos medios laborales del mes de abril — 16,6 % — aumentaron por lo tanto también los sueldos básicos obreros del mes de mayo en 2,5 %. Sin tener en cuenta que en el ya citado mes también han aumentado los alimentos de primera necesidad, el valor real de los sueldos básicos se redujeron en el mes de mayo en 3,8 %

NUEVO PARQUE EN LJUBLJANA

TIVOLI. — En el ya conocido y renombrado «parque Tivoli» de Ljubljana tendrá lugar entre el 7 y 21 de septiembre próximo, la «apertura» del «camino o paseo de JESENKO». Al mismo tiempo tendrán lugar las jornadas de la IUFRO y el congreso internacional de la liga de organizaciones e institutos de investigación de bosques y madera. Los obreros de la organización de trabajo unido RAST han terminado ya prácticamente con los trabajos en el mismo. Este paseo estará terminado definitivamente en el mes en curso-agosto-con todos los elementos del caso. Además de los merenderos y lugares de descanso también habrá gran cantidad de mejoramientos en cuanto al camino se refiere.

En forma amable y detallada nos explicó todo lo referente al paseo la ing., Nevenka Žvokelj, la cual es a su vez la directora de la sección «parques y bosques» de la empresa comunal de Ljubljana: RAST. «El paseo de JESENKO» lleva este nombre en honor al primer profesor de botánica en la Universidad de Ljubljana — FRAN JESENKO (1875—1932). — El camino tendrá una vez inaugurado, tres kilómetros de longitud. Una de las entradas principales al mismo — pues las habrá muchas — está en la calle junto a la pista de trineo en el así llamado lugar «bajo la torre». El paseo continúa por el trazado conocido como «los siete puentecitos» hasta el edificio del hotel Bellevue. Desde allí se vuelve hacia la cima del monte de Cankar deslizándose por los caminos ya existentes los que se arreglaron y comunicaron entre sí. Termina su recorrido en el castillo TIVOLI, lugar de su nacimiento. Podríamos llamar a este paseo «la vuelta al Tivoli». El camino de JESENKO tiene un ancho de 1,6 a 2 metros. Todos aquellos que son aficionados al paseo tendrán la oportunidad de reconocer a éste por el señalamiento y tablas que están a ambas partes del camino. Además verán que el paseo está uniforme-

mente equipado: señales, canastos para residuos, lugares de descanso para los cuales se están construyendo mesas y bancos especiales. Estos, llamados «descansaderos», los habrá seis. En el trayecto hay cosas interesantes como ser: el monumento a Fran Jesenko — el cual ahora está situado sobre la pista de trineo — que será trasladado diez metros por debajo del camino de Jesenko. Como punto especial está señalado el así denominado «Izvir» (vertiente) o Pasji studenec (vertiente de perros). También serán señalizados la cumbre o cima del Tivoli con sus lugares llamados «oportunos» o «franceses», pues parece ser que en tiempos pasados (dominación francesa) fue ésta una posición estratégica e importante para los soldados franceses. Entre los puntos y lugares interesantes figura también el hallazgo de la planta tuberosa europea, la cual está protegida por el instituto de monumentos, especies e historia. Aquí fue descubierta por primera vez. Cerca de éstas también se encontraban — según leyenda popular — los abedules de Cankar. Todo esto y mucho más estará mencionado en un librito que está preparando la ingenjera N. Zvokelj. El folleto será editado a principios de septiembre.

Iztok OBLAK en tanto acaba de proyectar el bosquejo de la insignia

que intintulará «el paseo de Jesenko». En todas las señales y tablas que se harán, serán señaladas y caracterizadas con la denominada insignia.

En distintas partes del paseo habrá grandes tablas con la insignia, el plano de los caminos, las características y curiosidades con las leyendas del caso, como así también la puntualización de que la obra fuera hecha en honor al congreso internacional de la liga de institutos de investigación sobre bosques y madera. Además habrá tablas especiales delante de los árboles que pertenecen al grupo de «especiales». Serán señalados 30 árboles, parte de éstos serán originarios de Eslovenia, como ser: lipa (tilo), bukev (haya), gaber (carpe), kostanj (castaño), smreka (abeto rojo) — estos últimos característicos de esta región — y algunas otras clases que no se desarrollan y son menos conocidas como p. ej.: kanadska čuga, zelena duglazija, libocodrus, etc. En estas pequeñas tablas o letreros estarán escritos los nombres en latin y esloveno, aparte también habrá un mapa con la configuración y población detallada de cada especie. En diez de los árboles seleccionados también figurarán los datos sobre la altura, grosor y edad de los mismos. El guardabosques tendrá el honor de medir los mismos, nos agregó la ing. Nevenka Žvokelj.

Škofja Loka — pred izseljenskim piknikom.

HOTEL

HOTEL VILA BLEĐ

Vila Bled used to serve our late president Tito as a place where he hosted many of his distinguished guests from all around the world. Now transformed into a luxurious hotel, Vila Bled offers very high standards of accommodation and service.

It stands in huge private, colorful gardens and woodland on the shore of Lake Bled, in the Julian Alps of Slovenia, the extreme NW part of Yugoslavia, just about 25 km from the Austrian and 50 km from the Italian border.

Bled can be reached by road in about four hours from Venice and five hours from Munich or Vienna. The nearest international airport is Ljubljana, 33 km away, Zagreb airport is 170 km, Klagenfurt, Austria 60 km, and Lesce Bled railway station 5 km. Transfer from the airport or railway station provided by request.

Hotel capacity:

- 3 twinbedded rooms
- 7 twinbedded rooms with lake view
- 9 suites
- 6 suites with lake view
- 5 superior suites
- 1 presidential suite

Total:

- 10 twinbedded rooms
- 21 suites

Food & beverages:

A large variety of national and international cuisine, best local and imported drinks.

Hotel restaurant, for up to 70 guests, two smaller rooms for up to 20 guests, in summer food and drinks are also served on the terrace and in the Lido.

American bar & terrace, with live piano music in the evening.

Conference facilities:

- 1 Large conference room, up to 100 participants at tables
- 1 Smaller conference room, up to 40 participants
- 2 Small rooms for up to 28 participants

Facultative:

A summer pavilion in the park for up to 70 participants.

Sports:

Private lake Lido and rowing boats for hotel guests only.

Private tennis court in the park of the Vila table tennis. Golf course about 5 km away, free greenfee for the guests staying in the suites of hotel Vila Bled. Thermal swimming pool in Grand Hotel Toplice 2 km away, admission free for guests of Vila Bled; lake & river fishing, hunting, mountain trekking, surfing, air gliding and a lot more.

In winter: cross country skiing around Bled, skating on the frozen lake or in the ice hall, alpine skiing 15 km away.

Gambling casino 2 km away.

Organised excursions.

PRICELIST 1986

ROOMRATES INCL. BREAKFAST	1 Jan-30 June 1 Sept-31 Dec	1 July-31 Aug
------------------------------	--------------------------------	---------------

TWINBEDDED ROOM	70,00 US \$	30,00 US \$
TWINBEDDED ROOM-LAKEVIEW	80,00 US \$	90,00 US \$
SUITE	100,00 US \$	110,00 US \$
SUITE - LAKEVIEW	120,00 US \$	130,00 US \$
SUPERIOR SUITE	140,00 US \$	150,00 US \$
PRESIDENTIAL SUITE	200,00 US \$	200,00 US \$

SINGLE OCCUPANCY LESS	US \$ 15,00 PER DAY
ADDITIONAL BED	US \$ 15,00 PER DAY
SUPPLEMENT FOR ONE MEAL	US \$ 15,00 PER DAY

THE TOURIST TAX OF US \$ 0,60 PER PERSON PER DAY IS ADDED TO THE ABOVE.

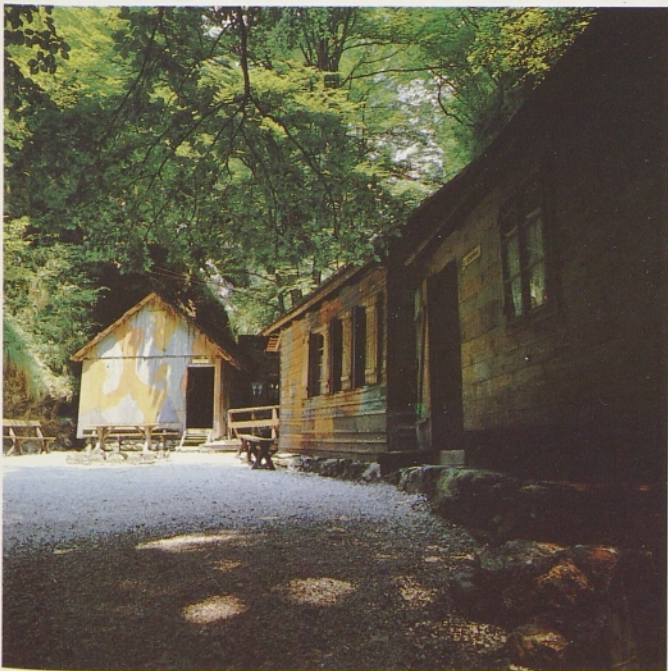
THE RATES ARE SUBJECT TO CHANGE WITHOUT NOTICE.

64260 Bled, Cesta svobode 20
 Telefon h. c. 064/77436, Telex 34515 Vilabl Yu
 Railway Lesce-Bled 5 km, Airport Ljubljana 33 km
 HTP, TOZD GRAND HOTEL TOPLICE BLEĐ n. sol. o.

3

4

5

KOLPA·KER

**NOVI KUHINJSKI POMIVALNIK
KOLPA·KER – KORAK
V KUHINJO PRIHODNOSTI!**

ZATO

- ker na njem čistite in pripravljate hrano, pomivate, odlagate in odcejate posodo
- ker se enostavno, estetsko in uporabno vključuje v vaš kuhinjski prostor
- ker je iz KERAKRILA, iz novega materiala, ki je vzdržljiv, odporen in ga čudovito očistite

novoles

RADO RADEŠČEK

Privid pastirice Uršule

Tradicija zatrjuje, da se je grgarski pastirici na gori prikazala Marija – Prednica sedanje cerkve je starejša, kot jo navaja legenda.

Kdorkoli se je kdaj podal v Novo Gorico in sledil solkanski cesti ob reki Soči, se je gotovo vzrl na veličastno višino Skalnice, ki je med okoličani bolj znana pod imenom Sveta gora. Gotovo vsi Goričani in sploh vsi Primorci pa tudi Italijani in Furlani onstran meje, ki vidijo Sveto goro od doma, radi pogledajo proti tej prekrasni višini z velikimi zgradbami ter mogočno cerkvijo. Pa tudi tujec v Gorici postane pozoren na 682 metrov visok skalni greben med hriboma Sabotinom in Škabrijelom.

PRIKAZEN NA GORI

Brez dvoma bo vsak, ki se bo podal na to višino nemalo presenečen, ko bo zagledal sedanjo moderno cerkev v baročnem slogu ter razsežen samostan, ki sta bila sezidana leta 1927 iz belega nabrežinskega kamna. Cerkev, ki je posvečena Materi božji, je dobro ohranjena in vzdrževana, samostan in »hospic« za romarje in bolnike pa sta močno poškodovana in počasi toda zanesljivo razpadata.

In kaj je navdušilo okoliški živelj, da je na tem osamelem grebenu pozidal tako veliko in bogato opremljeno cerkev? Že nepoučeni bo takoj posumil, da gradnji ni botrovalo naključje, temveč so se morali davno tega na Skalnici dogajati čudni in skrivnostni dogodki.

Še danes med okoličani živi izročilo, da je bila cerkev Matere božje na Skalnici zgrajena »po milosti božji« in da je gradnjo zaukazala svetnica Marija. Stara legenda, znana tudi med bližnjimi in daljnimi sosedi Svete gore, ki je zadobila novo ime bržkone šele po čudežnem dogodku, namreč navaja, da je nekega jutra revna a bogaboječa pastirica Uršula Ferligoj iz Grgarja na Skalnici pasla drobnico. Nenadoma pa zagleda prav na vrhu gore med belim skalovjem lepo žensko. Urška se je nenavadne prikazni sicer sprva ustrašila, ko pa je uvidela, da je neznana žena prijazna in da ji z obraza sije nepojmljiva milina, je zbrala pogum in se ji približala.

»Povej ljudem, naj mi tukaj sezidajo dom in me prihajajo prosit milosti,« je Urški ukazala neznana žena, potem pa že čez nekaj trenutkov izginila, kot bi

Pozlačena lesena soha Matere božje, ki naj bi po izročilu stala še v prvotni leseni kapelici na Skalnici.

se razblinila v toplem poletnem zraku. In šele tedaj je, kakor navaja legenda, grgarska pastirica spoznala, da se ji je na Skalnici prikazala Mati božja. Tedaj se je pisalo leto 1539.

RAZODETJE NAMENJENO LE URŠULI

Legenda zatrjuje, da je bila nenavadna prikazen na Skalnici posebno razodetje pastirici Urški. Namenjeno pa je bilo le njej, vsi drugi pa so morali soditi o »čudežnem dogodku« samo po dejstvih. In če bi razčlenili pripoved starodavnega legendarnega izročila, ki je še vedno živo med tamkajšnjimi ljudmi, bi lahko zaključili, da se je prikazen prikazala le grgarski pastirici in nihče drug ni bil ne prej in ne kasneje deležen te »milosti«. Gre torej za skoraj povsem enako legendarno izročilo, ki ga srečamo v Lourdesu na Francoskem. Tudi tam se je v votlini prikazala devica Marija le Bernardki in nihče drug je ni mogel ne videti in ne slišati. In tako, kakor je morala lourdeška Bernardka prestati mučeniške preizkušnje cerkvenih komisij in nejevero soseske, se je tudi grgarska

pastirica Uršula Ferligoj soočila z velikimi težavami, ko je skušala uresničiti zapoved svetnice.

Legenda namreč navaja, da je Urška, ki je nagovarjala ljudi, naj na Skalnici pozidajo Marijino cerkev, češ da je to božja volja, morala stopiti pred sodnike cerkvene in tudi posvetne gosposke in prestati prenekatera mučenja. Goriški grofje, ki so se bali množičnega upora podložnega ljudstva, so Uršulo Ferligoj vrgli v ječo starega solkanskega gradu, iz katere pa je bila čudežno rešena.

Še ohranjene pripovedi navajajo, da je Mati božja poslala Urški na pomoč angela, drugi pa spet zatrjujejo, da je mučenico rešila iz zapore Marija sama. Ohranjene pa so tudi govorice, da je neka nepojmljiva sila razklenila jetničine okove, odprla vrata celice in jo varno vodila iz gradu na svobodo.

OBLASTNIKI DOVOLIJO ZIDAVO

Legenda nadalje navaja, da je bila »čudežna« rešitev Urške iz grajske ječe vendarle očitni dokaz, da so pastirici naklonjene nadnaravne sile. Četudi morda nerada, je morala tako cerkvena kot posvetna gosposka popustiti pod pritiskom dejstev, in pristala na zidavo cerkve.

Zapustimo torej izročilo legende in se vrnimo na zgodovinska tla. Viri namreč navajajo, da so ljudje pričeli trumoma prihajati na Skalnico, ki se jo je vse bolj pričelo prijemati ime Sveta gora, in vroče molilo k Mariji. Izročilo navaja, da so se na Sveti gori pričeli dogajati »čudeži«. Hromi so shodili, slepi spregledali . . .

Sprva so ljudje na Sveti gori postavili le preprosto leseno kapelo, v katero so postavili lesen pozlačen Marijin kip. In ker se je končno tudi oblast odločila za zidavo Marijinega svetišča na Skalnici in kakor navajajo zgodovinski viri, leta 1541 začeli z gradnjo.

Težko delo pa je seveda padlo na ramena kmečkega ljudstva, a to je navdušeno in z ljubeznijo zidalo veliko in lepo cerkev na vrhu strme in visoke Skalnice. Še je danes ohranjeno v izročilu preprostega ljudstva, kakšne nečloveške napore so morali premagovati graditelji. Mnogo jih je menda po-

mrlo, ko so vlekli na višno težke kamenite klesance in pravijo, da je ob gradnji poginilo tudi veliko volov in krav, ki so vlačili skalovje v strmino. Mnogi kmetje so tako odnašali domov le kože svoje živine in jarme. Tu pa seveda naletimo na vzporednico ljudskih pripovedi, ki se čestokrat pojavljajo v slovenskem prostoru.

Cerkev na Skalnici je bila tako dograjena in posvečena leta 1544. Sprva so jo oskrbovali solkanski župniki, leta 1565 pa so jo prevzeli frančiškani, izgnanci iz Bosne, ki so ob cerkvi prizidali samostan in uredili »hospic« za romarje in bolnike.

PORUŠENJE CERKVE NA SVETI GORI

Kakor mnogo slovenskih cerkva in samostanov je tudi ponosno romarsko Marijino cerkev na Sveti gori doletela zla usoda. Prosvetljeni avstrijski cesar Jožef II. je namreč leta 1786 zatrl tudi svetogorsko božjo pot in ukazal cerkev porušiti. Podobo Matere božje, ki jo je kot votivno podobo ob posvetitvi cerkve podaril Sveti gori oglejski patriarh Marino Grimani in je najbrž delo benečanske šole, najverjetneje slikarja Palma starejšega, pa so odnesli v solkansko župnijsko cerkev. Tedaj so rešili druge cerkvene dragocenosti, med njimi tudi prvotni Marijin kip, ki predstavlja svetnico, kot naj bi se po tradiciji prikazala pastirici Uršuli.

Vendar pa so po smrti cesarja Jožefa II. verni ljudje iz Solkana in Gorice izprosili od dunajske vlade, da so smeli svetogorsko cerkev obnoviti. Tedaj so na pročelje obnovljene cerkve vzi-

dali kamenito ploščo z latinskim napisom: Stojim na gori kakor prej. V cerkvi pa so ponovno namestili tudi oltarno podobo.

Svetogorski cerkvi usoda ni bila naklonjena. V prvi svetovni vojni je po Sveti gori tolklo vseh enajst ofenziv soške fronte. Ljudje so sicer pravočasno rešili cerkvene dragocenosti, topovsko obstreljevanje pa je Sveto goro razdejalo v kup ruševin.

Šele po prvi vojni so po načrtu arhitekta Maksa Fabianija leta 1922 na Sveti gori najprej sezidali zasilno cerkev in samostan, iz Gorice pa pripeljali Marijino svetogorsko podobo. Sedanja cerkev pa so sezidali med leti 1924 do 1928 po načrtih arhitekta Silvana Bariča iz Trsta. Iz razvalin so izkopal tudi kamenito ploščo z latinskim napisom: Stojim na gori kakor prej, in jo vzdali v pročelje nove cerkve.

KAKŠNA JE RESNICA?

Ni dvoma, da gre pri omenjeni legendi, kako se je pastirici Uršuli na Skalnici prikazala Mati božja, za značilen primer tako imenovanega marianskega kulta, ki je bil močno razširjen tudi v slovenskem prostoru. V svetu je gotovo najbolj znan primer marianskega kulta že omenjeni »čudež« v Lourdesu, zelo močno pa je bilo to čaščenje tudi v Sloveniji, saj je svetnici Mariji menda v slovenskem prostoru posvečenih prek dvesto cerkva.

Še zanimivejši pa je zgodovinski podatek, da je na Skalnici oziroma Sveti gori stala cerkev že v 14. stoletju. Od te starodavne prednice pa se je ohranila samo darilna listina in kamenita plošča z vklesanimi ornamentami in moli-

tvijo, ki so jo odkrili ob kopanju temeljev za gradnjo cerkve leta 1541.

In zakaj je ta podatek še posebno zanimiv? Predvsem zato, ker ruši izročilo pobožne legende o videnju grgarske pastirice Uršule. Legenda namreč navaja, da se je Uršuli Ferligoj šele leta 1539 na Skalnici prikazala Marija in ukazala zidavo cerkve. Po tem izročilu seveda lahko zaključimo, da je bila cerkev dograjena leta 1544 prvotna na Sveti gori in da pred njo na tistem mestu ni stala starejša gradnja. Zgodovinski viri pa seveda menijo drugače, saj prvo gradnjo postavljajo že v 14. stoletje.

Upravičeno torej smatramo, da je pobožna legenda mlajša od gradnje prve cerkvice na Sveti gori. Ker pa o prvotni gradnji pravzaprav ne vemo ničesar, tudi ne moremo sklepati o tem, da bi že cerkvice iz 14. stoletja ali morda celo njeno še starejšo prednico pogojeval podoben ali morda celo povsem enak »čudežni dogodek«.

PREGOVORI IN REKI NA SLOVENSKEM

Vednosti ne zajemamo
s korcem.

Bo že moja koza mleko
imela.

Bo vrnil, kakor mačka
salu.

Če hočeš prijatelja
izgubiti, mu moraš
denarja posoditi.

Dal bi mu oko iz glave.

Domače perilo naj se
doma pere.

Dvakrat zine, trikrat laže.

Kdor laž govori, vso vero
izgubi.

Kdor preveč obljublja,
zaupanje izgublja.

Kdor preveč zaupa,
večkrat obupa.

Kogar se bojiš, tega ne
ljubiš.

Ne verjame, dokler ne
objame.

En sam vol ne more
delati.

Sedanja baročna cerkev na Sveti gori so dogradili šele po prvi svetovni vojni. Ob tem pa se vprašamo, če ni bila morda njena davna prednica še starejša, kot jo omenja najdena kamenita plošča in darilvena listina.

Lepote slovenskih vasi

Videm ob Ščavnici

Vas Videm ob Ščavnici, oddaljena 14 kilometrov od Gornje Radgone in 21 od Ljutomera, izstopa med drugimi slovenskimi vasmi zaradi nenavadne dejavnosti, ki jo je pomagala razviti Merica Kreft. Ivan Kreft pa je v veliki meri prispeval k temu, da je Videm ob Ščavnici dolgo veljal za eno najbolj naprednih slovenskih vasi.

»Prva javna pralnica je začela delovati v Vidmu 1956. leta. Najprej smo imeli le en pralni stroj, ki ga je dala Hidromontaža. Kmečke žene je bilo treba še poprej pridobiti za pranje s strojem.« je dejala Marica Kreft. In nadaljevala: »Kakih 40 žensk je prišlo gledat to. Ko je bilo perilo oprano, so vse rekly: pere že, ampak ne hudo umazano perilo. Pa sem vzela najbolj umazano haljo in jo dala v stroj. Seke, ko je bila ta lepo oprana, so verjele očem in potem rade volje hodile prav

v javno pralnico. Toliko jih je bilo, da smo morali napraviti vrstni red. Javna pralnica je delovala v Vidmu nekako do leta 1978, ko so malodane že povsod doma imeli pralni stroj.«

Podobno akcijo kot za javno pralnico, so v Vidmu ob Ščavnici izpeljali tudi za uporabo zamrzovalne skrinje. Demonstracija je uspela in kmalu so vsi od blizu in daleč nosili v zamrzovalnik svoja živila. V vasi je dolgo delovala tudi javna kopalnica.

»Imeli smo osem tušev in dve banji ter kabine s štirimi tuši in dvema banjama. Ob petkih ali sobotah je bilo obvezno šolsko kopanje (takrat po hišah še niso imeli povsod kopalnic), popoldne pa so prihajali vaščani. Vaško kopalnico smo odprli 1957. leta in zaprli kot ostalo 1978. leta. Nekaj prej je prenehala z delom tudi vaška pekarna.«

Leta 1955 so v vasi dobili električno peč za peko kruha. Prišel je pek iz Ljubljane in presodil, da peč ne dela. Potem so se ojunale Videmčanke in same nekaj časa pekle kruh na isti peči. Nazadnje so le našle peka, ki je ob pogledu na peč in na kruh dejal:

peč že dobro peče, samo peki so bolj surovi. Že prvo peko je dobro opravil in potem vsak dan spekel okrog 500 kilogramov kruha.

»To so bili časi. Imenitno smo se imeli v vasi. Vse je bilo blizu, pralnica, kopalnica, zamrzovalnica in tja ljudje niso prihajali samo zato, da bi kaj oprali, shranili, se skopali, stuširali. Tam so se srečevali, poklepetali, Zdaj je ritem življenja drugačen, čas priganja nas vse. Vsaka hiša ima že kopalnico, zamrzovalno skrinjo, pralni stroj, kruh pa nam vozijo od drugod.«

Marica Kreft je nazadnje omenila še Gubčev dom – dom društva kmečkih fantov in deklet, ki je lani proslavljalo svojih 60 let. Dom so zgradili 1939. leta. V njem je trenutno postavljena majhna razstava plastik, ki so jih naredili udeleženci videmske kiparske kolonije »Od Gubca do Lacka«. Te so se vrstile v Vidmu ob Ščavnici nekaj let zapored, zato je v vasi videti tudi več lesenih skulptur.

Utrinki o materinščini

Strah, da nam bodo odvzeli stvari, ki jih zelo ljubimo in spoštujemo, nas pripravi do tega, da smo nanje bolj pozorni in se jih oklepamo z večjo silo. Z rastjo nevarnosti izgube, raste strah, nezaupanje, odpor, napetost, nestrpnost. Vse te nevrline sem že kot otrok občutila v osnovni šoli.

Na Primorskem po prvi svetovni vojni je naraščal pritisk na Slovence. Prva stopnica k potujčevanju smo bili prav mi, otroci-osnovnošolci. Odvzeli so nam slovenske učitelje in jih nadomestili z italijanskimi, vendar ne z navadnimi italijanskimi. Moral ali morala je biti iz Calabrije ali Sicilije in vključen ali vključena v fašistično organizacijo. Za te učitelje smo bili ASINI (osli, OCHE (goske), STUPIDI (butci), ignoranti. To so bili učiteljevi izrazi, ki so vsako uro, vsak dan pouka zveneli v naših ušesih. Kako smo kot otroci to sprejeli?

Najprej nas je bolelo, čutili smo se ponižane. Nato smo začeli verjeti, da smo res »OSLI«, ker ne znamo italijansko, kot zna on ali ona. Ko pa je pela palica, se ovijal po nogah pas ali tekel po grlu bencin, ker smo vprašali sošolca za radirko po slovensko, je naraščal v nas ODPOR do teh »kulturonosilcev«.

Naš odpor se je kazal na različne načine. Nismo ubogali, kar nam je ukazala. Delali smo se, da ne razumemo, kaj hoče. Vztrajali smo trmasto tako dolgo, da je zgubila živce. Pobesnela je in besede asini, acche, ignoranti so se prelevile v rjovenje, ki je odmevalo po mali vasi. Kadar nas je zaprla do večera, je morala na večerjo in takrat nas je zaklenila v razred. Splezali smo na okna, po vejah prišli na jablano, ki je rastle ob zidu in od tu poskakali na tla. Včasih smo bili doma, še preden je ona povečerjala. Bolj drzni so pred pobegom napolnili vse črnilnike, tudi učiteljevega, tako da so si olajšali napete mehurje, kajti stranišče je bilo na dvorišču in ne v razredu.

Vsako jutro ali popoldan pred poukom smo morali zmoliti za kraljico Eleno (ženo italijanskega kralja in hči črnogorskega Vladike) in za kralja Emanuela III. Dučetu pa smo morali zapeti: »Duce tu sei la luce . . .« kar pomeni: Duče, ti si nam luč. Mi otroci slovenske matere, pa smo pesem malo spremenili in zapeli: »Duče ima glavo z buče . . .« In ko je vsa divja hotela vedeti, kaj pojemo, smo ji pojasnili, da pomeni isto kot Duce tu sei la luce, ampak v malenkostno spremenjeni verziji. Nekdo ji je moral prevesti našo verzijo in drugi dan smo bili vsi tepeni z ravnilom po členkih in konicah stisnjenih prstov. Težjega osumljenca pa je peljala na dvoriščno stranišče in mu potiskala glavo v straniščno luknjo. Dva tedna nismo peli Dučetu, molili smo le za kralja in kraljico. Tone Stančič pa je še nadaljeval s polnjenjem črnilnikov (danes bi se ne mogel maščevati na ta način, ker pišemo s kemičnimi pisali), kajti bil je skoro vsak dan zaprt za kako nacionalno pregreho.

Postavljala je po enega učenca pred ra-

zred, ki je moral vsakega zapisati, če ni držal roke za hrbet, če je šepetal ali kazal osle. Ona pa je medtem brala romane ali študirala za višjo stopnjo v svoji stroki. Dogovorili smo se, da ji bomo vsi nagajali in tako onemogočili njen načrt. Reditelj je že napisal imena vseh učencev in spodaj še njeno, ker se je začela dreti, naj bo že enkrat mir. Reditelju je nategnila ušesa, v nas pognala besedo asini, in nam pokazala vrata. Veselo smo šli domov, ker nas tako ali tako ni učila in mučno nam je bilo sedeti brez dela v klopeh. Starši pa so bili veseli, ker so nas porabili za delo na polju.

Tone je prevečkrat tvegala, da si polomi noge, ko je skakal skozi okno, zato smo na nek način prišli do ključa, ki je brezhibno odpiral razred in smo na tak način osvobodili Tončka, ki ga je včasih zaprla, tudi če ni bil »kriv«.

Vsi učenci, od prvošolčkov, pa do onih, ki so že skoraj končali šolsko obveznost, smo morali biti člani podmladka fašistične organizacije. Mlajši smo bili »Figli della lupa« (sinovi volkulje). Legenda pravi, da sta bila ustanovitelja Rima Romolo in Remo, katera sta odrasla v gozdu kot dojenčka, ki jih je preživljala volkulja s svojim mlekom. Starejši učenci pa so morali postati Balilla. To je izraz za dečka, »heroja«, ki si je upal v prvi svetovni vojni zalučati kamen v sovražnika avstrijskega vojaka, ki je korakal po italijanski zemlji. Te izraze je Mussolini privlekel iz zgodovinske ropotarnice ponovno na dan in z njimi »krasil« italijansko mladino in nas, ki smo bili takrat pod Italijo.

Moj oče nam ni mogel dati denarja za vstop v to organizacijo, saj ga ni imel niti, da bi nas obul. Dnevno me je vprašala, če sem prinesla 5 Lir za članarino. Vsakokrat

sem zmajala z glavo in vsakokrat me je nagnala domov. Nekoč pa se ji je zdelo, da je tega dovolj. Zaprla me je med dvojna vrata (imeli smo jih zaradi mraza, kajti na Artvižah je pozimi huda burja in nanaša sneg skozi najmanjšo špranjo, tudi okna smo imeli »doplih«). Tu me je pustila precej časa. Prostor je bil ozek in četudi sem bila suha, da so me klicali »mravlja«, sem vseeno težko dihala, kmalu mi je zmanjkalo kisika in mislila sem, da me bo konec. Ko je vendarle odprla notranja vrata, sem padla nezavestna na pod. Očetu je bilo zdaj dovolj. Prišel je nad njo, ona pa ga je prijavila karabinjerjem-policiji, da noče vključiti otrok v podmladek. Očeta so odpeljali v pripor v Materijo. Bali smo se zanj, pa se je le izvlekel, ko jim je povedal, da nima niti toliko, da bi nam kupil čevlje. Res! Mene je starejši brat (bilo nas je sedem živih) nosil na cucu baci to je na hrbtu v razred, ker sem imela le copate, ki mi jih je mama naredila iz krp. Po vasi pa je bilo več kot meter snega, ko pa je zapihal jug, je nastala zdrkalca (brozga). Takrat bi nam oče za 3 lire lahko kupil gumijaste škornje, ne pa da bi dajal za pristop k fašističnim organizacijam.

Že drugi dan po tem, kar se mi je zgodilo, je učiteljica dobila na kjuki razreda lep zabojček. Otroci, ki smo čakali, da sname paket in nam odpre vrata za v razred, smo se začudili: Kdo neki bi tej vrazji ženski podaril tak lep zabojček?! Bili smo ji nevoščljivi, le eden med nami se je na tiho smejal. Ko pa je na svoji pisalni mizi začela svečano odvijati darilo, se nas je že več hihitalo po razredu. Ko je popolnoma končala z odvijanjem, je zasmrdelo po vsem razredu, da smo si morali mašiti nos, ona pa je stekla za trenutek pred šolska vrata.

Ob koncu šolskega leta – prejeli smo spričevala (foto: Janez Zrnc)

V razredu pa je kljub smradu vladalo vesele razpoloženje in duh maščevanja. Čeprav nas je dalj časa zasliševala, ni nikdar zvedela, kdo je bil tako »dobrodušen«. Na Tončka pa smo postajali iz dneva v dan bolj ponosni.

Čeprav je bilo konec 1941. in v začetku 1942. leta partizanstvo znano le nekaterim ljudem v vasi, smo otroci kmalu zaslutili, da se dogaja nekaj skrivnostnega, velikega. Da nas bo to VELIKO, kateremu nisimo znali ne imena in ne pomena, nekako rešilo učiteljice, katero smo sovražili z vsem otroškim srcem.

Najstarejši v razredu je prišel na misel, da ji v imenu partizanov, ki jih je ona imenovala bandite, napiše pismo. V pismu je navedel: Če ne bo v kratkem zapustila vasi, jo bodo partizani oz. banditi ali rebeli, kot jih sama imenuje, prišli po njo in ne bo nikdar več videla sončne Calabrije. Pismo ni prišlo po pošti, ampak je bilo podtaknjeno pod vrata. V istem času smo šli na odpad v Vrtačo. Nabrali smo stare kose, vile, motike, posodo, nočne posode in vso to kramo pretaknili na dolgo preklo. Bilo je v nedeljo popoldne, ko smo vse to potisnili v koprive za šolskim vrtom.

V ponedeljek je prišla kasneje v šolo kot ponavadi in s seboj je prinesla velik kovček. Rekla nam je, da nas ne bo več učila. »Uspelo nam je!« smo si mislili. Skušala je nadaljevati s poslovilnim govorom, toda nihče je ni poslušal. Bili smo srečni in to smo izražali z glasnim smehom in razposajenostjo. Pograbila je kovček in zapustila razred. Sledili smo ji. Zvlekli iz kopriv preklo. Na vsakem koncu sta jo nosila učenca, vsi ostali, mali in veliki, pa smo nabijali po tej šari. S takim koncertom smo jo spremljali skoraj do naslednje vasi Gradišice. Tu se je ustavila, da počije, mi pa smo ji zakričali asina, acca, štipida! In se vrnili domov.

Od tistega dne v vasi Artviže ni bilo več italijanske šole.

Aktivistke so ilegalno poučevale slovenščino po senikih in v skrivnih prostorih vse do konca vojne 1945. Jaz sem imela večjo srečo. Ko so našo vas 1943. požgali, smo šli v vas Mrše. Otroci iz te vasi smo hodili v slovensko šolo, ki jo je vodil in ustanovil čudovit človek, župnik Victor Brce. Dolga leta je maševal v Slivju, njegova zasluga je tudi, da je to cerkev poslikal umetnik Tone Kralj in je celotna cerkev velik spomenik tega velikega slikarja. Gospodu Bercetu se moram zahvaliti za prve slovenske črke in besede in za človečanski odnos do nas otrok.

Klical nas je po imenih in nas ni obkldal z vzdevki, ki smo jih poslušali vsa dolga leta pod italijansko okupacijo. Poleg učenca materinega jezika, pa je prav njegova zasluga, da je ostal marsikateri oče in celotna družina živa in da so bile vasi obvarovane pred požigom fašistov.

Kaj me je spodbudilo, da sem to napisala? Pred kratkim sem obiskala moj rojstni kraj in kot bi se nekaj utrnilo, je moja misel zaplavala v preteklost. Poleg tega pa še obisk v Trstu in spoznanje, da je tam sedaj drugače (čeprav je pod Italijo). Vsililo se mi je vprašanje: »Od kod nevarnost,

da se bo slovenski jezik »porušil«? Iz Italije gotovo ne. Nevarnost tiči v malomarnosti samega slovenskega naroda in v idejah nekaterih, ki želijo asimilirati jugoslovan-ske jezike.

Odnosi med Slovenci na tej in oni strani meje so čisto drugačni, kot so bili takrat, ko sem hodila v šolo. Ljudje se spoštujejo, kupčujejo med seboj. Moji sorodniki gredo na »party« v Trst k prijateljem. Iz Trsta pridejo k njim in se pozabavajo. Smeh in šale se širijo po hiši v obeh jezikih. Kot nam je napisala profesorica iz Nove Gorice, Sonja Caharija, imajo slovenski učenci na italijanski strani po osem ur slovenščine na teden, medtem ko imajo naši učenci v Sloveniji – v naravoslovno usmerjeni šoli le tri ure slovenščine, na kmetijski pa dve uri. Žalostno!

Seveda se najdejo tudi v Italiji taki, ki gojijo mržnjo do vsega, kar ne diši po nekdanjem načinu nadvlade. So pa v manjšini. Imela sem vtis, da je meja med Italijo in Slovenijo samo za politike. Ljudje je ne priznavajo. V njihovih srcih je že davno izginila. Nanjo pomislijo le tedaj, ko carinik reče – pasoš. Našim ljudem pomagajo trgovci z italijanske strani (seveda imajo pri tem tudi korist). Preskrbijo jim stvari, ki jih v Sloveniji ne dobijo. Na primer: s sinom sva iskala po vsej Sloveniji in v Zagrebu baterijo za kombi. Nisva je našla. Šla sva samo pet minut čez mejo, baterija je že bila v avtu, tako sva lahko nadaljevala s potovanjem po lepi slovenski deželi, kjer sva slišala in so nama postregli ljudje, ki govorijo srbsko-hrvatsko ali hrvatsko srbsko. Redko sva naletela na slovenskega postrežnika. »Jezik se posuši, če ne miga.« Prav ima profesorica Sonja Caharija! Moja grenka otroška izkušnja mi dokazuje, da si vsak otrok zavestno ali podzavestno želi, da bi se znal lepo izraziti v materinem jeziku. Če to zamudi v mladostnih letih, se mu pozna invalidnost izražanja. Kako bo nekoč ta otrok govoril na delu, na sestanku, če je imel v svojem šolanju le dve uri materinščine tedensko in ko je zapustil šolo, je vse naokrog slišal vse prej kot jezik svoje matere.

Grenka otroška izkušnja mi tudi potrjuje izrek »sila rodi silo«. Dokler človek čuti nevarnost, da mu bo nekdo odvzel tisto, kar mu je najdražje, se bo tega trdno oklepal in se otepaval vsakogar, ki ga poskuša razlastiti. Ljudstvo, ki ni ogroženo, bo miroljubno živelo v sožitju in ne bo poudarjalo sebe. Če človek brani svoje, dela to zaradi samoohranitve in ne zaradi prenapete nacionalnosti.

Drugače je, če gremo na tuja tla, v kraj, kjer ne govorijo našega jezika, takrat pa smo mi le gostje in ne domačini. Jedli bomo, kar nam bo gostitelj skuhal in ne bomo ukazovali mi in si kuhali na njegovem štedilniku. Živim v Avstraliji, zato je bil prvi pogoj, da sem dobila službo, znanje jezika, ki ga tu govore.

Nadaljevanje s str. 1

njegovih življenjskih uspeh in uspeh in pridiga se konča z mislijo Martina Clusiusa, ki jo je izrekel v nagovoru ob Trubarjevem grobu, pa hkrati velja tudi za Döttlingovo pridigo o Trubarju:

Z bogastvom Bog nas bo obdaril za tako vero v večnosti.

Döttlingova pesnitev je sad nemškega, luteranskega duha in stroge, reformirane misli. Pripovedovanje je stvarno, objektivno, skoraj hladno, čeprav je avtor pridigar ves čas na strani svojega junaka Primoža Trubarja. Ves čas ostaja vzvišen nad snovjo, nad zgodbo, samo njen pripovedovalec, zavzet je zanj predvsem toliko, kolikor mu ostaja koristna kot prilika, kot prispodoba, kot prizgled in spodbuda, kakor nalašč primeren za pridigo:

Slovenski Luter tako bodi za zmeraj nam sijajen zgled . . .

In resnično je Döttling prav to imenitno dosegel: njegova pridiga o Primožu Trubarju nas prepriča in pouči, da je bila njegova pot ne le prava, temveč tudi uspešna:

Bil je junaški spoznavalec, za božjo čast gorečnik strog, očetovski obdarovalec, ne teoretik pust in tog, bolj praktik, ki je storil dosti za vse kulture rast in dvig, utemeljitelj pismenosti, pisec in prevajalec knjig . . .
Ima zdaj Derendingen, Urach vsak svoj Trubarjev farni dom. Bog dal je, da v obeh kulturah ime njegovo večno bo.

S tem mi je bila kot prevajalcu in Slovencu vržena rokavica. Sprejel sem jo in se poskusil Walterju Döttlingu oddolžiti s prenosom njegove pridige v slovenščino. Kolikor mu nisem mogel povsod slediti v njegovi zadržanosti, me mogoče opravičuje malo drugačen odnos do Trubarja, bolj očetovskega skrbnika »ubogega ljudstva«, kakor je razviden iz Trubarjevih uvodov in izvirnih besedil, nekoliko pa mogoče tudi želja, da bi pesnitev prej ko mogoče izšla tudi v slovenščini. V tem me je razumela tudi Pomurska založba in Döttlingovo pesnitev izdala že sredi junija 1986 tudi v slovenščini.

Veliki voz

Začetno poglavje iz knjige Mihe Remca Veliki voz, ki jo je izdala letos založba Borec. Veliki voz je roman o otroštvu, odraščanju in deklitstvu.

Moj prvi jasni spomin, spomin povsem zase, daleč od strnjene verige spominov iz otroštva, je bil konj. Nekdo me je držal v naročju pri oknu, ko je žival zdrsnila v greznico in se začela pogrezati v rumenkasto zeleno godljo. Konj je na vso moč stegoval vrat, njegove bele oči so boljčale v prazno, trudil se je, da bi se izkopal iz gnojnice, pa se mu je vse bolj udiralo. Tedaj so prihiteli možje z vrvmi, vpili so, zavezali konju vrv okrog vratu in ga začeli vleči iz gnojnice. Mož z velikim črnim klobukom na glavi se je razkoračil, zavihatel bičevnik in začel udrihati po živali, ki je pri vsakem udarcu vzdrhtela in prešunljivo zarezgetala.

Čutila sem, da se dogaja nekaj hudega, nepojmljivega, in začela sem na ves glas jokati. Odnegli so me od okna, vendar sem še dolgo potem na vso moč ihtela, kakor da bi podzavestno občutila vso težo življenja, ki sem ga s tem trenutkom začela živeti.

Svet sem začela spoznavati šele pozneje. Strmela sem v vsakdanje predmete, ki so me obdajali in so se mi zdeli prava odkritja: občudovala sem mizo, pod katero sem se plazila, noge stolov, pisane šare na preprogi, vse je bilo zame novo. Zasteklena veranda me je med vsemi prostori v hiši najbolj privlačila. Skozi okna se mi je kazal veliki svet, poln pisanih barv in skrivnosti. Včasih se je zvečer tam zunaj prikazala velikanska, rdečkasta obla lune. Nepremično sem strmela vanjo in se čudila.

»Irena, to je luna,« se je tedaj oglašila mama.

»Lu-na, lu-na,« sem zlogovala in širila roke, da bi objela to žarečo stvar.

»Luna je božja, luna je zelo daleč,« je šepetala in potem prižgala luči na verandi.

Vse do nekega jutra, ko me je kuhala huda vročina, se ne spominjam maminega obraza. Tedaj pa se je sklonila k meni, mi pogladila mokre lase s čela in tiho rekla:

»Zahvaliva se bogu, Irena, ozdravela si.«

Glasno je molila, jaz pa sem skozi meglo strmela v njen obraz in zdi se mi, da sem šele tedaj spoznala svojo mamo: imela je gladko počesane, v kito nad tilnikom zvite lase, bled, nežen obraz, tanke ustnice, ki so žebrale molitev, in sinje, zelo sinje oči.

Druge ljudi sem gledala le od spodaj navzgor, zato niso imeli obrazov. Kadar sem se smukala okrog očeta, mi je zakrival pogled njegov veliki trebuh. Iz telovnika mu je visela zlata verižica, s katero sem se lahko igrala, kadar je sedel pri mizi. Nekega dne me je vzel na kolena in bila sem vsa presenečena nad njegovimi bleščočimi se, zlato uokvirjenimi naočniki, za katerimi so se skrivale čudno odmaknjene oči.

Pogostoma me je nosila v naročju sestra Ana, grda, suhljata deklica z izbuljenimi očmi, kakor da jo je venomer strah ali pa da vidi kaj nenavadnega. Brat Aleksander se ni zanimal zame, zato se tudi bolj spominjam šahovskih figur, s katerimi se je igral, kot njega samega.

Kmalu pa sem opazila nekaj zanimivega: imela sem dve mami. V zagato pa me to ni spravilo, saj sem hitro uganila, da je moja prava mama bolj suhljata in ima milejši glas kot teta Amalija, ki se je večkrat zadirala v kuhinji.

Vsi v hiši so imeli nekakšne opravke. Zjutraj, ko se je zdanilo, je prva vstala mama in tiho odšla v kuhinjo; za njo sta stekla sestra Ana in brat Aleksander, potem pa je iz svoje sobe prišel v kuhinjo še oče. Ropotala je posoda in glasno so govorili. Najprej sta s šolskima torbama v rokah odšla iz hiše Ana in Aleksander, za njima pa še oče, ki je pri hišnih vratih vedno bežno poljubil mamo. Teta Amalija je vstala zadnja, lepo se je napravila in odšla s prazno košaro ven, vrnila pa se je s polno sadja, jajc in zelenjave. Včasih je prinesla tudi žive kokoši in takrat je bil velik direndaj, saj je mama zapustila kuhinjo in tuji mene odpeljala, če sem bila tam. Čez čas, ko sem spet smela v kuhinjo, kokoši niso več prhutale in so ležale oskubljene v skledi.

Doumela sem, da je za vežnimi vrati z debelimi motnimi stekli veliki svet, kamor vsi odhajajo in se vračajo. Nekega dne, ko so bila samo priprta, me je radovednost potegnila iz hiše. Zlezla sem po kamnitih stopnicah na pot in se ozrla naokrog. Naša vila je osamljena stala ob široki cesti. Na drugi strani je bil drevored košatih kostanjev in še nekaj vil. V dalji sem zagledala rdeče strehe mestnih hiš, visok cerkveni stolp, s katerega je mogočno donel zvon, travnik za hišo, železniške

delavnice, kjer so puhale lokomotive, in obrise gričev na obzorju. Vsa zavegovana sem strmela v širjavo pred sabo, ko je prihitela mama in me odpeljala nazaj v hišo.

»Nikoli več ne smeš sama ven!« mi je zabičala. »Nikoli, zapomni si! Lahko bi te povozili.«

Od takrat so vrata vselej skrbno zapirali. Celo na vrt, ki je bil ograjen, in na dvorišče nisem smela sama. Še bolj so se odrasli bali, da bi prišla na teraso, odkoder je bil lep razgled na travnik in železniško progo in vlake, ki so vozili mimo.

Prvi sprehod, ki se ga spomnim, je bil zame pravo doživetje. Šli smo skozi mesto, kjer so stale velike hiše, kjer so po pločnikih hodili tuji ljudje in po cestah drdrali vozovi. Strmela sem v izložbe, temne veže, stare kamnite spomenike ob cerkvenem stolpu in nisem vedela, kam naj se ozrem. Ves čas sem stiskala mami roko in jo vpraševala, kaj je to, kaj ono.

Prišli smo iz mesta, hodili po širnih poljih in čez gričke, ki so se mi dozdevali gore, šli skozi senčen smrekov gozd in se naposled ustavili pri jezeru. Nikoli še nisem videla toliko vode; bila je zelenkasta in po njej so plule snežno bele ptice. Ob jezeru je stala velika lesena zgradba z izrezljanimi balkoni, okni in napuščem, ki se je ogledovala v gladini.

»Vidiš, pa smo prišli do Švicarije,« mi je povedala mama.

Pri lesenih mizah so sedeli ljudje; ženske z velikanskimi klobuki in možiki s slamniki, otroci so vreščali in psi so se podili, pod okroglo leseno uto pa je pravkar zaigrala godba, ki je preglašila ves živžav.

Oče je vzdigoval slamnik in pozdravljaj znanca, klanjali so se drug drugemu, neki bradač je poljubil mami roko in tam smo prisledli. Dobila sem pokalico, odrasli so pili vino in govorili, se smejali in poslušali godbo. Zmuznila sem se na travo in začela nabirati cvetlice; vsako posebej sem prinesla mami, misleč, da sem našla nekaj povsem novega.

Domov smo se vračali zvečer. Pot je bila zvita v temo in oče si me je posadil na rame. Gledala sem iskrece se zvezde, ki so migetale in potovale z nami. Potem sem zadremala.

Ti sprehodi so se ponavljali vsako

nedeljo, ker me niso več puščali doma. Spoznala sem, da je svet velik, tako velik, da je bil kar prevelik zame.

Nekega nedeljskega dopoldneva smo se sprehajali v parku pri Dravi. Gledala sem v deročo reko in zdelo se mi je, da je na drugem bregu sveta konec, tako daleč je bil.

Stala sem ob železni ograji, ko se mi je približal velik in debel možak, ves belo oblečen in s sprehajalno palico v rokah. Vzdignil me je v naročje in ustrašila sem se njegovega dvojnega podbradka, debelih ustnic in vodeno sivih oči, ki so votlo strmele vame. Našobila sem se za jok in mama je vstala s klopi in prišla bliže.

»Ne boj se, Irena,« me je hrabrila. »To je tvoj boter Jeremija.«

»Klanjam se, milostljiva,« je rekel z globokim glasom. »Deklič je zrastel.«

Spustil me je na tla, segel v žep in mi pomolil srebrn kovanec.

»Mar ni srčkan otročiček?« je vprašala botra, suhljata ženska, ki je tudi prišla k meni in me pobožala po laseh.

»Hm,« je zamrmral in požvižgal velikanskemu lovsckemu psu z ostudnim gobcem.

»Zahvali se botru za denar,« mi je prišepnila mama.

Odstopicala sem k njemu in tiho rekla:

»Hvala lepa . . .«

»Ah, da, prosim, prosim . . .« je bil v zadregi, kakor da se ne more spomniti, za kaj se mu zahvaljujem.

Spregovoril je še nekaj besed z očetom, nato pa je odšel in tudi pes je odtacal za njim.

»Čudak,« je rekel oče.

Ne vem, zakaj se mi je takrat zdelo, da pomeni čudak človeka, ki je doma na drugi strani reke.

Sprehodi so bili moja največja doživetja. Med tednom pa sem doma preiskovala hišo. Ogledala sem si očetovo sobo, kjer je vonjalo po tobaku, sprejemnico s črnim klavirjem v kotu, sobi, kjer sta spala brat in sestra, potem pa sem se spustila še po stopnicah navzdol: tam je bila drvarnica in temna klet. Pri teh raziskovanjih je zmeraj kdo prihitel za mano, me vlekel nazaj in se jezil. Ni mi šlo v glavo, kaj imajo starejši ljudje proti mojemu stikanju po hiši, ki je bilo tako zanimivo.

Posebej me je vlekelo po lesenih stopnicah na podstrešje, kamor mi je mama izrecno prepovedala hoditi. Kmalu sem uganila, da je nekdo zgoraj, nekdo ki ga še nikoli nisem videla. Teta Amalija je namreč vsak dan po teh stopnicah nosila obed in večkrat govorila, da mora k Oni, ali pa, da je Ona spet kaj razbila.

Radovedna sem bila, kdo je ta Ona, in nekega dne sem izrabila trenutek, ko je teta pustila priprta vrata na podstrešje, in smuknila po stopnicah navzgor. Pod streho je bilo temačno: le pramen svetlobe je uhajal skozi majhno lino in v mrakobi sem videla zaprašeno tramovje in staro šaro po kotih. Opazila sem tudi dvoje vrat in se previdno splazila k njim. Ena je bila priprta in skoznje sem pokukala v podstrešno kamro. Svetla je bila, majhna in čudno opremljena. Vse pohištvo je bilo črno: črna postelja, črn stol, črna omara in pri oknu je sedela črna oblečena Ona, starka, sklonjena nad mizo. Ni opazila, ko sem odprla vrata, ker je bila vsa zatopljena v preštevanje rjavkastih fižolov. Njeni koščeni prsti so jih vztrajno odbirali v kupčke. Približala sem se ji in jo tiho vprašala

»Kaj delaš, Ona?«

Sunkovito je vzdignila glavo; videla sem njen rumenkasti obraz, ves prepreden z gubami, in dvoje preplašenih temnih oči.

»Jezus, kdo pa si?« je vprašala s hripavim glasom.

Zdelo se mi je, da jo je strah, pa sem jo potolažila:

»Nič se ne boj, Ona, saj imaš svoje-ga angela varuha . . .«

Tako me je mama vedno tolažila, kadar sem se česa bala.

»Si morda moja Katica? Si prišla pome!« je zašepetala in me še vedno boječe opazovala.

»Ne, Irena sem. Kaj je pa to?« sem vprašala in premešala fižole na mizi.

»Usoda . . .«

»Kaj delaš z usodo?«

»Vprašujem jo. Počakaj, vprašala jo bom, če si Katica.«

Njeni prsti so hitro razdelili kupčke fižolov. Potem je žalostno vzdihnila:

»Nisi Katica. A vendar ostani pri meni. Boš?«

»Bom. Kaj pa delaš tu, Ona?«

»Čakam, otrok zlati.«

»Koga čakaš?« me je zanimalo.

V njenih očeh so se pokazale solze.

»Čakam Katico, da pride pome. Zakaj pa me kličeš Ona?«

»Saj si vendar Ona, ne?« sem se začudila.

»Ona, Ona . . .« je zašepetala, nato pa je začela hitreje dihati in oči so se ji zameglile. »Križ božji, ti to veš . . . Kdo ti je to povedal?«

»Sama sem uganila, da si Ona.«

Prijela me je za roko in hlastno vprašala:

»Kajne, da nisem nora?«

»Nisi nora. Ona si . . .«

Zaslišala sem, da nekdo teče po stopnicah. V kamro je planila mama vsa rdeča v obraz. Takšne je še nikoli

nisem videla: drhtela je, težko je dihal-a in lase je imela razkuštrane.

»Tu si,« je zasoplo dejala in me odtrgala od One. Trdo mi je stisnila roko. »Kako si me prestrašila.«

»Marija,« se je tedaj oglasila starka, »je to tvoj otrok?«

»Moj, nona,« je odgovorila mama.

»Nisem vedela. Tvoj in Andrejev?«

»Seveda.«

»Poslušaj me, ta otrok več ve kot vi vsi skupaj . . .«

»Za božjo voljo, nona, ne začnite že spet!« se je razburila mama in me potegnila k vratom. »Ničesar ne ve.«

»Ve. Za vse grehe, ki so v rodovini.«

»Molčite! K svojim fižolom pojdite!« je jezno rekla mama, me povlekla iz kamre in zaloputnila vrata.

Pred vrati so čakali vsi po vrsti: Aleksander, Ana in teta Amalija. Gledali so me tako čudno, kakor da sem naredila nekaj zelo hudega.

Pripeljali so me v kuhinjo in tedaj je pozvonilo. Prišel je oče, ki mu je mama v veži nekaj polglasno pripovedovala. V kuhinjo je stopil s klobukom na glavi in me gledal izza naočnikov tako ostro, tako grozeče, da sem se začela zadenjsko umikati.

»Nikoli več ne smeš na podstrešje!« je kriknil in me udaril po licu. Zaskelilo me je. Bil je to prvi udarec, ki se ga spomnim. Najprej sem onemela, potem pa zajokala na vso moč, saj nisem razumela, zakaj sem bila kaznovana.

Tedaj so zaškripale stopnice na podstrešje in vsi so se ozrli k vratom, ki so se počasi odprla. Med podboji je stala Ona, oprta na grčavo palico. Oči so se ji svetlikale, ko je s povzdignjenim glasom spregovorila:

»Tepli ste tega otroka? Pa veste, da ta otrok ve, kaj sem zagrešila jaz in ti, Andrej, ti, da; ve, kakšen madež leži na rodbini Rožičev, in vse to bo nekoč tudi povedala, vsemu svetu bo povedala, kaj smo zagrešili pred bogom in skrili pred ljudmi . . . Vidim jo pri papeževi maši . . . Glorija, vse je zlato . . .«

Prijela se je za podboje in zdrknila bi bila na tla, če bi je oče ne bil prestregel.

»Mati, pojdite z mano,« je mirno rekel in jo previdno odpeljal v kamro.

V kuhinji so vsi zagatno molčali. Še vsa objokana sem se zatekla v mamino naročje. Prijetno mi je zadišalo po milu, in to me je pomirilo.

»Cleveland Slovenian Radio Club« praznuje 25-letnico

»Cleveland Slovenian Radio Club« je bil ustanovljen leta 1960 na pobudo Johna Pestotnika z namenom, da bi pomagal Tonyju Petkovšku pri njegovih radijskih oddajah. Skupina prostovoljcev in navdušencev je sodelovala pri organiziranju festivalnih plesnih prireditev, »polka parties« ob vsakoletnem Zahvalnem dnevu (Thanksgiving Day), ki jih obiskujejo udeleženci od vzhodne do zahodne obale ZDA. Radijski program se pridružuje sponzorjem poslovnega odbora, ki gmotno podpira različne organizacije.

Poleg radijskega programa so člani radijskega kluba ustanovili tudi mlado, »teen-aged« Polka Band of Tomorrow. Člani radijske skupine so pomagali lani pri organizaciji proslave ob 70-letnici »kralja polk« Franka Yan-kovica. Ob tej priložnosti nam je Toni Petkovšek povedal: »Pred petindvajsetimi leti sem začel pri oddaji kot mlad fant, ker je vladalo veliko zanimanje clevelanskih Slovencev za glasbo in dnevne novice, in želi samo lep uspeh.

Današnji program poteka najprej s poslovnega vidika, podpirajo nas različna združenja in organizacije, za katere objavljamo novice in vesti. Cleveland Slovenian Radio Club, katerega predsednik je John Pestotnik, je v 25 letih zbral na tisoče in tisoče dolarjev za dobrodelne namene. Toni je prav tako eden glavnih pobudnikov za ustanovitev združenja slovenskih društev z območja Clevelanda (United Slovenian Society of Greater Cleveland).

»Naši poslušalci se oglašajo po telefonu, pišejo nam, predlagajo in sodelujejo na različne načine. Intrvujji, glasba, dnevne novice in obvestila zajemajo največji del sporeda. Med drugimi je veliko zanimanje za slovenske jedi, za kar skrbi Alice Kuhar. Z našo pomočjo sta izšle že dve kuharski knjigi.«

Nedeljski program slišijo v Ohio, Pennsilvaniji in Michiganu.

Med tednom pa je odaja bolj lokalnega značaja, obsega območje Clevelanda. Naših oddaj pa ne poslušajo le Slovenci, pač pa tudi druge narodnosti, saj predvajamo glasbo, ki nima zgolj slovenskega, pač pa vseameriški značaj. Sprva smo imeli oddaje, kjer smo več govorili v slovenščini, danes pa prevladuje angleščina, ker ljudje vse manj govorijo slovensko, zlasti četr-

Toni Petkovšek med obiskom na Matici

ta generacija, mi pa moramo imeti širok krog poslušalcev.

Vsakodnevni enourni program zajema polovico glasbe, ostalo so že našteje sestavine. V intervjujih radi predstavljamo znamenite osebnosti našega porekla iz poslovnega in javnega življenja, politike, znane orkestre. Za okoli 50 do 60 organizacij sporočamo najvažnejše vesti.

POVEZAVA S SLOVENIJO JE USPEŠNA

Slovenci v Clevelandu so zelo aktivni in se živo zanimajo za dogodke v domovini. Od Radia Ljubljana prejemo zvočna pisma, tekoče vesti in novo glasbo. Poleg programa, ki poteka v angleškem jeziku, je namenjen določen čas izključno slovenščini, ki vključuje vesti o dogodkih v Sloveniji, v zvezi s Slovensko izseljensko matico in revijo Rodna gruda. Objavljamo tudi gradivo iz ameriških časopisov, kot so Prosveta, glasilo S.N.P.J., nadalje so na vrsti vesti potovalnih agencij in letalskih družb, kot je Kollander in JAT, da dobijo poslušalci predstavo o tem, kar se dogaja po svetu.

Za teh 25 let, ki so minila, bi dejal, da bi jih rad doživel v istem ustvarjalnem vzdušju še nadaljnjih 25, tako

polna in odzivna so bila pri naših poslušalcih.

Slovenski jezik je pri nas bolj redek gost, občasno objavljamo intervjuje s sogovorniki, ki govorijo slovensko, vesti iz RTV Ljubljane, tako je 90 odstotkov vseh oddaj v angleščini.

Toni Petkovšek ima tudi prodajalno z gramofonskimi ploščami, kasetami, spominki, voščilnicami, knjigami, ki jih dobijo kupci v TONY'S POLKA WILLAGE, kjer mladi glasbenik Joey Tomsick na harmoniki igra kupcem novo glasbo. Prodaja pa ni več taka, kot je bila pred desetimi ali petnajstimi leti. Nastali so mnogi klubi in organizacije, ki se ukvarjajo z zabavno glasbo in promocijami. Prodajamo harmonike 'frajtonarice' iz Mengša, ki so še vedno popularne, bratje Avseniki in Slaki pa so še vedno iskano 'blago'. Samo v Clevelandu je 35 slovenskih orkestror, ki igrajo po vzorcu polk, ter 12 kulturnih skupin, 12 harmonikarskih klubov (Button Accordion Clubs); ki vsi igrajo slovensko glasbo. Po vsej Ameriki pa jih je okoli 200! Zadnje čase mi delajo konkurenco pri prodaji harmonik iz Mengša Zupanove harmonike in iste iz Avstrije.

ČERNOBIL ZAVRL DOTOK AMERIŠKIH TURISTOV

Tony Petkovšek je znan biznismen tudi na področju turizma, saj je podpredsednik potovalne agencije Kollander World Travel, Inc. Po dogodkih v Sredozemlju in napadu na Libijo ter po tragediji v ruskem Černobilu so sredstva javnega obveščanja v Ameriki veliko pripomogla, da se je občutno zmanjšalo število ameriških turistov, ki so pripotovali v Evropo v letu 1986.

»To leto bo zabeleženo kot črno za ves evropski turizem. Kollander je imel okoli devet velikih tur, ki naj bi potekale po Evropi, a so bile odpovedane, kot je bila Zarja Singing Society v Clevelandu, Fontana Button Box v Kaliforniji, skupine iz Detroita, Milwaukeeja, Minnesote, Pitsburga, Chicaga itd. To stanje se bo gotovo popravilo to jesen, še bolj pa naslednje leto, ko bomo marsikaj nadoknadili. Najbolj boleče je bilo, da so večino teh tur odpovedali zadnji hip, po prvem maju letos,« pravi Toni.

Katera mesta v Evropi pa si Amerikanci najbolj želijo obiskati, kadar govorimo o etničnem turizmu, ki poteka v deželi nekdanjih prednikov? »Če sežemo nazaj, v leto 1972, smo dosegli rekord, saj smo naenkrat pripeljali v času piknika v Škofji Loki 1100 ljudi z različnimi čarterskimi poletji. Od 1972 do 1975 je bil največji razmah teh po-

tovanj v domovino. Letos je to število upadlo na 500, vendar jih bo zaradi prej omenjenih dogodkov mnogo manj. Lani je pripotovalo v poletnem času iz clevelandskega območja okoli 700 gostov.«

Toni Petkovšek, ki je dobil v obdobju 25 let številna priznanja in nagrade za svoje delo, se je lahko oprl na sode-

lavce, ki mu zvesto pomagajo: Alice Kuhar, Joey Tomisich (ki vodi kot dvajsetletni študent dva orkestra) in John Pestotnik, predsednik skupine prostovoljcev, ki je prispeval svoj levji delež.

Uredništvo Rodne grude želi ob tem jubileju vsem še mnogo uspešnih let!

Slovenski klub v Manitobi za rojake

Anton Babič, predsednik Slovenskega kluba v Manitobi, Kanada, je lahko upravičeno ponosen: s svojimi sodelavci je zbral 7000 kanadskih dolarjev za onkološki inštitut Kliničnega centra v Ljubljani. »Od hiše do hiše smo hodili ob večerih, sobotah in nedeljah, septembra, oktobra in novembra 1985. Sprva je bil z mano tajnik Janez Gornik, nato Ludvik Časar pa Branko Žnidaršič, naš blagajnik, enkrat Janez Čimpl. Če bi vedeli za to potrebo prej, bi zbrali še več. Ljudje so prispevali 5 pa tudi 150 dolarjev. Ček za 7000 dolarjev smo poslali v Toronto organizacijskemu odboru za to akcijo, ki jo je vodil Lojze Kocjančič. Veseli smo, da je akcija uspela in da bomo pomagali bolnim v domovini,« zatrjuje predsednik Babič, ki je že 29 let v klubu.

Članov kluba je okoli 100, imajo tudi šolo slovenskega dopolnilnega pouka, po dve uri ob sobotah. Sicer pa se ne ponašajo z večjimi aktivnostmi, starejši balinajo, igrajo karte, mladi igrajo ameriški nogomet, vendar se nočejo vključiti v slovenski klub in se raje drže zase ter so ustanovili svojo športno sekcijo.

Naši prostori so v zgradbi na osmih hektarjih zemljišča, imamo dvorano, kuhinjo in jedilnico. V poletnem času prirejamo piknike skoraj vsako nedeljo, pozimi pa je klub zaradi visokega snega in kurjave zaprt.

Zgradili smo tudi bazen za mladino, vendar ga moramo še usposobiti za uporabo.

Zelo bi rabili nekoga, ki bi kot strokovnjak poučeval slovenske otroke materin jezik. Nekoč je to prostovoljno delal Stane Galič, ki je po poklicu strugar in lastnik velike farme zajcev, 2500 jih goji, in jih prodaja bolnicam, univerzam, po trgovinah in je zelo uspešen. Ko so nastali spori, pa je na žalost prenehal s poučevanjem.

Možje jo mahnemo včasih na ribolov k potokom in na jezera. Prizade-

vam si, da bi mladi dobili speedway stezo za deške motorčke po našem gozdu, vendar ne moremo dobiti dovolj prostovoljcev, ki bi jo zgradili. Kulturnega življenja v tem klubu ni-

smo načrtno gojili. Prejemamo revije Rodno grudo, Našo ženo in časopise. Knjižnice nimamo, ker za njo ni pravega zanimanja.

V zadnjem času ljudje vse raje hodijo v cottages, na svoje zasebne vikende, in jih je težko organizirati za neko skupno klubsko dejavnost. Večkrat se moram razhuditi, ker nekateri Slovenci nočejo govoriti v svojem jeziku in jim rečem: »Po svojem jeziku hodite!«

Čuti se tudi, da so se ženske organizirale v svoji ligi, ki je bolj pod cerkvenim vplivom in podpira njihova prizadevanja, bilo bi dobro, ko bi strnili moči in skupno poživali vse dejavnosti.

Pri mojih prizadevanjih mi pridno pomaga podpredsednik Emil Mohorič, ki je bil med ustanovitelji kluba leta 1953.

Sam sem upokojen po 22 letih dela v tovarni. Leta 1956, ko sem šel na dopust iz Slovenije v Avstrijo, nisem vedel, da bo ta »dopust« trajal 30 let! Danes pišemo leto 1986 in moje romanje je zaključeno. Ženo, hčerko Brigito in hišo imam. Brigita odlično piše in bere slovenščino, bolje kot jaz,« je zaključil Anton Babič.

AVSTRIJA

Desetletnica nogometnega kluba Slavija 76

Nogometni klub Slavija-76 iz Dornbirna v Vorarlbergu v Avstriji je v maju slavil deseto obletnico obstoja in ob tej priložnosti je organiziral nogometni turnir, na katerem so sodelovale ekipe naših delavcev, ki so zaposleni v tujini, kot častni gostje pa so nas obiskali člani nogometnega kluba iz Dobrovnika v Prekmurju. Z gosti smo zaradi neugodnega vremena odigrali samo eno tekmo in v tej je zmagal NK Dobrovnik s 4:2.

To ni bilo samo nogometno srečanje, to je bilo srečanje prijateljstva, nogomet pa je bil samo povezava teh srečanj. Takšna srečanja so nam edina srčna vez z domovino.

Nogometni klub Slavija 76 je v soboto, 31. maja priredil ples v čast gostom iz domovine. Predsednik NK Slavija 76 Franc Gönter je pozdravil goste iz domovine ter ostale navzoče. S tem smo počastili tudi deseto obletnico obstoja.

Naj ob tem še omenimo, da je nogometnemu klubu iz Dobrovnika omogočila obisk pri nas v Avstriji skupščina občine Lendava.

*Nogometni klub Slavija 76
Dornbirn*

FRANCIJA

Srečanje pevskih zborov v Merlebachu

Slovensko pevsko društvo Jadran je 31. maja organiziralo drugo srečanje slovenskih izseljenskih pevskih zborov iz zahodne Evrope. Na srečanju so sodelovali štirje pevski zbori in sicer Slovensko pevsko društvo Zvon iz Heerlena na Nizozemskem, zbor Slovenskega delavskega društva (AT-SO) iz Aumetza, zbor Slomšek iz Belgije in naše pevsko društvo Jadran. Program je bil zelo bogat. Prisluhnilo smo lahko lepemu petju, obenem pa navezali stike z našimi ljudmi, ki živijo na tujem.

Ob koncu programa smo se zbrali na odru vsi pevci in skupaj zapeli pesem »Slovenec sem«. Publika je to pesem sprejela z navdušenjem in ploskanjem.

Za naše goste smo poskrbeli tudi s slovenskimi specialitetami, tako da so se pri nas gotovo prijetno počutili.

Ob tej priložnosti je prišel med nas tudi ansambel Brodniki iz Senovega. Kljub naporemu potovanju so slovenski muzikantje igrali brez oddiha. Zaigrali in zapeli so nam vrsto lepih slovenskih pesmi.

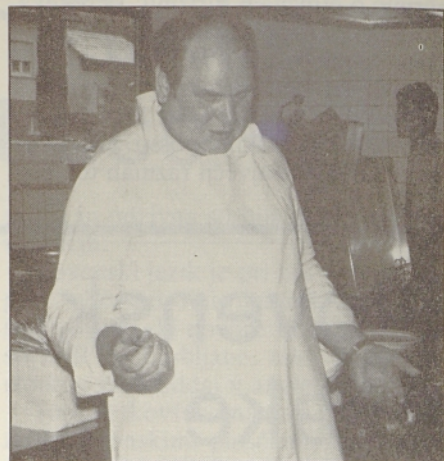
Zahvaljujemo se vsem zborom iz tujine in Francije, ki so se udeležili tega lepega srečanja, in seveda tudi ansamblu Brodniki, za katere upamo, da se bomo srečali še kdaj.

Lidija Sajovec, Freyming-Merlebach

ZR NEMČIJA

Kako delamo pri Triglavu v Reutlingenu

Slovenci, ki živimo v Reutlingenu v Baden-Württembergu, smo prinesli s seboj iz domovine kar precej slovenskih kulturnih navad. Domačini so nas le kratek čas gledali kot na običajne gostujoče delavce, že kmalu so spoznali, da smo Slovenci delavni in pridni ljudje, ki radi gojimo tudi svojo kulturo. Kmalu so nas začeli na naših prireditvah obiskovati tudi domačini, ki se med nami dobro počutijo. Domačini nas spoštujejo kot sodelavce, sosede in prijatelje.

Stane Vajda, ki pri Triglavu v Reutlingenu skrbi za kuhinjo.

Ob poskočnih vižah ansambla iz domovine se rado zavrti staro in mlado.

Društvo Triglav pripravi vsako leto več prireditev, kot je praznovanje dneva žena, piknike na znanem bregu Kalk Ofen, praznovanje dneva republike ipd. Društvo pogosto nameni dobiček teh prireditev v dobrodelne namene, zlasti za društvo invalidov.

V okviru društva deluje aktivna folklorna skupina, poleg tega pa imamo tudi vrsto športnih sekcij, ki se dobro uveljavljajo.

Za nas Slovence je značilno, da znamo podpreti dobro voljo z domačo kapljico in domačo kuhinjo. V reutlingenškem okolju kmalu ne bo nikogar, ki ne bi poznal naših pečenic z domačim kislim zeljem, kranjskih klobas ali čevapčičev. Vse to pripravljajo naš, zvesti član, samouki kuhar in mesar Stane Vajda, ki je vedno pripravljen sodelovati pri naših prireditvah. Z ženo sta letos praznovala srebrno poroko in ob tem jubileju jima želimo še mnogo srečnih skupnih let, sreče in zdravja in da nas bi še dolgo razvajala s svojimi dobrotami.

Po poletnem premoru in obiskih domovine se ponovno začnjenja naše društveno življenje.

Vlado Kodela

Sredi maja je v Gelsenkirchnu praznovala 96. rojstni dan najstarejša porurska Slovenska Frančiška Starc. Kljub visoki starosti je zadovoljivega zdravja in v prijetni družbi še vedno rada zapoje. Na praznovanju rojstnega dne je slavljeno s svojimi vižami razveselil tudi priljubljeni essenski godec Viktor (foto: Rudi Merljak).

ŠVICA

Slovo

Marica in Stanko Lorbek sta sta se v ožjem krogu poslovila od članov SD Soče. Za stalno se vračata v domovino. V Novem gradu sta si se zidala prijetno hišico, katero bosta sedaj, kot upokojenca, z veseljem uživala. To sta si prislužila z dvajsetletnim vestnim delom v tujini. Stanko je po poklicu tapiser, Marica pa je vseskozi premišljeno gosposinjila. Tako sta si lahko ob Rheni postavila tudi majhno hišico. Marsikatero prosto urico sta preživela v njej.

Ob ustanovitvi društva sta bila med prvimi člani. S svojo marljivostjo sta bila marsikomu za vzgled. Ni bilo prireditve, da ne bi kakorkoli pomagala pri pripravi in izvedbi. Člani društva ju bodo resnično pogrešali. Stanko je bil zadnja leta tudi gospodar v društvenih prostorih. Člani so jima poklonili v spomin na dolga leta, preživeta v tujini in za nesebično delo v društvu bakreno sliko Schaffhausna in diploma. Darila, da Sočane ne pozabita, so se vrstila drug za drugim.

Marica je skrbno pripravila hladno večerjo, katera je gostom po vročem in soparnem dnevu, šla še kako v slast. Po večerji so sledile še sladke dobrote iz Maričinega štedilnika. Kozarček vina tudi ni manjkal. Ob pristni slovenski kapljici je začela v društvenih prostorih odmevati slovenska pesem.

Slovo je bilo res ganljivo. Sočani ju ne bodo pozabili in, če jim bo le čas dopuščal, se bodo ustavili tudi v Novem gradu.

Spodobilo bi se, da na koncu rečemo: Srečno, Marica in Stanko, na novi življenjski – jesenski – poti!«

Barbara Turk-Smrekar

Marica in Stanko Lorbek

Sočin piknik

Začetek poletja so, kot vedno, Sočani proslavili s piknikom. Hoteli so čim prej pozabiti hladne zimsko-spomladanske dni. Na Pantli, dobro poznani izletniški točki blizu

Schaffhausna, so člani že navsezgodaj zakurili ogenj. Tako so bili zgodnji obiskovalci že prekrbljeni z jedačo. Opoldne je sonce že pokazalo svojo moč. Željni sonca so se mu nastavili, drugi pa so se hladili pod košatimi bukvami.

Ko je vročina malo ponehala, so se zbrali sredi livade otroci in se pomerili in skoku v daljavo, skakanju v vrečah in tekih.

Razpoloženje je bilo enkratno. Okoli 130 članov in 40 gostov je preseglo Sočine zmogljivosti. Pozno popoldne jim je že zmanjkovalo pleskavice. »Nič zato!« so dejali, »imamo še kotlete in pecivo iz pečic naših članic.« Za dobro voljo je s harmoniko poskrbel Pušnjakov Lojz.

Barbara Turk-Smrekar

ŠVEDSKA

Pri rojakih v Halmstadu

V začetku junija sem imel priliko, da sem obiskal naše rojake v Halmstadu na Švedskem. Vsak stik z našimi rojaki zunaj meja naše ožje domovine je dogodek, ki mu moramo dati večjo pozornost, kot pa to včasih počnemo.

Slovensko kulturno prosvetno društvo Ivan Cankar iz Halmstada na jugozahodni obali Švedske združuje v svojih vrstah okrog šestdeset Slovencev. Po naključju je največ teh Slovencev prav iz koroške regije, zato ni naključje, da je občina Ravne na Koroškem s tem društvom navezala tesnejše stike in podpisala z društvom listino o pobratenju. Društvo samo bo drugo leto praznovalo svoj prvi mali jubilej – desetletnico obstoja.

Mnogo je oblik sodelovanja, ki kljub precejšnji razdalji potekajo med društvom in raznimi institucijami v občini Ravne. Letoščni množični obisk, ki ga je organizirala kulturna skupnost Ravne, ko smo se na to dolgo pot podali s avtobusom, pa je rezultat poglobljenega sodelovanja. Kljub lepim uspehom smo na obeh straneh le začeli opazovati, da je potrebno storiti še mnogo več za boljše in predvsem uspešnejše sodelovanje. Potrebno je bilo najti dodatne oblike sodelovanja, kot so bile v navadi od danes in prav ljudje so tista najbolj čvrsta vez, ki lahko to sodelovanje naredi še bolj živo in čvrsto.

V avtobusu, ki nas je popeljal na to dolgo pot, smo bili predstavniki kulturne skupnosti, občinske zveze kulturnih organizacij in drugi. Ne smem pozabiti ansambla Šibovniki in člana koroškega kinokluba Prevalje. Ostalo so bili sorodniki svojcev na Švedskem, ki so prispevali za obisk svojih rojakov tudi finančna sredstva.

Prav sorodniki so takšno obliko sodelovanja s svojimi sorodniki zelo toplo pozdravili, saj si sami mnogo težje organizirajo takšen obisk.

Predolg zapis bi bil, če bi podrobneje opisoval, kaj smo doživeli na poti in pozneje med člani društva. Lahko pa zapišem, da so nam štirje dnevi, ki smo jih preživeli po domovih naših rojakov, minili kot en

sam veliki doživljaj, ki ga človek ne pozabi tako kmalu. Toliko topline in prisrčnosti je lahko človek deležen le med svojimi iskrenimi prijatelji.

Člane društva je resnično treba pohvaliti za zagnanost, ki jo izpričujejo na vsakem koraku. Brez te zagnanosti bi ne dosegali takšnih uspehov, kot jih dosegajo sedaj. Obnavljajo svoj sicer skromni dom, a videl sem, koliko jim ta lasten prostor pomeni. Edina slabost, ki sem jo opazil, je morebiti hiba vseh takšnih društev na tujem. Mladi, ki so se rodili v tujini, ki odraščajo med domačini, pač ne čutijo tiste navezanosti na svojo skupnost kot njihovi starši, ki v svojih srcih nosijo del slovenske zemlje. Zato je razumljivo, da jih težje pritegnejo v delo društva. Program dela pa jasno kaže, da so pravilno doumeli, da brez zaledja mladih, ki bodo morali počasi prevzemati nase funkcije v društvu, ne bo šlo. Zdravo razmišljanje in so si zastavili predvsem takšne oblike dela, ki bodo pritegnile mlade, da se bodo družili skupaj in govorili med seboj slovensko ter se srečevali s slovenskim kulturnim izročilom, ki jih bo povezovalo in v njih utrjevalo zavest, da pripadajo nekemu majhnemu a ponosnemu narodu nekje na jugu Evrope. Na pikniku, ki so ga pripravili v čast praznovanja meseca mladosti in so izkoristili naš obisk za to slovesnost, se je pokazalo, da imajo še veliko notranjih rezerv in da lahko pri svojem delu še napredujejo ter dosežejo še lepše rezultate.

Tudi sam razgovor z upravnim odborom društva je nakazal, da so tudi pri sodelovanju še mnoge neizkoriščene poti, ki se jih bomo v bodoče morali poslužiti.

Naj naštejem samo nekaj: izmenjava filmov z našim kinoklubom, dopisovanje otrok s šolami v občini, pošiljanje šolskih glasil in knjig za mlade, slovenska zabavna glasba, ki jo bodo poslušali mladi rojaki, in tudi takšni obiski, ki pač najbolj utrdijo vezi z domovino.

Odhajali smo z zavestjo, da je bil obisk obojestransko koristen in nam je pokazal, da je naš narod sposoben ohraniti in negovati svoj jezik in svoje kulturno izročilo.

Rojaki pa so dobili v teh štirih dneh dovolj zagotovil, da pri svojem delu niso osamljeni in da bo sodelovanje v bodoče potekalo še boljše.

Ali lahko kaj še bolj prepričljivo pove, kako žive in kaj nosijo skrito v svojih prsih ti ljudje v tujini, kot je to izrazila naša pesnica, rojakinja Marija Hriberšek iz Halmstada?

*Sem nas je pljusnilo življenje
kot školjke,
ko igra se z morjem orkan.
Na prou rojak je utrujen zaspal,
po naporih s poti se je komaj pobral.
Dobil je delo,
a kmalu ga je nekaj
gristi začelo.
To je hrepenenje!
Domovina . . .
Marsikaj v njej
je vredno spomina.
Se včasih zazdi, da je od
tega že tisoč let.*

Duh vrača
dan za dnem
nazaj se spet.
In če le moremo,
odidemo domov,
občutek sladke nas prevzame
in polet nas dvigne nov.

Rudi Mlinar

KANADA

Slovenski grafiki razstavljajo v Vancouvru v Kanadi

Po prihodu Nikole Jelinčiča za generalne konzula in po ustanovitvi Canadian Yugoslav Ethnic Committee, katerega predsednik je dr. Igor Mekjavič, je v Vancouvru opaziti prebujanje etnične kulturne zavesti pri naših tamkajšnjih izseljencih. Tako je julija letos v času EXPO 86 omenjena organizacija po zaslugi požrtvovalnega dela svojih članov, tako predsednika kot drugih (Dada Mešiča, vlade Petroviča in Petra Ljuljoviča), in njihovega prispevka Moderna galerija pripravila ob gmotni podpori Kulturne skupnosti Slovenije razstavo del slovenskih grafičnih likovnih ustvarjalcev. Izbor del je pripravil prof. Zoran Kržišnik, generalni sekretar Mednarodnega grafičnega bienala v Ljubljani, kar zagotavlja visoko kakovost razstave. Na razstavi v galeriji Robson Square Media Centre, ki je v strogem poslovnem središču Vancouvra, so razstavljena dela dvanajstih slovenskih grafikov, ki so stalni gosti na mednarodnih razstavah in grafičnih prireditvah (Jemec, Ciuha, Palčič, Logar, Boljka, Borčić, Jejčič, Jesih, Makuc, Lojze in Jože Spacal, Sefran).

Upajmo, da bo razstava s svojim odzivom pritegnila tudi zanimanje kulturnih krogov drugih kanadskih središč.

Breda Pretnar

ZDA

K svetlim ciljem

Predstavljam vam, dragi čitatelji, mlado, izredno talentirano in nadebudno pevko Heidi Skok, iz Paineswille, Ohio, ki je v ponos društvu št. 355 SNPJ in vsem ameriškimi Slovencem.

Komaj 17 pomladi šteje Heidi, pa že poje zahtevne arije in skladbe svetovnih mojstrov. Zvonko odmeva njen srebrno čisti glas na šolskih prireditvah, ko navdušeno zapoje ameriško himno. Lansko jesen jo je zapela za Cleveland Indians pred otvoritvijo »base ball« igre na mestnem stadionu pred 7 tisoč gledalci.

Njena največja želja je, da bi postala operna pevka. Rada bi nekoč nastopila na odru slovite Carnegie Hall. Heidi se zaveda, da je do tja še dolga in strma pot, a po tej poti že stopa z odločnimi koraki in z vso mladostno zagnanostjo.

Kot 9-letno dekletce je pričela s petjem in klavirjem, nato pa se je lotila učenja z 12. leti v Willoughby School of Fine Arts,

kjer še študira, obvlada pa tudi zahtevni instrument čelo.

Njen očka je znani sodnik Fred V. Skok v Lake County, mama Linda pa vodi sodno poročevalsko firmo. Glasbeni talent sta prepustila hčerkama, saj se tudi 10-letna Gretchen že uči petja in klavirja. Na svojo talentirano vnukinjo Heidi pa je še posebno ponosen stari očka Viktor Skok, po njem imata vnukinji pevski talent.

Svoje pevske sposobnosti in zmožnosti je mlada Heidi pokazala na svojem samostojnem koncertu 17. maja letos v veliki dvorani Morley Music Hall kolegija Lake Erie. Nad 500 navdušenih poslušalcev se nas je zbralo na njem. Heidi je bila čudovita: oblečena kot prava »primadonna« v belo svilen obleko, posuto s srebrnimi metulji; globok dekolte je krasil srebrni nakit. Njen prikupni obraz in lepi glas znata izražati čustva, ter vnesti v pesem veselje, žalost, milino, nemir, kakor pač zahteva besedilo.

Narava jo je obdarila z lepo postavo, njen obraz okrasila z ljubkostjo. Nadvse pa je lep njen kristalno čist lirični sopran. Z njim je zablestela ob vsaki točki. Spored je obsegal 15 zahtevnih pesmi in opernih arij, katere je pela v štirih jezikih.

Tri arije iz G. F. Handlove Rodelinde in Julija Cezarja ter arijo iz Puccinijeve La Boheme je pela v italijanščini; arijo iz Mozartove opere »Čarobna piščal« ter štiri pesmi Richarda Straussa v nemščini, pet ameriških ljudskih pesmi v priredbi Luigija Zaninellija v angleščini, in končno še arijo iz Bizetove opere »Carmen« v francoščini.

Mlado umetnico smo nagradili z burnim aplavzom, od navdušenja smo vsi vstali in ji s tem dali še posebno priznanje. Toda Heidi se mora videti in slišati, saj šele tako lahko dojameš njeno pevsko ustvarjanje na odru. Njen glašovni obseg je obširen, saj lahko poje tudi alt.

Slovenci smo res lahko ponosni, da imamo v naši sredi bodočo umetnico slovenskega rodu. Lahko si predstavljate kako ponosna sta bila njena roditelja. Do solz je bil ginjen njen stari očka Viktor Skok.

Njena dražestna sestrca, 10-letna Gretchen, ji je prinesla na oder krasen šopek vrtnic, za tem sta stopila na oder še

srečna očka in mamica, radostno objela hčerko in ji čestitala k uspehu. Heidi mlada učiteljica je še nas poslušalce povabila, da smo ji čestitali. Dobre pol ure je trajalo, da smo se zvrstili. To je bil krasen, nepozaben večer.

Mlada Heidi Skok trdno veruje v svoje umetniško poslanstvo in na tej poti jo bodo spremljale naše tople želje, da bo res nekoč lahko stopila na pot svoje velike vzornice, pevke Beverly Sills. Vrata konzervatorija so ji odprta. Vso srečo Heidi!

Tončka Simčič

Rektor ljubljanske Univerze obiskal Cleveland

Konec aprila je bil na uradnem obisku v Clevelandu rektor ljubljanske Univerze Edvarda Kardelja dr. Ivan Kristan. Čeprav je bil njegov obisk namenjen v prvi vrsti državni Univerzi v Clevelandu (Cleveland State University), kjer je skupaj s predsednikom dr. Walterjem Waetjenom podpisal listino o sodelovanju, je imel tudi vrsto srečanj in pogovorov z izseljenci, sprejel pa ga je tudi župan mesta George Voinovich, ki mu je kot uglednemu gostu izročil ključke Clevelanda.

Dr. Ivan Kristan je imel za širok krog izseljencev – med 70 poslušalci je bila tudi vrsta izseljencev drugih jugoslovanskih narodov – predavanje o ustavni ureditvi Jugoslavije in njenem povojnem razvoju. Pri-sostvoval je tudi koncertu najstarejšega pevskega zbora »Zarja«, ki praznuje to leto 70. obletnico, obiskal pa je tudi vrsto slovenskih kulturnih domov in ustanov, ki jih vodijo Američani slovenskega porekla.

Rektor ljubljanske Univerze je na pobudo sorodne ustanove v Pittsburghu obiskal tudi tamkajšnjo univerzo in se z njenimi predstavniki pogovarjal o možnem sodelovanju.

Na sprejemu, ki ga je v njegovo čast organiziral generalni konzul SFRJ v Clevelandu Ivo Vajgl, udeležilo pa se ga je okrog 100 predstavnikov jugoslovanskega izseljenstva in vrsta predstavnikov javnega in političnega življenja Clevelanda, pa se je s kratkim violinskim recitalom predstavil tudi Miha Pogačnik, ki že dobro desetletje živi v ZDA.

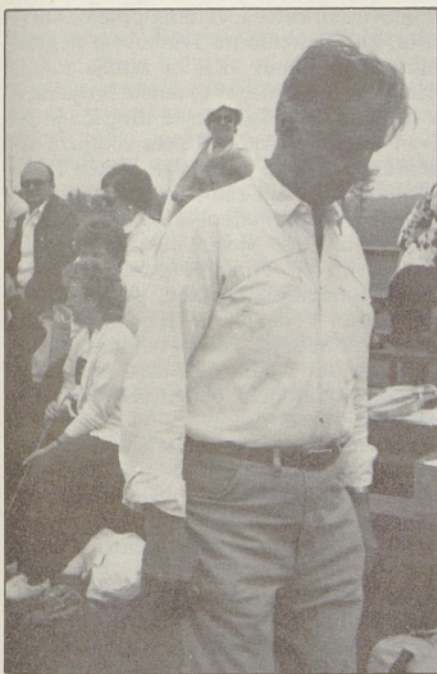

Ivo Vajgl, dr. Ivan Kristan in Miha Pogačnik poslušajo nagovor predsednika CSU dr. Waltera Waetjena (od leve proti desni)

Prvi majski nogometni turnir v Lorainu

Tekmovalcem in zbranim navijačem je bilo 25. maja še vreme naklonjeno. Prvi nogometni turnir v Lorainu blizu Clevelanda namreč ni bil samo športno srečanje, temveč predvsem tudi prijateljski stik med izseljenci raznih jugoslovanskih narodov. Gostitelji in organizatorji so bili tokrat izseljenci makedonske narodnosti, ki so v Lorainu zelo gosto naseljeni in njihovo nogometno moštvo je bilo eno izmed treh, ki so pomerili svoje moči na zelenem polju. Gostujoči ekipi pa sta bili tokrat moštvo množične slovenske organizacije United Slovenian society in pa »mešano« moštvo, v katerem so poleg Američanov tudi mladinci hrvaškega in srbskega porekla, trenira pa jih Istran po rodu, Vlado Hrelja.

Frank Gorjanc zaskrbljeno gleda v tla, vendar so se nogometaši United Slovenian Society dobro borili, tako da je na trenutke kazalo, da utegnejo biti zmagovalci turnirja.

Med navijači sta bila tudi znana izseljenca Mary in Jack Tomšič. Med njima je predsednica Slovenskega doma za ostarele Mary Shaver.

Slovenci so se v Lorainu pripeljali z avtobusom, da bi bodrili svoje fante.

Prvo mesto je zasedlo moštvo, ki ga vodi Vlado Hrelja in prejeli so pokal, ki ga je podelila RTV Ljubljana. Drugo mesto so si priborili nogometaši United Slovenian Society in pokal, ki ga je podelila Izseljenška matica Hrvaške, je sprejel prizadevni organizator Frank Gorjanc. Pokal za tretje mesto pa so dobili Makedonci, ki so za nogometaše in navijače pripravili tudi piknik z makedonskimi specialitetami, v kratkem programu pa je nastopila tudi njihova folklorna skupina.

Vsi so bili nad srečanjem, za katerega pravi, da je bilo prvo te vrste, navdušeni. Slovenci so povabili v goste Makedonce, ko bodo pripravili svoj tradicionalni piknik. Vsi skupaj pa so se domenili, da bo »Majski nogometni turnir« vsako leto in za prihodnje bodo povabili še več nogometnih ekip. Kot vse kaže, bo prihodnje leto organizator United Slovenian Society.

Umrla je Josephine Vogrin

Na Floridi, v mestu New Smyrna Beach, je 19. junija umrla znana slovenska rojakinja Josephine Vogrin, predsednica in ustanoviteljica Knjižnice slovenske dediščine (Slovenian Heritage Library). Rojena je bila 15. marca 1901 v Sloveniji. Vsa desetletja, ki jih je preživela v Zruženih državah Amerike, je bila včlanjena v slovenske podporne in kulturne organizacije in se je zavzemala za ohranitev kar največ tistega kulturnega bogastva in tradicij, ki so jih izseljenci prinesli s seboj v Novi svet. Slovenskim rojakom na Floridi je že pred leti podarila hišo, ki je postala svojstven slovenski kulturni dom in zbirališče slovenskih rojakov. Njeno delo nadaljujejo njeni potomci, saj je podpredsednica tega doma njena hčerka Olie J. Vogrin-Wright.

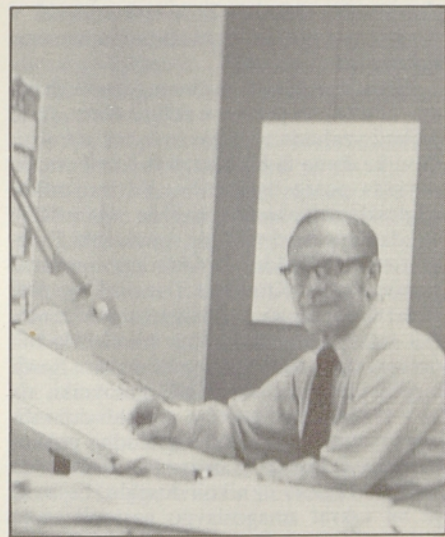
Josephine Vogrin je bila vse od začetka tudi zvesta naročnica naše revije, ki ji je pomenila tesno vez s staro domovino.

Spominski dan na slovenski sekciji pokopališča Woodlawn v Forest Parku, IL. Slovenska narodna podpora je rezervirala ta del pokopališča za svoje člane pred več kot pol stoletja in odtlej se na spominski dan (Memorial Day) vsako leto srečujejo tam slovenski rojaki in počastijo spomin na umrle.

Umrl je Leo Vider

Leo VIDER iz Clarendon Hillsa, IL., nadarjen tehnični risar, je letos spomladi umrl pri svoji materi po hudem trpljenju zaradi neozdravljive bolezn, ki si je njene korenine nakopal v vietnamski vojni. Pokojni je bil edinec FREDa in FRANCES Vidrovih, katerih imena bodo ostala neizbrisno zapisana v zgodovini slovenskih družstvenih in kulturnih delavcev v ZDA. Oče pok. FRED Vider je bil dolgoletni glavni tajnik SNPJ, mati Frances pa je bila med drugim dolga leta predsednica in zatem častna predsednica zelo agilnega krožka št. 9 Progresivnih Slovencek.

V svojem lepem malem domu v Clarendon Hillsu, kjer je bila nekoč naša slovenska naselbina, je zdaj ostala sama. Na spominski dan v ponedeljek, 26. maja, je s svojega vrta odnesla prve razcvetele pontonke na skupni grob, ki krije žari njenih dragih – očeta in sina. Draga rojakinja Frances, v vaši žalosti globoko čutimo z vami!

Besede, ki niso izgubile stika z življenjem

Najdaljši in najtoplejši aplavz je ob letošnji podelitvi Prešernovih nagrad v Cankarjevem domu prejel Rezijan Renato Quaglia; vrh slovenske kulture mu je priznal status slovenskega pesnika in s tem spoznal v narečni poeziji visoke vrednote in izjemno kakovost!

»Baside,« kakor se imenuje »dvojezična« zbirka, so pisane v rezijanskem, to je najbolj zahodnem slovenskem narečju. Pesnik, doma iz Solbice pod Kaninom, ki obvlada poleg italijanščine še francosko, angleško in špansko, knjižne slovenščine še zdaj ne govori tekoče (v slovenski knjižni jezik je »Baside« izredno lepo predstavil pesnik Marko Kravos iz Trsta). To je tudi razumljivo, saj so se Rezijani zmerom morali šolati v tujem jeziku, nikoli niso bili deležni slovenskih šol in zato so se v Reziji trudili predvsem slovenski duhovniki, da bi v rezijanskem narečju napisali domačnom razumljive katekizme. Zadnji poskus je napravil kaplan Kramaro leta 1928, toda knjižica bralcev ni nikoli dosegla. Fašizem je bil takrat zmagoslavno nastopil svojo pot in Kramaro je moral zapustiti Rezijo. Pa je bila sicer Rezija med tujimi jezikoslovci vedno nekakšno jezikovno čudo, cilj številnih potovanj slovenskih jezikoslovcov, od katerih naj omenimo Poljaka Jana Baudoina de Courteneya. Prišlo je tudi do nenavadnih jezikovnih teorij o rezijanskem narečju; doslej največji slovenski dialektolog prof. Fran Ramovš je znanstveno vse dvomljive izsledke in za rezijansko narečje pribil: »da je vmesni člen na dialektični verigi od koroščine, beneščine, do goriščine, kar ustreza tudi njegovemu geografskemu položaju in spada v to zvezo tako lepo, da si lepše ne moremo želeti in misliti.« Tako dr. Fran Ramovš! Naš nagrajenec Renato Quaglia pa pravi: »Pišem v rezijanščini zato, ker mislim, da neki arhaični jezik, kakršno je to narečje, vsebuje simbole in stare besede, ki so še vedno povezane z realnimi stvarmi. S tem jezikom potlej tudi lahko izražam univerzalne občutke in misli. Menim, da ni važno, ali govorim milijonom ljudi ali enemu samemu človeku. Pesnik išče predvsem zase, in če se mu posreči, da najde univerzalne zadeve, so te zanimive tudi za druge, pa bodisi, da so to veselje, razočaranja, radost . . .«

Tako prihaja k nam slovenski pesnik Rezijan Quaglia, kot bi prihajal iz davnine, iz tako skrivnostnega jezika, iz odmaknjenih dolin onstran Kanina. In to daljavo prinaša v svet; ta naš poseben slovenski pesnik! Na literarnem večeru »Po tiho iz naših dolin« 12. junija letos v Ljubljani, ki je bil le ena izmed številnih in bogatih prireditvev Kulturnih dnevo Slovencev iz

Po uspeli predstavi v Domu Ivana Cankarja, z leve: Dr. Feruccio Clavara – predstavnik rojakov iz Italije, Željko Jeglič – predsednik komisije za manjšinska in izseljenska vprašanja pri SZDL Slovenije, Franc Šetinc – prejšnji predsednik RK SZDL

Italije v Cankarjevem domu, smo lahko v živi rezijanski besedi prisluhnili Quaglievi pesmi »Me oči otrokave« (Moje oči otroške), ostali del večera pa spoznali še vrsto narečnih pesmi iz obilnega pesniškega bogastva Beneških Slovencev.

Kako pojoča je slovenska govornica v Terskih in Nadiških dolinah, smo slišali iz pesmi: Izidorja Predana (dolgoletnega urednika »Novega Matajurja«), Valentina Birtigova-Zdravka (enega izmed beneških Martinov Čedermacev), Checca Bergnacha, Rinalda Luszača, Luciana Slobbe, Valentina Petriciga, Adreine Trusgnach, Loredane Drecogna in Rezijanke Silvane Paletti. Gre za pesmi, v katerih so ustvarjalci brez težnje, da bi v njih dosegli umetniške višave, izkazali svojo veliko ljubezen do zemlje, iz katere so izšli. Zato se niso mogli prireditelji literarnega večera v pro-

Pred rojstno hišo pripovednika Josipa Jurčiča na Muljavi, kamor so prispele gostje na piknik, ki ga je organizirala Slovenska izseljenska matica

gramu, ki so ga obogatili mladi glasovi pevskega ansambla Trepetički in pianistka Paola Chiabudini, odpovedati predstaviti buditelja Beneških Slovencev Ivana Trinca. Videmski monsignor, dolgoletni rektor videmskega semenišča, (kjer so se vzgajali in pod njegovim okriljem rasli kaplani Martini Čedermaci), je ob goriški pesmi Simona Gregorčiča, zapel v rimi tudi svojim rojakom ob Nadiži. Ali je še kje bolj domovinsko čuteča, žlahtna pesem, kot je tista, ki jo beremo na Trinkovem nagrobniku v Trčmunu: »Kje si zemlja rodna, zemlja bedna mala, ki te milost božja meni v last je dala?« Tako in še drugače je pel Ivan Trinko, največkrat sicer v knjižni slovenščini, ki se je je bil sam priučil šele v gimnazijskih letih zato, da bi njegovi Benečiji prisluhnili tudi onkraj Soče, tam daleč v Ljubljani. Njenim takratnim pesniškim kritikom Trinkove pesmi niso bile dovolj umetniško zarisane, pa tega on ni štel za zlo. Vedel je, da jih njegova bedna zemlja potrebuje. Pel je svojim rojakom dolgo in oni z njim tudi tisto prelepo že povsem ponarodelo, ob kateri so Benečani odhajali v svet:

»Oj božime, oj božime tele dolince, kuo ves moram jest zapustit . . .« Globoka bolečina je desetletja spremljala izseljevanje beneških ljudi na tuje – po zadnji vojni jih je odšlo več kot polovica v zahodno evropske države, pa v Argentino, Avstralijo, Kanado in celo v Afriko – zdaj pa zapuščajo beneške griče še drugi Benečani in odhajajo v furlanske nižine. Zato je Andreina Trusgnach zapisala v zadnji kitici beneške narečne pesmi »Jutre al pa Tada«:

*»otroc' se na jočejo,
se na smiejejo; jih nie.
Nie vič obstvarja.
Mož je nič an nič je vse.*

Pa vendar, kljub odhajanju, ki »ne je nja« Beneški Slovenci, Slovenci v Kanalski dolini in v Reziji vztrajajo. To so pokazali tudi na Kulturnih dnevih Slovencev iz Italije v Cankarjevem domu. Bogata dokumentarna razstava, kot trenutek sinteze njihove današnje kulturne, družbene in gospodarske stvarnosti, je ob pestrem kulturnem programu, v katerem so blestele narečne pesmi, dokazala, da so se po 120 letih, bolj ali manj nasilne italijanske asimilacijske politike, Slovenci v Videmski pokrajini v Italiji obdržali in da se bodo ohranili. In kot je zapel Izidor Predan verjamemo tudi mi:

*»S strani Matajurja nebo se jasni,
po temnih oblakih spet sonce žari.
Pokonci, Slovenci, stopimo na dan,
veselo zapojmo, saj noč je za nam.«*

Ali je kaj trden most?

Tako smo se vpraševali nekoč ob otroških igrah, danes pa se sprašujemo za *mlade mostove*, ki jih vzpostavljamo s štipendisti, mladimi potomci Slovencev z vseh kontinentov, kadar odhajajo nazaj na tuje. Most med domovino in drugo domovino, rojstnim krajem in tujino, novim državljanstvom in spominom dedov.

Tanja Golob je maturirala v Kölnu. Oče Marjan je Mariborčan, mati Ana, doma iz Stranic pri Slovenskih Konjicah in živita na tujem že trideset let. Od septembra 1985 do maja 1986 se je Tanja seznanjala z jezikom in življenjem v Sloveniji. Njena zgodba je sledeča: »Ko sem prebrala sporočilo v Rodni grudi o Poletni šoli slovenskega jezika v Kranju, sem se odločila, da pojdem. Štirje tedni so mi pomenili vrsto odkritij, spoznala sem Slovenijo, seznanila sem se z jezikom staršev na znanstveni osnovi, mojo generacijo z vseh vetrov. S štipendijo, ki sem jo dobila na Slovenski izseljenski matici, sem ob pomoči staršev nato prebila devet plodnih mesecev v Ljubljani. V Kölnu in okolici ni šole slovenskega dopolnilnega pouka, pa tudi s starši smo se največ pogovarjali doma v nemščini. Na počitnicah v Sloveniji smo se sporazumevali samo v slovenščini. Zelo sem bila navdušena nad prihodom v Ljubljano, nameravala sem se vpisati na študije in ostati po njih v domovini. Hotela sem študirati psihologijo, kar pa ni bilo mogoče zaradi jezika, ki ga še ne obvladam dovolj dobro, bili so tudi sprejemni izpiti, v tem času pa me ni bilo v Ljubljani. Tako sem se odločila za slovenščino in nemščino. Vendar sem stežka sledila slovenščini, ker so bila predavanja na visoki ravni, hodila sem pretežno na nemščino in na lektorat slovenskega jezika na Filozofski fakulteti, da bi se izpopolnila v znanju slovenščine in bi lahko sledila predavanjem.

Zdaj znam precej več kot predno sem prispela v Slovenijo, to pa tudi zaradi tega, ker sem se mnogo pogovarjala, poslušala, gledala RTV Ljubljana. Na lektoratu bi se lahko pogovarjali o zgodovini Jugoslavije, umetnosti, politiki in drugih temah, ne le o jeziku. Pri nemščini sem opravila tri izpite, zgodovino nemške književnosti, fonetiko in novo nemško književnost.

Največ sem se družila z Matičinimi štipendisti. Lahko rečem, da je bilo to čudovito obdobje. Bili so iz Nemčije, ZDA, Kanade, Grčije, Argentine, in od drugod. Medtem ko smo imeli mi, potomci slovenskih izseljencev, zelo razgibano življenje, pa je bilo življenje »domačih« Slovencev dokaj pusto in enolično.

»Pri slovenski mladini sem pogrešala predvsem – fantazijo. V Konjicah je, na primer, mnogo mladine. Na tem koščku naše zemlje je štirinajst, petnajst gostiln, kjer se ta mladina srečuje, se napije in nič ne stori za drugo vrsto zabave. Lahko bi se vozili s kolesi, plavali, priredili izlet, piknik, ples, karkoli lepega. Vsi to vidijo,

Tanja Golob iz Kölna

vedo, le ukrene nihče ničesar! Mladina je povsem pasivna, vdana v usodo, tudi na univerzi.

Sama sem poskusila zbrati študente nemščine na srečanjih, ki so imela namen izpopolnjevanje v nemškem jeziku. Sprva jih je prišlo deset, nato pa sem ostala sama, čeprav sem jih sproti spraševala, kaj bi naslednjic lahko še storili.«

Nas so v šoli učili, da smo kritični in da si upamo povedati, kaj bi radi spremenili, ne da samo vpijemo: 'Tega pa nočemo!' pač pa da vemo povedati, kaj bi radi drugega, kaj je tisto boljše.«

– Vsaka generacija ima svoje ideale, za katere se bori. Mladi starci pa so verjetno najbolj otožen pojav tega planeta. Takšen mlad starec na tem planetu ničesar ne povzroči, ničesar ne spremeni, najprej sprejme breme svojih očetov in dedov, potem pa še njihove osivele nazore jih z roso mladosti prekrije in sprejme za svoje.

Jaz hočem živeti in hočem, da imajo tudi drugi nekaj od tega, da živim na tem svetu, da nekaj naredim iz možnosti, ki mi je v tem času dana.

Vse pogosteje pa mislim na to, kljub kritičnemu gledanju, ki sem ga izrazila, da bi se po študiju vrnila v Slovenijo in zaživela tukaj.«

Ivan Cimerman

Proizvodno in trgovsko podjetje za domačo in umetno obrt

Notranja in zunanja trgovina, p.o. Ljubljana, Mestni trg 24

Že 40 let kontinuirano ohranja in pospešuje razvoj domače in umetne obrti Slovenije in Jugoslavije.

Vso raznovrstnost narodne motivike in sodobnega umetniškega oblikovanja nudimo v prodajalnah v Ljubljani ter v turističnih središčih po Jugoslaviji.

Vsem našim ljudem po svetu želimo, da bi izdelki jugoslovanske domače in umetne obrti približali domovino in ohranjali spomin na rojstne kraje.

Imena in priimki

O imenih in priimkih – podobno kakor o jezikih – pravimo, da so večni. Seveda ima beseda večnost tu relativni, človeški, minljivi pomen. In vendar: ko iščemo svoje korenine, se pri rodovnem drevesu opiramo in oziramo predvsem na priimke. Po njih ugotavljamo in zasledujemo svoj rod, njegovo starost, njegovo zgodovino.

Ko smo se v eni od prejšnjih števil Rodne grude pogovarjali o prvih sledovih Slovencev in slovenščine na sedanem našem ozemlju, sem omenil tudi slovenska imena, ohranjena v tako imenovanem čedajskem evangeliju iz devetega stoletja. Taka slovenska imena, na primer Svetka, stara torej nad tisoč let, so tako rekoč najstarejše priče o bivanju Slovencev na tem področju.

V imenih je svojevrstna skrivnost: po svoje so najtrajnejša, večna, kakor smo rekli, pa hkrati najbežnejša, tako rekoč enodnevnice. Otrok se rodi, dobi ime in ga nosi do smrti, z njegovo smrtjo pa gre to ime v tako imenovano zgodovino. Človeka s tem imenom ni več, ostane pa njegovo ime (če ostane), ostane spomin nanj, ostanejo njegova dela. Isto ime lahko dobi tudi kdo drug in zgodba z imenom se začne od kraja in se v celoti v tem smislu tudi ponovi. Imena se tako uvrščajo v verige, ki segajo daleč nazaj in mogoče tudi daleč naprej.

Ampak trajnost imen ni osebna, individualna, temveč nekako splošna, kolektivna. Svetka (ali na primer Gregor) se ponavlja v členih imenskih verig že skozi tisoč let in se bo ponavljala še naprej, dokler bo kdo čutil željo, da tako poimenuje svojo hčerko (ali sina), čeprav so vsi ti sinovi in hčerke kot nosilci imen umrljivi, kratkoživi, pozabljeni . . .

Nekaj podobnega trajnega in obenem bežnega se dogaja z jeziki: slovenščino pišem in govorim, slovenščino znam, v slovenščini mislim in čutim, obvladam na tisoče njenih besed in pojmov, slovenščina je tako rekoč bistveni del mene, saj se z njo izražam in uveljavljam, v meni torej slovenščina živi in traja. Ko pa umrem, se niti trohica mojega znanja slovenščine ne ohrani v nikomer od mojih. Ohrani se le na papirju, na ploščah, na trakovih . . .

Tako je z vsemi jeziki. Vsakdo se mora jezika ali jezikov naučiti znova. Človeški jezik se ne podeduje. Škorec in kos, konj in mačka podedujejo svoj jezik, kakor podedujejo vse druge svoje značilnosti, človeški jezik pa zaživi in umrje z vsakim govorečim posebej in vsak posebej se mu priuči ali pa ne.

Tako je med imenom in jezikom svojevrstna sorodnost in povezanost: ne imena ne (materinega) jezika si človek ne izbere sam. Izberejo mu ga drugi: mati, družina, rod, skupnost, v kateri živi. Tako dobi ime, tako se priuči jeziku. Vsak od nas.

Pri tako kratkotrajnih, le na življenje posameznika vezanih kategorijah, kakor sta ime in jezik, morajo torej delovati še druge stvari, ker smo obenem videli, da so prav imena in jeziki med najstarejšimi pričami bivanja.

Pri imenih je v tem pogledu veliko naredila tako imenovana uprava. Kolikor bolj se je človek uveljavljal kot omikano bitje v kulturni družbi, toliko pomembnejša so bila imena in toliko več težav je bilo z njimi, če so se ponavljala in tako po svoje izgubljala svojo vlogo, saj posamezniki prav zaradi enakih imen niso bili razločljivi med seboj. Zato so si v začetku dodajali še po eno ime, recimo očetovo, in

podobno. Kolikor je bil kdo bolj v osredju, toliko je moral biti bolj opisan in predstavljen, toliko več je imel kdo imen (ob očetovem še dedovo ali materino), toliko bolj je bil imeniten.

Počasi pa niti to ni več zadostovalo ali drugače povedano: bilo je prezaleteno, preveč nepregledno, predolgo, zato so iskali še nove možnosti razločevanja, z dodatki po kraju, po zunanosti, po starosti. Tako so nastali priimki. Državna ali siceršnja uprava je pograbila to olajšanje in ga obenem tudi uzakonila. Osebno ime je še naprej ostajalo bistveno za posameznega človeka, vendar se je ta mogel in moral zadostno predstaviti šele z dodatkom, s priimkom, ki je tako prevzel vlogo družinskega, rodovnega imena. In ker je eno od znamenj omike preglednost in urejenost, je uprava s čedalje večjim poudarkom in doslednostjo zapisovala priimek kot stalnejši del človekovega imena. To je bilo potrebno iz vseh mogočih razlogov: posest, dedovanje, dolgovi, pravice, dolžnosti, krivde, kazni, pohvale, dela, spisi . . .

Tako je danes uradno priznani priimek tista vez človeka s preteklostjo, tisti del njegove »večnosti«, na katerega je navadno lahko ponosen, kakor je skrivnost večnosti jezika v dedovanju jezika iz roda v rod, ko jezik sicer živi svojo kratkotrajno dobo v kratkotrajnosti vsakega posameznika, živi pa svojo »večnost« v življenju cele narodne skupnosti in se šele v nji resnično razvija, bogati in oblikuje. Kakor smo torej kot posamezniki le muhe enodnevnice, tako smo s svojimi priimki in jezikom le dejavni stalni člen naroda.

nove knjige

Zbirka Kulturni in naravni vodniki Slovenije

Ob koncu letošnjega junija se je zbirka vodnikov, ki je lansko leto slavila 20-letni jubilej, obogatila še za dve knjižici:

Trubarjevo Rašico in Spominsko zbirko (oz. sobo) Vladimira Levstika v Knjižnici Edvarda Kardelja v Celju. Tako se je število natisnjenih vodnikov približalo številki

155, vendar jih je v resnici izšlo kakih deset manj, manjkajoče vmesne številke pa bodo zapolnjene v teku enega leta. Problem namreč ni v besedilih avtorjev, ampak v resni denarni zagati, v kateri se je po plodnih dveh desetletjih znašla izredno priljubljena zbirka. Težave se sicer počasi le obračajo na bolje, vendar je pojasnilo zaradi manjkajočih vmesnih, še nenatisnjenih števil, na mestu. Prav tako moramo ugotoviti, da so številne knjižice žal že pošle in da ponatisi niti približno ne morejo ugoditi ljubiteljem izvirne domače in obenem strokovne vod-

niške publicistike, ki skuša poljudno približati slovensko kulturno in naravno dediščino kar najširšemu krogu naših ljudi, pa tudi tujcev, za kar je bilo doslej poskrbljeno z nekaterimi prevodi knjižic v angleščino, nemščino, oziroma z dodajanjem povzetkov v nemškem, angleškem, francoskem in italijanskem jeziku. Popularno zbirko izdaja Zavod SR Slovenije za varstvo naravne in kulturne dediščine, zalaga pa založba Obzorja iz Maribora. Načelno naj bi bile knjižice na voljo na mestu posameznega kulturnega oziroma naravnega

spomenika oziroma objekta dediščine, vendar je to v praksi žal izjemno. Zato pa so vodniške knjižice dostopne, po zmerni ceni za domačega ljubitelja (od 200 do 600 din), oziroma komaj omembe vredni za naše ljudi v tujini oziroma tuje turiste (ca 50 centov do 1,5 dolarja), v praktično vseh slovenskih založbah oziroma knjigarnah. Kot smo že ugotovili, vseh knjižic zbirke ni več mogoče dobiti in zlasti nizke zaporedne številke verjetno v prvotni obliki nikoli več ne bodo ponatisnjene, ker po toliko letih ponatis zahteva korenito predelavo, pa tudi nekaj avtorjev teh prvih vodnikov je že pokojnih. Zato bo ravno turistično in ljubiteljsko povpraševanje pogojevalo nove izdaje najbolj obiskanih kulturnih in naravnih spomenikov pri nas, zlasti snovanje izboljšanih oziroma novih vodnikov o le-teh. Ker bi želeli vendarle opozoriti, kaj vse se skriva v zbirki vodniških knjižic, ki ji – mimogrede in skromno rečeno – ni v takšni obliki para verjetno nikjer na svetu (ob strokovnosti knjižic je seveda najbolj razveseljivo doslej izdano število vodnikov in vseh ponatisov s prevodi v tuje jezike; zato ni odveč pripomba, da so primeri slovenske vodniške zbirke hranjeni npr. v washingtonski The Congress Library, uveljavlja pa se tudi označevanje po sistemu ISBN), navajamo seznam dosegljivih primerov zbirke Kulturni in naravni spomeniki Slovenije:

Iva Curk, Mitreji na Slovenskem
 Branko Marušič, Po poteh velikega Tolminskega punta I/II
 Vinko Štergar, Botanični vrt v Ljubljani
 Nataša Šumi, Rihemberk
 Sergej Vrišer, Kamnica
 Jože Curk, Ormož
 Marijan Zadnikar, Žička kartuzija
 Tone Knez, Arheološko Novo mesto
 Janko Jarc, Rog
 Lojze Bolta, Rifnik nad Šentjurjem
 Ivan Stopar, Žalec in Novo Celje
 Ivan Stopar, Vrbovec in okolica
 Sergej Vrišer, Malečnik
 Marijan Zadnikar, Pletenje
 Branko Reisp, Muzejska knjižnica
 Ivan Stopar, Rogatec

B. Otarepec – B. Reisp, Bogenšperk
 Jože Curk, Ptujška proštija cerkev Peter Petru, Drnovo pri Krškem
 A. Ramovš – M. Ravbar, Martuljek
 Ksenija Rozman, Breg pri Preddvoru
 Jože Curk, Mariborsko Pohorje
 Branko Marušič, Šentviška planota
 Andrej Valič, Arheološki spomeniki Gorenjske
 Štefanija Ravnikar, Urh
 Stane Brečko, Hrastnik
 Marijan Zadnikar, Stiški samostan
 Peter Fister, Grad Komen
 A. Ramovš – D. Meze, Logarska dolina
 Branko Reisp, Krumperk
 Ivan Stopar, Bistrica ob Sotli
 Iva Stopar, Svetina
 Jože Curk, Mariborska stolnica
 Sergej Vrišer, Mariborski muzej
 Bruno Hartman, Univerzitetna knjižnica Maribor
 več avtorjev, Muljava
 Ivan Jan, Dražgoše
 Sergej Vrišer, Sladka gora
 Tone Ferenc, Muzej slovenskih izgnancev v Brestanici
 Miha Ogorevc, Volčji potok
 Branko Reisp, Turjak
 Ivan Stopar, Vitanje
 Janez Šmitek, Kovaški muzej v Kropi
 Tone Wraber, Trenta
 M. Zupančič – M. Žontar, Gradovi na Domžalskem
 Sergej Vrišer, Mariborski muzej II
 Matija Žgajnar, Ljubljana v žici
 Peter Petru, Blejske arheološke zbirke
 Ivan Stopar, Dobrna
 Janez Gregori, Zelenci, izvir Save Dolinke
 Janez Mikuz, Koprška stolnica
 več avtorjev, Huda Luknja
 Jože Dular, Vinica
 Andreja Žigon, Šmartno pri Litiji
 Radko Polič, Gornje Laze
 Davorin Vuga, Železnodobne Vače
 Marijan Slabe, Cerknica
 Verena Koršič, Travniki v Gorici
 Milena Moškon, Celjski muzej II
 Peter Kos, Celjski muzej III
 Verena Kolšek, Celjski muzej IV
 V. Šlibar – Z. Šmitek, Celjski muzej V

Milena Moškon, Celjski muzej VI
 L. Bolta – V. Kolšek, Celjski muzej – stal. arheol. razstava
 Vlado Šlibar, Celjski muzej VII – etnološka zbirka
 Ivan Stopar, Svibno
 Ivan Stopar, Grad Pišece
 Terezija Traven, Rašica
 Jože Pavšič, Jurij Vega
 Davorin Vuga, Ljubljansko Barje
 Umek – Kos – Komelj, Arhiv SR Slovenije
 T. Knez – J. Bogataj, Po dolini zgornje Krke
 Marjetica Simoniti, Mariborski muzej III
 Branko Reisp, Blejski grad
 P. Petru – M. Žargi, Narodni muzej v Ljubljani
 Neva Trampuž – Orel, Narodni muzej II
 Iztok Durjava, Muzej ljudske revolucije
 Ivan Vidali, Mengeš
 Janez Bogataj, Doslovče
 Ksenija Rozman, Cerkev sv. Janeza v Bohinju
 Branko Reisp, Škofjeloški grad
 Davorin Vuga, Vjupavska dolina I
 Nataša Štupar – Šumi, Dvorec Vogrsko
 Lev Menaše, Krtina in Dole
 Marijan Breclj, Pilonova galerija v Ajdovščini
 Branko Reisp, Grad Kalec
 Branko Reisp, Ljubljanski Grad
 Tadej Brate, Idrijske Klavže
 Marijan Zadnikar, Stara pleterska cerkev
 Edo Škulj, Ljubljanske orgle
 Tone Sušnik, Kotlje
 Jože Curk, Dravograd
 Joža Mahnič, Zupančičeva spominska zbirka
 Vlasto Kopač, Vrhnika
 Branko Marušič, Vrsno
 Gregorič – Guštin, Posavski muzej Brežice
 Puš – Plesničar – Sivec, Mestni muzej v Ljubljani I (arheologija)
 Janez Debeljak, Trubarjeva Rašica
 Vlado Novak, Spominska zbirka Vladimira Levstika

Davorin Vuga

slovenski dom

Po mnenju nekaterih raziskovalcev naj bi bila domovina paradiznika, ki se je v zadnjem stoletju tako zelo priljubil tudi Slovincem, Peru; divji pa raste v vsej Južni Ameriki in tudi v Mehiki, odkoder so v Evropo prinesli tudi ime zanj, saj se v jeziku nahuatl glasi tomatl. Za Azteke je bil paradiznik najvažnejša vrtnina, Indijanci pa so ga jedli mnogo prej, preden si ga je kakšen belec sploh upal poskusiti. Njegova rdeča, oranžna, rumena in tudi bela barva je bila za nezaupljive Evropejce dokaz, da gre za strupeno rastlino, zato so ga sprva gojili kot okrasno eksotično rastlino. Šele sredi 18. stoletja so ga pričeli gojiti kot zelenjavo, najprej na Portugalskem, potem v Španiji, Italiji in Franciji, na Slovenško pa je prišel šele sredi minulega stoletja.

V Evropi so paradiznik sprva imenovali tomatu, perujsko jabolko ali volčja breskev, kasneje tudi zlato jabolko (nemško Goldapfel, francosko pommes d'or, italijansko pomi d'oro, od tod tudi dalmatinsko pomidor). Nekaj časa so v Evropi menili, da vzbuja ljubezensko slo in so ga zato imenovali »jabolko ljubezni« ali »noro jabolko«, češ da more uživanje paradiznika povzročiti pravcato razuzdanost.

Zdaj pa nekaj domačih in prav preprostih receptov za paradiznikove jedi!

Za **PARADIZNIK ZA SLADOKUSCA** potrebujemo štiri čvrste rdeče paradiznike, 2 trdo kuhani jajci, konservo tunine, 3–4 žlice skute, sol in osem vloženi gobic.

Paradiznik prerežemo na pol, ga malo izdobljemo, solimo in pustimo, da se izcedi tekočina.

Tunino in skuto temeljito razmešamo in z maso napolnimo polovičke paradiznikov. Na vsak nadet paradiznik damo kolobarček trdo kuhanega jajca in gobico.

Za **PREPROSTO PARADIZNIKOVO JUHO** potrebujemo 40 dag zrelega paradiznika, malo hamburške slanine, 1 strok česna, 1 čebulo, šopek peteršilja, mast, pol kozarca riža, dve žlici parmezana, 2 krompirja, sol in poper.

Slanino, česen, čebulo in peteršilj skupaj drobno sesekljamo in damo v kozico na mast. Pražimo. Medtem obarimo paradiznik, ga olupimo in narežemo na kose. Damo ga v kozico, kjer pražimo zelenjavo, solimo, popramo, premešamo in zalijemo z dobrim litrom vode. Posebej olupimo krompir, ga narežemo na kocke in ga damo v juho. Čez pet minut vsujemo še riž

ter kuhamo še približno 15 minut. Od časa do časa premešamo. Preden postrežemo, potresemo juho s sesekljanim peteršiljem in parmezanom.

PARADIŽNIKOVA OMAKA bo prav dobra, če bomo vzeli zanjo 2 sveža paradižnika, žličko sladkorja, žlico paradižnikove mezge, 2 žlici olja, žlico moke, sol in zelen peteršilj.

Na maščobi karameliziramo sladkor. Ko rahlo porjavi, dodamo paradižnikovo mezo, jo malo oprazimo in dodamo še svež paradižnik (ali olupljen iz konzerve) ter nekaj časa dušimo. Po potrebi dolivamo malo vode. Omako nato pretlačimo, zgostimo s podmetom (moko razmešamo z malo mrzle vode), prevremo in še začini- mo. Na koncu lahko omaki dodamo še kislo smetano.

Za **OMLETE S PARADIŽNIKOM** potrebujemo 50 dag paradižnika, malo ma- sla, 10 jajc, sol in poper.

Paradižnik olupimo, nasekljamo in stre- semo v ponev na maslo. Solimo, potrese- mo s sesekljanim zelenim peteršiljem ter pražimo. Iz jajc spečemo veliko omleto, nanjo naložimo popražen paradižnik, jo preganemo, potresemo s peteršiljem in ta- koj postrežemo.

PARADIŽNIK S SIROM bo pravšnji, če bomo razpolovljene zrele paradižnike obložili s tankimi rezinami sira ter jih po- stavili v pomaščeno nepregorno posodo drugega poleg drugega. Paradižnike peče- mo približno 15 minut v srednje vroči peči- ci, podajo pa se kot imenitna priloga k različnemu mesu ali pa kar samostojni za poletno večerjo.

In še **PIŠČANEC S PARADIŽNI- KOM**, za katerega potrebujemo dobre 1/2 kg kosov piščanca, malo hamburške slani- ne, čebulo, vejico zelene, 4 zrele paradiž- nike, olje, mleto papriko in sol.

Na olju pražimo sesekljano čebulo, zele- no in na koščke narezano slanino. Doda- mo kose piščanca, popražimo, solimo, po- sipamo s papriko in dodamo na koščke narezan paradižnik. Nekaj minut dušimo, nato prilijemo zajemalko vode, pokrijemo in dušimo do mehkega. Po potrebi doliva- mo še malo vode. Zraven ponudimo krom- pir v kosih ali poljubne testenine.

JAGODA

domače viže

BOGOMIR ŠEFIC

Prijetne primorske sapice

Z Ottavijom Brajkom se je lepo meniti, besedovati o glasbi in ljudeh. Naši rojaki sestav dobro poznajo, saj je ansambel Ot- tavija Brajka gostoval že štirikrat v Zdru- ženih državah in Kanadi in dvakrat tudi v Avstraliji. Koliko let ima pravzaprav ans- ambel?

»Šestnajst let, kot dober in zdrav mlade- nič je,« se je prešerno posmejal Ottavijo. »Veš, v svojih melodijah sem skušal zajeti alpski in naš obmorski melos in kakor vidim, je zadeva kar uspela.«

Res, v teh melodijah je čutili prijetne morske sapice, rahel vonj pršuta, zlahtnost malvazije in refoškega. Pa tudi občutja primorskega in slovenskega človeka, saj kdaj vendarle zaveje tudi po gorjansko z visokih, morju nekoliko oddaljenih gora. Tudi Ottavijo Brajko, rojen v Izoli, je har- moniko želel že zmlada. Nadarjeni fantič pa je najprej zgrabil klarinet v godbi na pihala, saj doma za meh denarja ni bilo, kapelnik pa mu je le dal klarinet. Tako je Brajko svojo prvo harmoniko kupil po pri- hodu od vojakov in takrat se zdi, se je vse skupaj začelo popolnoma zares:

»Meni je glasba, hm . . . , tri četrtine življenja, ni lepo reči, ampak zdaj tudi vse na svetu. Najlepše se mi zdi, da prav skozi glasbo lahko izrazim svoja čustva, jih da- jem ljudem. Če jih ti tako sprejemajo, kot vidim, je to pravzaprav najlepše, najboljša nagrada. Moram reči, da me pri tem žena zelo razume in podpira.«

Danes v ansamblu poleg Ottavija Brajka sodelujejo tudi Silvo Boštjančič na kitari, Florijan Miculinič na bas kitari, pojeta na Zvonko Pavšič in Nadja Bizjak. Ansambel je mnogo gostoval v tujini. Kaj prinaša našim ljudem in tudi tistim, ki žele prisluh- niti?

»Zanesljivo vonj po domovini. Kdor te- ga ni doživel ne more verjeti, zelo težko je

to opisati. Sprejmejo te neznansko lepo, s ceremonijami, rožami, prisrčno in enkrat- no. In težko je nazaj, toliko si človek nabe- re znancev, prijateljev, dobrih ljudi. Slovo, veš, je najtežje.«

Pa vendar so vračanja domov najlepša. Nazaj na domače šagre, veselja primorskih ljudi, ki so jim bila nekoč osnova svetniki, zaščitniki vasi. Oktobra meseca bo Ottavio Brajko ponovno potoval na tuje, vendar med rojake. Toda tokrat v Južno Ameri- ko, v Argentino, Urugvaj in Brazilijo. S svojimi fanti muzikanti bo stresal domače- ga duha in utrnila se bo marsikatera solza. Pa tudi nabrit zna biti tale Ottavijo Brajko. Nekoč, bilo je na nekem snemanju v To- rontu, so ga vprašali, kaj se mu zdi tamkaj najbolj čudno?

»Hm . . . Čudno, da je tukaj cel kup otrok in vsi znajo izvrstno angleško, jaz pa

tako velik pa angleščine še vedno ne znam . . .«

Slavko Avsenik s svojim ansamblom po- leg pogostih gostovanj v tujini, ne zane- marja prav nič gostovanja doma. Med 25. junijem in 6. julijem je sestav opravil tudi nekoliko daljšo turnejo po Sloveniji, kjer so ga vsepovsod navdušeno sprejeli.

Znani mariborski muzikant Valter Skok se je pred dnevi s svojo skupino vrnil iz finskega Turkuja, kjer je mesec dni godel dokaj ognjevitim Fincem. Tudi severnjaki imajo poskočen ples imenovan humpa, ki nekako ustreza naši polki in zato ni bilo s Finci težko najti skupnega jezika.

Ansambel Slovenija bo tja do konca sep- tembra godel turistom v našem znamenit- em Bernardinu. Če ste na obisku doma, jih obiščite in imeli se boste lepo.

Foto: Bogomir Šefic

Dne 28. aprila je SJPTT izdala serijo dveh priložnostnih poštних znamk »Evropa Cept« na skupno temo varstvo narave in okolja, ki jo je za leto 1986 izbrala komisija organizacije CEPT. Zaradi velikih tehnoloških, socialnih in političnih sprememb je potrebno kot imperativ v človekovem razmišljanju uvesti tudi komponento varstvo okolja. Človek, ki je danes sposoben v trenutku uničiti vse življenje na svetu in izbrisati uspehe civilizacije, se mora naučiti živeti v skladu z naravo in skrbeti zanjo. V tem smislu je na znamki za 100 din prikazana atomska goba kot simbol uničevanja in onesnaževanja človekovega okolja, človekovi možgani pa opozarjajo na njegovo vlogo kot izumitelja jedrske energije. Na znamki za 200 din pa je ubiti jelen kot simbol uničevanja človekovega okolja.

Likovno je znamke obdelal Radomir Bojanić, natisnjene so bile v tiskarni Forum v Novem Sadu v tehniki večbarvnega ofseta in polah po 9 znamk.

Znamka za 70 din je izšla 7. maja v počastitev Evropskega seniorskega prvenstva v judu za moške, ki je bilo od 8. do 11. maja 1986 v Beogradu.

Motiv na znamki prikazuje boj tekmovalcev ter znak evropske judo zveze. Likovno jo je obdelal mag. Dimitrije Čudov,

natisnil Zavod za izdelavo bankovcev v Beogradu v večbarvni ofset tehniki in polah po 25 znamk.

Od 29. maja pa do 7. junija je bilo na regatnem polju pred Mošćeniško Drago evropsko jadrarno prvenstvo razreda »leteči Holandec.« Regatno polje nudi velike možnosti za jadrarne regate, Mošćeniška Draga, kraj v Istri, pa je pravi biser opatijske riviere s sredozemskim okoljem in veliko plažo. Zato je SJPTT 23. maja izdala serijo dveh znamk po 50. in 80. din ter blok za 100. din. Na znamkah je skupina jadrnic s polnimi jadri iz razreda FD v ozadju pa motiv Mošćeniške Drage.

Likovno je znamke in blok obdelal Radomir Bojanić, natisnila tiskarna Forum v Novem Sadu v večbarvni ofset tehniki ter polah po 8 znamk. V sredini pole je vinjeta z motivom znaka Evropskega jadrarnega prvenstva razreda FD in risbe jadrnic.

Priložnostna poštna znamka za 10 din je izšla 24. maja ob obletnici rojstva Josipa Broza Tita. SJPTT že nekaj let izdaja znamke s podobo Tita, pri čemer uporablja kot motiv dela jugoslovanskih slikarjev in kiparjev. Tokrat je to portret Josipa Broza Tita za delovno mizo, delo uveljavljenega umetnika Safeta Zeca, akademskega slikarja iz Beograda.

Grafično je znamke obdelal Dimitrije Čudov, natisnil zavod za izdelavo bankovcev v Beogradu v večbarvni ofset tehniki in polah po 25 znamk.

Serijski štiri priložnostnih poštних znamk Favna je izšla 26. maja z motivi metuljev in naslednjimi vrednostmi:

10 din, na kateri je mali nočni pavlinček (Eudia pavonia L.) razširjen v srednji Evropi;

20 din, dnevni pavlinček (Inachis io L.), ki živi v Evropi in Aziji;

50 din Apolon (Parnassius apollo L.), ki je redek metulj in živi v evropskih gorah, v nekaterih predelih pa ga ni več;

100 din, modri spreminjevalec (APATURA iris L.), ki živi v Evropi in Aziji.

Motive za znamke je izbrala mag. Ljiljana Andus, kustos Naravoslovnega muzeja Beograd, likovno jih je obdelal Radomir Bojanić, natisnila tiskarna Forum v Novem Sadu v večbarvni ofset tehniki in polah po 9 znamk.

V okviru serije muzejskih eksponatov so izšle 12. junija štiri priložnostne znamke z motivi starih rokopisov in sicer:

10 din, na kateri je vrsta cirilične pisave iz 18. stoletja iz Poljic, imenovana poljiška bosančica;

20 din, na kateri je rokopis cirilice iz 16. stoletja, imenovan Leontijevo jevandjelje;

50 din, na kateri je Astrološki spis, ki je nastal v 15. stoletju v Mezopotamiji

100 din, na kateri je obredna knjiga iz Španije iz 14. stoletja, imenovana Hagada. Znamke je grafično obdelal Dimitrije Čudov, natisnila tiskarna Forum iz Novega Sada v večbarvni ofset tehniki in polah po 25 znamk.

V počastitev 13. kongresa ZKJ, ki je bil od 25. do 28. junija v Beogradu je 25. junija SJPTT izdala serijo dveh znamk in blok. Na kongresu je bilo navzočih 1757 delegatov, ki so zastopali preko dva milijona članov ZKJ, delo kongresa pa so spremljali številni tuji novinarji ter domači in tuji gostje. Nominalna vrednost znamk je 10. in 20 din bloka pa 100 din. Grafično je znamke obdelal Dimitrije Čudov po plakat za 13. kongres ZKJ, katerega avtor je Branislav Dobanovački, grafik in oblikovalec iz Novega Sada. Natisnil jih je zavod za izdelavo bankovcev v Beogradu v dvo-barvni ofset tehniki in polah po 25 znamk, blok pa je natisnjen v tribarvni ofset tehniki. Znamka na bloku ni nazobčana.

Od 8. do 15. maja je bil v Jugoslaviji teden Rdečega križa, od 1. do 7. junija pa teden solidarnosti. V ta namen sta bili izdani dve priložnostni znamki v vrednosti 2 in 10 din.

Dne 16. aprila je izšla redna poštna znamka z vrednostjo 5 din in motivom Dubrovnika, ki je bila pretiskana iz vrednosti 8 din. Natisnjena je v enobarvni ofset tehniki in polah po 100 znamk.

23. aprila je SJPTT izdala množični ovitek z znamko 20 din in dopisnico z znamko 15 din, na katerih je motiv poštnega roga.

22. maja pa je izšlo osem rednih poštних znamk v karnetu posamezne nominalne vrednosti 50 din in z motivi narodnih noš Jugoslavije. Znamke so natisnjene v večbarvni ofset tehniki in na enem listu.

13. KONGRES SKJ

PTT JUGOSLAVIJA 100

1. DOBANOVAČKI 1986 3. ČUDOV

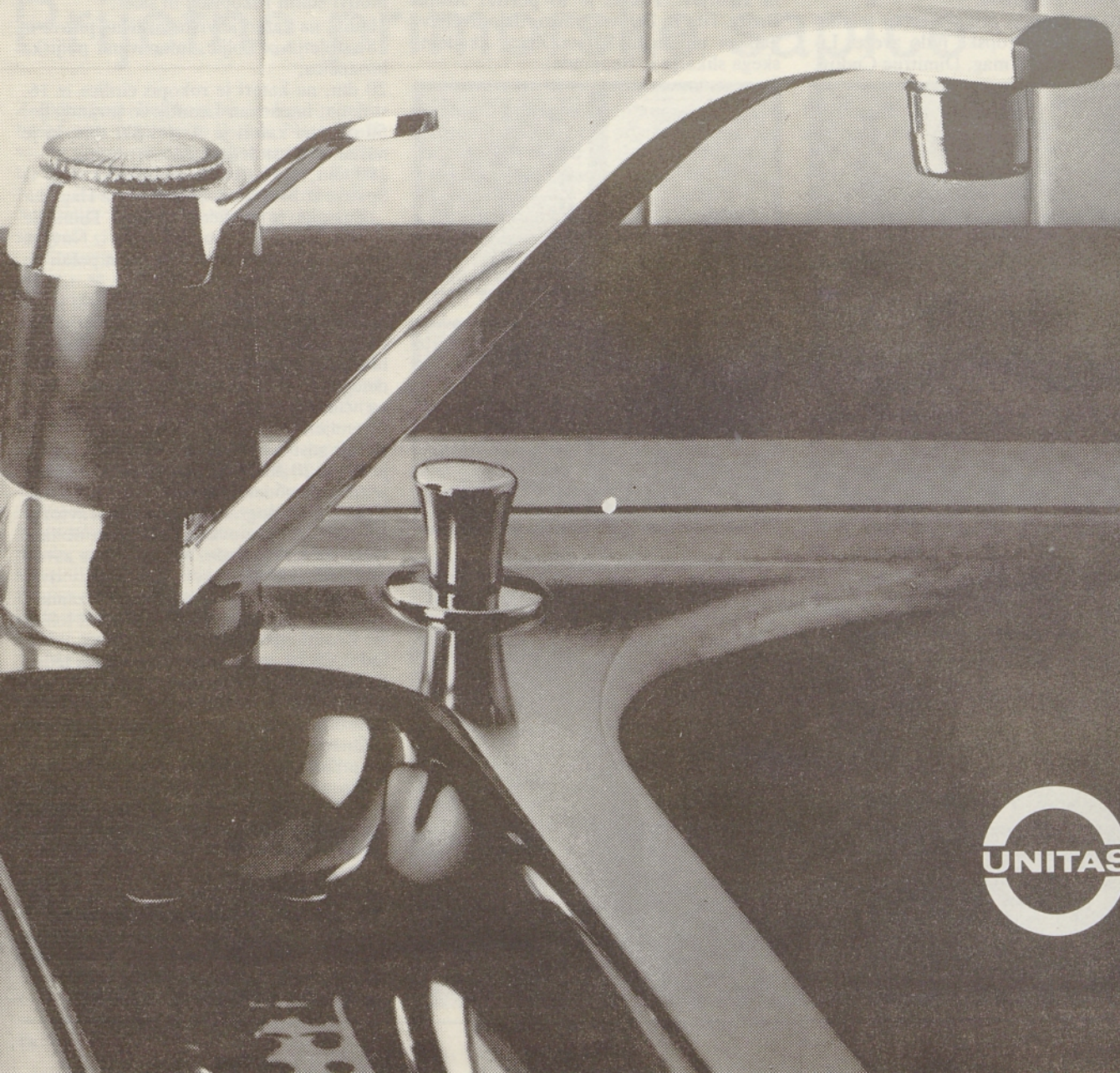
13. КОНГРЕС CKJ
13. KONGRES SKJ
13. KONGRES ZKJ
13. КОНГРЕС HA CKJ
KONGRESI | 13-te | LKJ-se
A JK SZ 13. KONGRESSZUSA

★

IZ DOBRE PIPE MORA 20 LET TEČI 30 MINUT NA DAN

Voda mora steči takrat, ko z lahnim gibom ene roke pipo odpremo
in z istim gibom določimo jakost curka in temperaturo vode.

Dan za dnem, leto za letom iz Unitasovih pip voda teče in nikdar
ne kaplja ali curlja.

RODNA GRUDA – SLOVENIJA

vaš najbližji most do Slovenije!

Zunaj meja današnje SR Slovenije, Jugoslavije, živi skoraj četrtnina slovenskega naroda in številni od teh so izseljenci v vrsti evropskih in prekmorskih držav ter njihovi potomci. Najbližji most, najhitrejša vez, ki vam omogoča žive stike s Slovenijo, je revija

RODNA GRUDA – SLOVENIJA

Pomaga vam odkrivati, kdo smo Slovenci, kaj pomenimo v svetu, kje so naše korenine, kje vse živi naš narod. Seznanja vas z razvojem vaše rojstne dežele, vašim potomcem odkriva skrivnosti slovenstva.

Enkrat na leto izide tudi zanimiva knjiga

SLOVENSKI KOLEDAR, ki predstavlja pravo zakladnico zanimivih podatkov o sedanosti in preteklosti Slovencev doma in na tujem, zanimivo branje in številne izbrane barvne fotografije slovenskih krajev.

Naročite si našo revijo in koledar na dom. Posredujte to naročilnico še drugim slovenskim rojakom!

Letna naročnina revije **Rodna gruda – Slovenija**: ZDA 11 dolarjev, Kanada 13 dolarjev, Avstralija 13 dolarjev, Južna Amerika 11 am. dolarjev, Belgija 420 bfr., Francija 60 FF, Nizozemska 27 Hfl, Italija 13000 lir, ZR Nemčija 25 DM, Švedska 60 Skr., Švica 20 Sfr. Cena Slovenskega koledarja: ZDA 6 dol., Kanada 7 dol., Avstralija 7 dol., Južna Amerika 6 am. dol., Belgija 250 Bfr., Francija 35 FF, Nizozemska 14 Hfl., Italija 7000 Lit., ZR Nemčija 13 DM, Švedska 30 Skr., Švica 11 Sfr.

RODNA GRUDA – SLOVENIJA

your nearest bridge to Slovenia!

Almost a quarter of the Slovenian population lives outside the borders of SR Slovenia, Yugoslavia. Many are Slovenians who have emigrated to various European and overseas countries, and their children. The nearest bridge, the fastest link, which makes possible the living ties with Slovenia is the monthly magazine

RODNA GRUDA – SLOVENIJA

It helps you to discover who are the Slovenians, what do we mean in the World, where are our roots and where we live. It informs you of the developments in your native country, and will uncover the mysteries of Slovenia to your descendants.

Once a year we also publish a very interesting book, the SLOVENSKI KOLEDAR, which is a real treasure of valuable information giving you the past and present about Slovenians at home and abroad. It brings you selection of reading, and many outstanding colour photos of Slovenia.

Subscribe to the magazine RODNA GRUDA – SLOVENIJA and the SLOVENSKI KOLEDAR at your home address. Please, show this subscription-form to other Slovenian fellow-countrymen in your neighbourhood!

Yearly subscription for Rodna gruda Magazine: U.S.A. \$ 11, Canada \$ can. 13, Australia \$ Au. 13, South America \$ U.S. 11, Belgium 420 Bfr, France 60 FF, Netherlands 27 Hfl, Italy 13.000 Lit, FR Germany 25 DM, Sweden 60 Skr, Switzerland 20 Sfr. Cost of the Slovenski koledar per copy: U.S.A. \$ 6, Canada \$ 7, Australia \$ 7, South America \$ 6, Belgium 250 Bfr, France 35 FF, Netherlands 14 Hfl, Italy 7.000 Lit, FR Germany 13 DM, Sweden 30 Skr, Switzerland 11 Sfr.

Slovenija
Jugoslavija

gorenjegljin

Lesna industrija n. sol. o.
63331 Nazarje 21
Jugoslavija
Telefon: (063) 831 931
Telegram: Glin
Telex: 33624 yu gljin

*Tradicija, trajnost,
kakovost – vezana in
termoizolacijska okna
Gorenje Glin*

- izdelana so iz kakovostnega lesa smreke/jelke;
- odpiramo jih lahko po vodoravni in navpični osi;
- okovje je eloksirano in zaščiteno proti oksidaciji;
- les je površinsko zaščitен s pigmentiranim lazurnim sredstvom;
- okna so lahko opremljena z enim od senčil; PVC roletami ali fiksnimi oziroma gibljivimi polkni;

Vezana in termoizolacijska okna lahko dobite v vseh razstavno-prodajnih centrih Gorenja in trgovinah z gradbenim materialom po Jugoslaviji. Zahtevajte naš prospekt pri svojem trgovcu.

Termoizolacijsko vezano okno z gibljivimi polkni

Obiščite nas!

CINKARNA CELJE

